

European
Commission

Orientări privind transportul pe căi navigabile interioare și rețeaua Natura 2000

*Dezvoltarea și gestionarea durabilă a
căilor navigabile interioare în temeiul
Directivelor „Păsări” și „Habitat” ale
UE*

Mediu

**Orientări privind dezvoltarea și gestionarea durabilă a căilor navigabile interioare în
temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat” ale UE**

Acest document reflectă opinia serviciilor Comisiei Europene și nu are caracter obligatoriu.

Comisia Europeană, 2012

Reproducerea este permisă cu condiția indicării sursei

Imagine: istockphoto

Prezentul document a fost elaborat cu sprijinul Ecosystems LTD în cadrul unui contract cu Comisia Europeană (contract nr. 070307/2010/513837/SER/B2).

CUPRINS

1. INTRODUCERE	6
1.1.....Contextul prezentelor orientări	6
1.2.....Scopul prezentelor orientări	7
1.3.....Domeniul de aplicare a documentului	7
1.4.....Structură și cuprins	8
1.5.....Limitele documentului	9
2. CADRUL DE POLITICI AL UE	10
2.1.....Introducere	10
2.2.....Politica UE din domeniul transporturilor în sprijinul transportului pe căi navigabile interioare	10
2.2.1. Programul de acțiune NAIADES al UE	11
2.2.2. Politica privind rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T)	12
2.3.....Strategia UE pentru regiunea Dunării – o nouă strategie a UE la nivel macroregional	15
2.4.....Politica UE privind biodiversitatea	16
2.5.....Directivile „Păsări” și „Habitat”	17
2.5.1. Rețeaua Natura 2000	18
2.5.2. Proiecte noi de dezvoltare care afectează siturile Natura 2000	21
2.5.3. Proiecte noi de dezvoltare și legătura acestora cu protecția strictă a speciilor	22
2.6.....Directiva-cadru privind apa	22
3. RÂURILE EUROPEI: O RESURSĂ IMPORTANTĂ.....	24
3.1.....Rolul multifuncțional al râurilor	24
3.2.....Starea ecologică a râurilor din Europa	26
3.2.1. Principalele presiuni asupra râurilor din Europa	26
3.2.2. Noi provocări cu care se confruntă râurile din Europa	28
3.3.....Importanța râurilor pentru biodiversitate	28
3.3.1. Siturile Natura 2000 localizate de-a lungul principalelor râuri de câmpie din UE	30
3.3.2. Starea de conservare a speciilor și a tipurilor de habitat de apă dulce protejate în cadrul UE	32
3.4.....Utilizarea râurilor pentru transportul comercial pe căi navigabile interioare	33
3.5.....Dezvoltarea și gestionarea căilor navigabile interioare și potențialele efecte pozitive și negative asupra râurilor	34
3.5.1. Efectele negative potențiale ale activităților de dezvoltare și gestionare a căilor navigabile interioare asupra habitatelor și speciilor protejate în temeiul legislației UE privind natura	36

3.5.2. Efectele pozitive potențiale ale activităților de dezvoltare și gestionare a căilor navigabile interioare asupra ecosistemelor fluviale	39
3.5.3. Integrarea inițiativelor de reabilitare ecologică a râurilor în planurile privind sectorul IWT	47
4. IMPORTANȚA PLANIFICĂRII INTEGRATE	48
4.1.Beneficiile unei abordări integrate privind planificarea și conceperea proiectelor.....	48
4.2.Aplicarea abordării integrate în convențiile internaționale privind râurile.....	50
4.3.Aplicarea în practică a unei abordări integrate a planificării.....	52
4.3.1. Definirea obiectivului proiectului	52
4.3.2. Redactarea unui proiect integrat.....	53
4.3.3. Pregătirea pentru procedurile necesare de evaluare a impactului asupra mediului.....	54
4.3.4. Stabilirea unui program integrat de monitorizare care să însoțească proiectul.....	58
4.4.Consultarea timpurie.....	60
5. EFECTUAREA UNEI EVALUĂRI CORESPUNZĂTOARE A PROIECTELOR DE DEZVOLTARE PRIVIND CĂILE NAVIGABILE INTERIOARE CARE AR PUTEA AVEA UN EFECT (NEGATIV) SEMNIFICATIV ASUPRA SITURILOR NATURA 2000.....	63
5.1.Introducere	63
5.2.Când este necesară procedura în temeiul articolului 6?.....	64
5.3.O procedură pas cu pas pentru efectuarea evaluărilor corespunzătoare	68
5.4.Prima etapă: examinarea	69
5.5.Etapă a doua: evaluarea corespunzătoare	72
5.5.1. Evaluarea efectelor în funcție de obiectivele de conservare a sitului	74
5.5.2. Colectarea informațiilor necesare.....	76
5.5.3. Evaluarea implicațiilor pentru sit	77
5.5.4. Stabilirea importanței efectelor	80
5.5.5. Stabilirea nivelului de afectare a integrității sitului	83
5.5.6. Introducerea măsurilor de atenuare pentru eliminarea efectelor negative	84
5.5.7. Monitorizarea și gestionarea adaptativă.....	85
5.6.Evaluarea corespunzătoare a planurilor și programelor.....	85
5.7.Concluziile evaluării corespunzătoare	86
5.8.Procedura de derogare în temeiul articolului 6 alineatul (4).....	87
5.8.1. Demonstrarea lipsei soluțiilor alternative	87
5.8.2. Motive cruciale de interes public major (IROPI).....	89
5.8.3. Măsuri compensatorii.....	91
6. RELAȚIA DINTRE DIRECTIVELE „PĂSĂRI” ȘI „HABITATE” ȘI DIRECTIVELE DCA, EIA ȘI SEA.....	93
6.1.Introducere	93
6.2.Legăturile dintre DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat”	93
6.2.1. Obiective de mediu diferite, dar coordonate	95

6.2.2. Stare ecologică bună versus stare de conservare corespunzătoare.....	96
6.2.3. Corpuri de apă modificate substanțial sau corpuri de apă artificiale și rețeaua Natura 2000	97
6.2.4. Evaluarea proiectelor noi de dezvoltare în temeiul DCA: o comparație cu evaluarea corespunzătoare în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”.....	98
6.3.....Directiva privind gestionarea riscului de inundații.....	100
6.3.1. Interacțiunile dintre Directiva privind inundațiile și Directivele „Păsări” și „Habitat”	101
6.4.....Directiva SEA și Directiva EIA.....	102
6.4.1. Directiva SEA	102
6.4.2. Directiva EIA	103
6.4.3. Legătura dintre SEA, EIA și evaluările corespunzătoare.....	103
ANEXA I.....	106
Siturile Natura 2000 localizate de-a lungul a 13 mari râuri de câmpie din Europa	106
<i>Hărțile siturilor Natura 2000 localizate de-a lungul celor 13 râuri</i>	<i>106</i>
<i>Specii și tipuri de habitat specifice pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000.....</i>	<i>107</i>
ANEXA II	123
Căile navigabile interioare din noua rețea de bază TEN-T propusă recent.....	123
ANEXA III.....	124
Documente și orientări relevante ale Comisiei.....	124
Documente de orientare esențiale ale Comisiei cu privire la Directivele „Păsări” și „Habitat”	124
Documente de orientare esențiale ale Comisiei cu privire la Directiva-cadru privind apa.....	124
Orientările Comisiei cu privire la Directivele EIA și SEA.....	126
Documentele politice ale Comisiei în domeniul transportului	126
ANEXA IV.....	128
Alte documente consultate pe parcursul redactării prezentelor orientări.....	128

1. INTRODUCERE

1.1. Contextul prezentelor orientări

Căile navigabile interioare joacă un rol important în transportul de bunuri în numeroase părți ale Europei. Peste 500 de milioane de tone de bunuri comerciale sunt transportate anual în acest mod. Căile navigabile interioare conectează între ele nodurile industriale și centrele comerciale prin intermediul unei rețele de peste 40 000 km de căi navigabile, furnizând accesul esențial la mare și, prin urmare, la restul lumii.

Transportul pe căi navigabile interioare (inland waterway transport – IWT) este considerat un mod de transport sigur, eficient din punct de vedere energetic și mai ecologic. UE a recunoscut de ceva vreme potențialul semnificativ al transportului pe căi navigabile interioare și atestă rolul important pe care îl joacă acesta în cadrul întregului sistem de transport.

Cartea albă a Comisiei¹ „Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor” consideră transportul pe căi navigabile interioare, transportul feroviar și transportul maritim pe distanțe scurte drept esențiale pentru sustenabilitatea sistemelor europene de transport datorită beneficiilor acestora pentru mediu. Obiectivul general privind transferul modal de la transportul rutier pe distanțe mai mari de 300 km la transportul feroviar și maritim este de 30 % până în 2030 și de 50 % până în 2050. Având în vedere necesitatea de a decarboniza întregul sistem al transporturilor, întrucât 57 % din petrolul Europei este destinat sectorului transporturilor, Comisia dorește să faciliteze exploatarea potențialului transportului pe căi navigabile interioare și să promoveze o mai bună integrare a acestuia în cadrul lanțului de transport intermodal.

În vederea atingerii acestor obiective, infrastructura pentru căi navigabile interioare trebuie îmbunătățită în mod sustenabil din punct de vedere ecologic. Sistemele fluviale fac parte integrantă din ecosisteme funcționale care au propria lor dinamică și care sunt, de asemenea, influențate în mod semnificativ de diferite activități în ceea ce privește atât râurile în sine, cât și ecosistemele înconjurătoare. Aceasta transformă elaborarea de proiecte noi de dezvoltare a infrastructurii pentru căi navigabile interioare într-un demers complex. Prin urmare, o abordare multidisciplinară integrată și implicarea numeroaselor părți interesate sunt esențiale și trebuie realizate într-o etapă incipientă. Ca punct de referință, trebuie urmate exemplele de bune practici reciproc avantajoase atât pentru căile navigabile interioare, cât și pentru mediu.

Precum în cazul celorlalte activități care implică utilizarea cursurilor de apă, dezvoltarea și gestionarea căilor navigabile interioare se desfășoară în cadrul normelor UE în materie de mediu, care includ Directivele „Păsări” și „Habitat” (așa-numitele „directive privind natura”), precum și Directiva-cadru privind apa (DCA). Obiectivul general al celor două directive UE privind natura este de a conserva cele mai valoroase și mai amenințate habitate și specii ale faunei și florei sălbatice din Europa, inclusiv cele care depind de râuri. Esențială pentru

¹ Cartea albă din 2011: Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor. 28 martie 2011, COM (2011) 144 final.

cele două directive privind natura este crearea unei rețele Natura 2000 care să protejeze siturile de bază pentru speciile și tipurile de habitat enumerate în anexele la acestea.

Siturile Natura 2000 nu sunt desemnate drept „zone care nu permit dezvoltarea”, nefiind excluse proiecte noi de dezvoltare. În schimb, desemnarea acestor zone impune ca orice proiecte noi de dezvoltare să fie integrate într-o manieră care să protejeze speciile și tipurile de habitat pentru care au fost desemnate siturile în cauză.

1.2. Scopul prezentelor orientări

Având în vedere cele de mai sus, prezentul document a fost elaborat cu scopul de a furniza orientări cu privire la cea mai bună modalitate de garantare a compatibilității activităților legate de dezvoltarea și gestionarea căilor navigabile interioare cu politica de mediu a UE în general și legislația de mediu în particular.

O atenție specială este acordată explicării modalității de elaborare a unor proiecte integrate care să ia în considerare procesele ecologice ale râurilor într-o etapă incipientă a procesului de proiectare și care să caute, pe cât posibil, soluții reciproc avantajoase atât pentru transportul pe căi navigabile interioare, cât și pentru biodiversitate.

Prezentele orientări prezintă, de asemenea, procedurile care trebuie urmate în momentul efectuării unei evaluări corespunzătoare în temeiul articolului 6 din Directiva „Habitat”. Se oferă clarificări cu privire la anumite aspecte esențiale ale acestui proces de aprobare în special în contextul proiectelor de dezvoltare a căilor navigabile interioare. Experiența a demonstrat că întârzierile în procesul de aprobare sunt de cele mai multe ori cauzate de calitatea slabă a evaluărilor corespunzătoare, care nu permit autorităților competente să ia o decizie clară cu privire la autorizarea planului sau proiectului propus.

Prezentele orientări au fost create în principal pentru a fi utilizate de către autoritățile competente și dezvoltatorii responsabili cu proiectele de dezvoltare a infrastructurii pentru căi navigabile interioare, precum și de către consultanții în materie de evaluare a impactului asupra mediului, administratorii siturilor Natura 2000 și alți practicieni implicați în planificarea, proiectarea, punerea în aplicare sau aprobarea planurilor și proiectelor privind căile navigabile interioare. De asemenea, se speră că și alte organizații, cum ar fi ONG-urile și organisme internaționale specializate în conservarea mediului, vor fi interesate să înțeleagă mai bine necesitatea gestionării și dezvoltării corespunzătoare a căilor navigabile interioare.

Prezentul document a fost redactat în colaborare cu membrii Grupului de lucru privind râurile al Comisiei Europene, care a furnizat comentarii valoroase cu privire la diferitele proiecte ale documentului de orientare. Grupul de lucru a fost coprezidat de Direcțiile Generale Mediu și Transport ale Comisiei Europene și a fost format din reprezentanți ai diferitelor sectoare industriale legate de IWT, autorități publice din diferite state membre, experți, și asociații științifice și ONG-uri specializate în conservarea mediului. Acesta a oferit, de asemenea, un forum pentru discutarea aspectelor-cheie și împărtășirea experiențelor privind dezvoltarea căilor navigabile interioare în contextul directivelor UE privind natura².

1.3. Domeniul de aplicare a documentului

Prezentul document de orientare se axează pe execuția, întreținerea și modernizarea proiectelor de infrastructură referitoare la transportul comercial pe căi navigabile interioare.

² http://circa.europa.eu/Members/irc/env/river_working_group/library

Documentul de orientare se limitează la dezvoltarea căilor navigabile interioare și nu acoperă dezvoltarea celor situate în estuare sau în zone costiere. Comisia a emis în 2010 un ghid separat cu privire la aceste activități, intitulat „*Punerea în aplicare a Directivelor «Păsări» și «Habitat» în estuare și în zonele costiere, cu atenție deosebită asupra dezvoltării portuare și dragării*”³.

În cele din urmă, prezentul document se axează în special pe dezvoltarea infrastructurii pentru transportul pe căi navigabile interioare, precum și pe conservarea râurilor din perspectiva protejării speciilor și habitatelor rare din Europa în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat” ale UE, precum și în contextul mai larg al Directivei-cadru privind apa.

Alte legislații ale UE relevante în materie de mediu referitoare, de exemplu, la poluarea apei sau a aerului sau la schimbările climatice, care sunt relevante, în același timp, pentru căile navigabile interioare, nu sunt acoperite de prezentul document. Acestea sunt însă menționate, acolo unde este cazul, pentru o abordare exhaustivă.

1.4. Structură și cuprins

Documentul cuprinde cinci secțiuni:

- Capitolul 1: explică contextul și scopul prezentelor orientări.
- Capitolul 2: stabilește contextul politicilor UE privind transportul pe căi navigabile interioare, prioritar fiind politica privind rețelele transeuropene de transport și promovarea navigației interioare (NAIADES), precum și conservarea râurilor din Europa, cu trimitere specifică la Directivele „Păsări” și „Habitat” și Directiva-cadru privind apa.
- Capitolul 3: descrie natura multifuncțională și utilizarea râurilor din Europa, subliniind rolul acestora pentru transportul pe căi navigabile interioare. Capitolul examinează, de asemenea, starea ecologică a căilor navigabile interioare pe teritoriul UE și desemnarea acestora în cadrul rețelei Natura 2000. Acesta evidențiază efectele – pozitive și negative – pe care le pot avea proiectele de dezvoltare a căilor navigabile interioare asupra bazinelor hidrografice, inclusiv asupra celor desemnate drept situri Natura 2000.
- Capitolul 4: prezintă beneficiile utilizării unei abordări mai integrate privind planificarea și proiectarea în domeniul dezvoltării și gestionării căilor navigabile interioare, precum și beneficiile dialogului multisectorial ca modalități de promovare a utilizării durabile a râurilor din Europa. Capitolul examinează modul de promovare a raporturilor reciproc avantajoase sau cu pierderi minime între dezvoltarea căilor navigabile interioare și, dacă este posibil, gestionarea și conservarea biodiversității, astfel cum o indică exemplele de bune practici.
- Capitolul 5: furnizează un ghid etapizat cu privire la desfășurarea unei evaluări corespunzătoare a planurilor sau proiectelor care ar putea afecta semnificativ siturile Natura 2000 în conformitate cu articolul 6 din Directiva „Habitat”. Capitolul prezintă pașii care trebuie urmați pentru a garanta efectuarea corectă și la standardele impuse a evaluării corespunzătoare. Acesta explică, de asemenea, modul în care pot fi aprobate proiectele considerate necesare din motive cruciale de interes public major și pentru care nu există alternative, inclusiv atunci când acestea au un efect negativ asupra unui sit Natura 2000.

³ Disponibil la http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/guidance_doc.pdf

- **Capitolul 6:** examinează relația dintre Directivele „Păsări” și „Habitat”, Directiva-cadru privind apa și Directivele EIA/SEA și legătura acestora cu punerea în aplicare a activităților IWT.

1.5. Limitele documentului

În cele din urmă, trebuie aduse în discuție limitele prezentului document de orientare. Acesta a fost conceput astfel încât să respecte și să fie conform cu textul Directivelor „Păsări” și „Habitat”, precum și cu principiile mai largi care stau la baza politicii UE în domeniul mediului și al transportului pe căi navigabile interioare. Prezentul document nu are caracter legislativ și nu prezintă norme noi, ci mai degrabă oferă orientări suplimentare privind aplicarea normelor deja existente.

Prin urmare, documentul reflectă exclusiv opiniile serviciilor Comisiei și nu are caracter obligatoriu din punct de vedere juridic. Competența de a oferi o interpretare definitivă a directivelor UE aparține Curții de Justiție a UE. După caz, jurisprudența existentă a fost inclusă atunci când Curtea a adoptat deja poziții clare.

De asemenea, prezentul document nu înlocuiește documentele generale de orientare, interpretative și metodologice ale Comisiei deja existente privind dispozițiile articolului 6 din Directiva „Habitat”. În schimb, acesta urmărește să clarifice aspecte specifice ale dispozițiilor respective și să le situeze în contextul dezvoltării căilor navigabile interioare și în special al gestionării acestora. Prin urmare, prezentele orientări trebuie să fie citite întotdeauna coroborat cu orientările generale existente și cu cele două directive⁴.

Prezentele orientări subliniază că cele două directive privind natura se bazează pe principiul subsidiarității și că rămâne la latitudinea statelor membre să stabilească cerințele procedurale care decurg din directive. Procedurile privind bunele practici și metodologiile propuse, descrise în prezentul document, nu au rol prescriptiv; ci urmăresc să ofere consiliere, idei și sugestii utile bazate pe discuții ample cu reprezentanții sectoarelor industriale legate de IWT, ONG-urile și alte părți interesate, prin intermediul Grupului de lucru privind râurile al Comisiei.

În final, Comisia dorește să mulțumească tuturor participanților la grupul de lucru pentru contribuțiile și discuțiile valoroase. Acestea au fost esențiale pentru elaborarea prezentelor orientări.

⁴ Gestionarea siturilor Natura 2000. Dispozițiile articolului 6 din Directiva „Habitat” 92/43/CEE; Evaluarea planurilor și proiectelor care afectează semnificativ siturile Natura 2000 – Orientări metodologice privind dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva „Habitat” 92/43/CEE; Orientare privind articolul 6 alineatul (4) din Directiva „Habitat” 92/43/CEE; http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

2. CADRUL DE POLITICI AL UE

2.1. Introducere

Prezentul capitol prezintă cadrul general de politici al UE în sprijinul transportului pe căi navigabile interioare și al conservării biodiversității. Acesta oferă o viziune de ansamblu asupra principalelor documente în domeniul politicilor și acte legislative relevante pentru fiecare sector, evidențiind obiectivele și dispozițiile esențiale ale acestora. Scopul prezentei secțiuni este de a încuraja o mai bună înțelegere reciprocă a principalilor factori și condiții care operează la nivelul UE pentru fiecare sector în parte.

Contextul politicilor se bazează pe Strategia Europa 2020, adoptată în martie 2010. Această strategie a UE stabilește o viziune de ansamblu pentru economia socială de piață a Europei pentru următorul deceniu și are la bază trei domenii prioritare interdependente, care se susțin reciproc: creștere **inteligentă** – dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare; creștere **durabilă** – promovarea unei economii competitive, cu emisii scăzute de carbon și eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor; și creștere **incluzivă** – promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

2.2. Politica UE din domeniul transporturilor în sprijinul transportului pe căi navigabile interioare

Politica UE în domeniul transporturilor este o piatră de temelie a pieței interne europene și a procesului de integrare. Aceasta este indispensabilă pentru libera circulație a bunurilor și a persoanelor, susține comerțul și are drept scop crearea unor condiții de concurență echitabile pentru modurile individuale de transport și între diferite moduri de transport, precum și încurajarea libertății serviciilor și deschiderea piețelor de transport.

Creșterea constantă a volumurilor de transport din ultimul deceniu a condus la luarea în considerare și integrarea ramificațiilor sociale și ecologice în aspectele care vizează transporturile. Astfel a dobândit importanță modelul mobilității durabile. Acest model implică o abordare integrată cu scopul de a optimiza eficiența sistemului de transport, organizarea și siguranța transporturilor, precum și de a reduce consumul de energie și impactul asupra mediului. Modelul include îmbunătățirea competitivității modurilor de transport ecologice și crearea unor rețele integrate de transport utilizate de două sau mai multe moduri de transport. Transportul pe căi navigabile interioare este considerat opțiunea cea mai evidentă în acest context, întrucât pune la dispoziție un mod de transport sigur, fără congestioni, cu emisii scăzute de carbon și eficient din punct de vedere al costurilor.

Prin urmare, transportul pe căi navigabile interioare reprezintă o componentă importantă a noii Cărți albe a Comisiei adoptată în martie 2011 și intitulată „Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor”⁵.

⁵ COM(2011) 144 final.

În cartea albă, Comisia a adoptat o foaie de parcurs care conține 40 de inițiative concrete pentru următorul deceniu cu scopul de a construi un sistem de transport competitiv care să sporească mobilitatea, să elimine principalele bariere din zonele strategice și să stimuleze creșterea economică și crearea locurilor de muncă. În același timp, propunerile Comisiei ar trebui să contribuie la diminuarea semnificativă a dependenței Europei de importurile de petrol și să reducă cu 60 % emisiile de carbon din sectorul transporturilor până în 2050.

Principalele obiective ale foii de parcurs referitoare la IWT includ:

- transferul unui procent de 30 % din transportul rutier de mărfuri pe distanțe lungi către transportul feroviar și pe căi navigabile până în 2030 și al unui procent de peste 50 % până în 2050;
- punerea în aplicare a unei rețele transeuropene multimodale primare și complet funcționale pentru transport la nivelul întregii UE până în 2030, cu o bună conexiune între porturile maritime primare și transportul feroviar și pe căi navigabile interioare;
- eliminarea principalelor blocaje cu scopul de a finaliza rețeaua TEN-T;
- internalizarea externalităților pentru toate modurile de transport;
- aplicarea integrală a principiilor „utilizator-plătitor” și „poluator-plătitor”.

În acest context, Comisia va stabili un cadru corespunzător pentru optimizarea pieței interne pentru transportul pe căi navigabile interioare și pentru eliminarea barierelor împotriva extinderii utilizării sale prin asigurarea continuității măsurilor de punere în aplicare promovate în cadrul programului de acțiune NAIADES al UE și prin abordarea noilor provocări.

2.2.1. Programul de acțiune NAIADES al UE

În 2006, Comisia a adoptat un program european de acțiune integrat pentru transportul pe căi navigabile interioare, numit **NAIADES**⁶. Obiectivul acestuia este de a susține avantajele transportului pe căi navigabile interioare, abordând, în același timp, o serie de obstacole care îl împiedică să își valorifice întregul potențial.

Programul de acțiune al UE se axează pe cinci zone interdependente strategice și include recomandări pentru adoptarea de măsuri în perioada 2006-2013 de către Comunitatea Europeană, statele membre și alte părți interesate:

1. Piețe: măsurile includ atragerea de noi piețe, crearea unui climat favorabil activităților comerciale și îmbunătățirea cadrului administrativ și de reglementare.
2. Flote: măsurile se axează în principal pe îmbunătățirea eficienței logisticii, precum și pe performanța în materie de mediu și de securitate a IWT.
3. Locuri de muncă și aptitudini: măsurile includ atragerea unei forțe de muncă suplimentare prin îmbunătățirea condițiilor sociale și de muncă în cadrul sectorului și prin intermediul investițiilor în capitalul uman, de exemplu, prin armonizarea sistemelor de educație și de formare profesională.
4. Imagine: măsurile includ promovarea navigației pe căi interioare ca partener de succes în afaceri, înființând și extinzând rețeaua europeană de promovare și dezvoltare a IWT și monitorizând tendințele și evoluțiile din cadrul pieței IWT.

⁶ Comunicarea Comisiei privind promovarea transportului pe căi navigabile interioare „NAIADES”: Un program de acțiune european integrat pentru transportul pe căi navigabile interioare, COM(2006)6. <http://www.naiades.info/>

5. **Infrastructură:** măsurile includ îmbunătățirea condițiilor de navigație prin îmbunătățirea rețelelor multimodale și punerea în aplicare a serviciilor de informații fluviale (RIS).

În plus, programul de acțiune prevede măsuri de modernizare a structurii organizatorice a IWT cu scopul de a depăși fragmentarea actuală a resurselor și a eforturilor la diferite niveluri.

Pentru a sprijini punerea în aplicare a programului NAIADES, Comisia a creat în 2008 o platformă pentru părțile interesate din domeniul transportului pe căi navigabile interioare, statele membre, comisiile fluviale și reprezentanții sectoarelor implicate numită PLATINA⁷ (Platforma de punere în aplicare a programului Naiades). PLATINA este o acțiune de coordonare pentru transportul pe căi navigabile interioare care reunește 23 de parteneri din 9 țări europene. Finanțată prin intermediul celui de-al șaptelea Program-cadru pentru activități de cercetare (2007-2013), aceasta oferă Comisiei Europene un sprijin eficient pentru cele cinci domenii de politică ale programului de acțiune NAIADES. PLATINA a redactat, între altele, un Manual privind bunele practici în planificarea căilor navigabile durabile, care furnizează orientări cu privire la planificarea proiectelor de dezvoltare a căilor navigabile compatibile cu cerințele de protecție a mediului (a se vedea capitolul 4).

În aprilie 2011, Comisia și-a prezentat raportul intermediar privind progresele înregistrate cu privire la punerea în aplicare a programului NAIADES⁸. Raportul indică importanța strategică a programului NAIADES în vederea promovării rolului IWT în cadrul sistemului european de transport. Acesta sintetizează, de asemenea, realizările programului, precum și aspectele care necesită în continuare eforturi și/sau o reevaluare suplimentară, inclusiv problema alocării de resurse financiare.

În cele din urmă, este pe deplin recunoscut faptul că lipsa unor resurse dedicate reprezintă un dezavantaj în ceea ce privește punerea în aplicare a programului, care poate fi compensat doar într-o măsură limitată de PLATINA. În 2012, Comisia intenționează să prezinte o comunicare privind succesul programului actual de acțiune NAIADES. Comunicarea va stabili un cadru corespunzător pentru optimizarea pieței interne în sectorul transportului pe căi navigabile interioare, va indica modalitățile de eliminare a barierelor care împiedică utilizarea crescândă a acestuia, precum și modalitățile de integrare optimă a navigației interioare în cadrul sistemului de transport multimodal.

Comunicarea va pune accentul pe măsurile necesare pentru a sprijini sectorul să reia tendința de creștere puternică și să se asigure că transportul pe căi navigabile interioare rămâne atractiv și din punct de vedere ecologic. Aspectele care urmează să fie abordate includ dezvoltarea și exploatarea integrată a infrastructurii, răspândirea sistemelor de mobilitate inteligente, cum ar fi RIS, sau ecologizarea suplimentară a flotei.

2.2.2. Politica privind rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T)

Un alt pilon central al politicii UE în domeniul transporturilor este rețeaua transeuropeană de transport⁹, înființată cu scopul de a furniza o rețea multimodală unică, în cadrul căreia să fie integrate rețelele de transport terestru – inclusiv pe căi navigabile interioare –, maritim și aerian pe teritoriul Uniunii și care să permită circulația mai eficientă a bunurilor și a persoanelor între statele membre și să asigure conexiunile internaționale. În temeiul

⁷ <http://www.naiades.info/platina/page.php?id=1>

⁸ Document de lucru al serviciilor Comisiei referitor la raportul privind progresul înregistrat pe termen scurt cu privire la punerea în aplicare a programului de acțiune NAIADES în vederea promovării transportului pe căi navigabile interioare SEC(2011) 453 final.

⁹ http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/index_en.htm

articolului 170 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), TEN-T și TEN-E contribuie, în materie de telecomunicații sau energie, la îndeplinirea obiectivelor de realizare a pieței comune în general, precum și la crearea zonei unice de transport european.

Investițiile necesare pentru realizarea și modernizarea unei rețele transeuropene reale în cadrul UE extinse se ridică la aproximativ 550 de miliarde EUR până în 2020, din care suma de 215 miliarde EUR este destinată eliminării principalelor blocaje. Având în vedere amploarea investițiilor necesare, prioritatea proiectelor se stabilește în strânsă colaborare cu guvernele naționale.

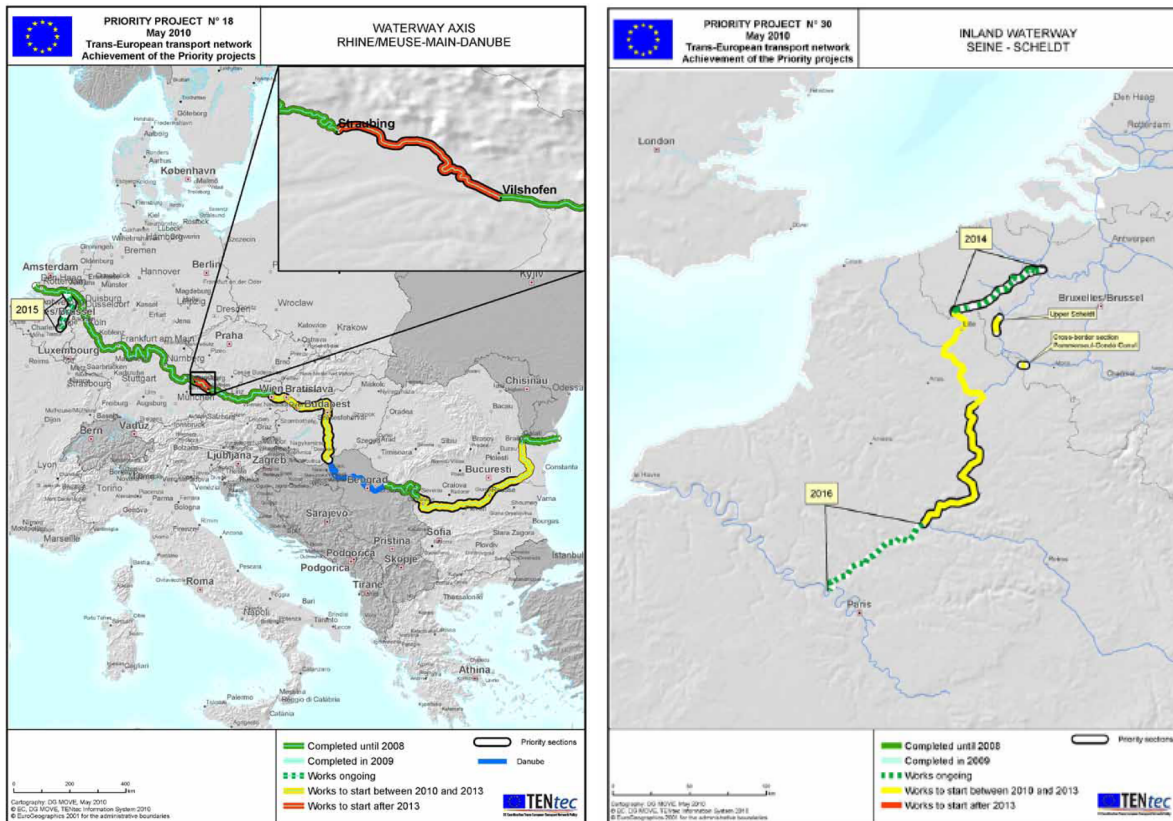
Până în 2007, în temeiul orientărilor în vigoare la vremea respectivă¹⁰, au fost identificate 30 de proiecte prioritare de infrastructură în cadrul rețelei TEN-T. Au fost vizate toate modurile de transport: căi ferate, șosele, aeroporturi, căi navigabile interioare, transportul maritim pe distanțe scurte și nodurile multimodale, precum și sistemul Galileo de navigație prin satelit. În anumite cazuri, proiectele implică crearea de noi infrastructuri, iar în alte cazuri acestea se concentrează asupra modernizării infrastructurilor existente și asupra efectuării unor studii de fezabilitate.

Sprijinul financiar pentru punerea în aplicare a proiectelor TEN-T provine din anumite instrumente financiare ale UE (de exemplu, fonduri structurale, bugetul TEN-T) și din împrumuturile furnizate de Banca Europeană de Investiții.

Două dintre proiectele prioritare actuale vizează în special căile navigabile interioare:

- *Proiectul 18 – Axa fluvială Rin/Meuse-Main-Dunăre*: străbate Europa transversal de la Marea Nordului, la Rotterdam, până la Marea Neagră, în România. Aceasta include o serie de proiecte de inginerie în domeniul navigației fluviale, construirea unor ecluze de navigație și a unor poduri noi, precum și diferite studii de fezabilitate privind unele bazine hidrografice.

¹⁰ Decizia nr. 1692/96/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 iulie 1996 privind orientările comunitare pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport (JO L 228, 9.9.1996, p. 1), astfel cum a fost modificată.

- **Proiectul 30 - Axa fluvială interioară Sena-Scheldt:** vizează să conecteze rețeaua franceză de căi navigabile interioare la rețelele și porturile belgiene, olandeze și germane, precum și la principalele porturi din zona nordică (Le Havre, Rouen, Dunkerque, Zeebrugge, Gent, Anvers și Rotterdam). Aceasta va consta într-o conexiune fluvială între orașul Compiègne din Franța și orașul Gent din Belgia, accesibilă pentru barjele cu manometru de mari dimensiuni. Acțiunile includ, printre altele, construirea canalului Sena-Nord pe teritoriul Franței, o serie de lucrări de modernizare între orașul Compiègne din Franța și orașul Gent din Belgia, construirea unor situri logistice multimodale, lucrări de garantare a protecției apei și a alimentării cu apă, precum și anticiparea schimbărilor climatice.

Articolul 8 din orientările TEN-T prevede că, în momentul elaborării și derulării de proiecte, statele membre trebuie să aibă în vedere protecția mediului prin efectuarea unor evaluări privind impactul proiectelor respective asupra mediului sau a unor evaluări corespunzătoare în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

Comisia a adoptat recent o propunere privind noile orientări TEN-T¹¹, împreună cu o propunere de Regulament de instituire a mecanismului Conectarea Europei (CEF)¹², care este varianta de finanțare a dezvoltării infrastructurii, furnizând un buget de 50 de miliarde EUR pentru transport, telecomunicații și energie. Din acest buget, 32 de miliarde EUR sunt destinate sectorului transporturilor.

Coridoarele europene de transport multimodal ale rețelei TEN-T, propuse de către Comisie, acoperă principalele coridoare de căi navigabile interioare de pe teritoriul UE, astfel încât toate căile navigabile interioare din clasa IV și clasele superioare prevăzute în Acordul european privind marile căi navigabile de importanță internațională (AGN) să facă parte din

¹¹ COM(2011) 650/2 http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/connecting/revision-t_en.htm

¹² COM(2011) 650/3 http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/connecting/connecting_en.htm

rețeaua primară. Instrumentul de finanțare CEF ar trebui pus în aplicare astfel încât să se asigure abordarea prioritară a blocajelor și conexiunilor transfrontaliere – inclusiv a celor legate de transportul pe căi navigabile interioare. Cu toate acestea, rolul instrumentului nu este doar de a finanța infrastructura fizică „grea”, ci și de a introduce măsuri care vor permite exploatarea mai eficientă și chiar mai ecologică, precum sistemele inteligente de management și infrastructura pentru combustibili alternativi.

2.3. Strategia UE pentru regiunea Dunării – o nouă strategie a UE la nivel macroregional

Ca parte din noua abordare a dezvoltării regionale în cadrul UE, Comisia a început să elaboreze o serie de inițiative europene la nivel macroregional menite să ofere o coordonare mai eficientă. Această abordare nu implică crearea de noi legi sau instituții, ci mai degrabă consolidează legăturile între diferite politici și între diferite părți interesate prezente în regiune. Aceasta vizează să deservească interesul regiunii ca întreg, luând în același timp în considerare diversitatea acesteia.

În decembrie 2010, Comisia a lansat o nouă propunere pentru o a doua macroregiune în cadrul UE în urma succesului înregistrat de Strategia pentru regiunea Mării Baltice. Noua strategie a UE se axează pe regiunea Dunării¹³. Inițiativa caută să dezvolte potențialul economic semnificativ al regiunii și să îmbunătățească condițiile de mediu existente.

Prin stabilirea unui cadru de cooperare pe termen lung cu privire la diferite aspecte, strategia urmărește să joace un rol esențial în îmbunătățirea transportului durabil, conectarea sistemelor energetice, protecția mediului, conservarea resurselor de apă și stimularea climatului de afaceri. Deși nu există fonduri noi pentru punerea în aplicare a strategiei, o aliniere mai strânsă a programelor adoptate de statele danubiene ar trebui să însemne că finanțarea disponibilă pentru această regiune în perioada financiară curentă are un impact mai semnificativ.

Strategia conține un plan de acțiune detaliat care are la bază patru piloni, doi dintre aceștia fiind în special relevanți pentru IWT și conservarea biodiversității:

(1) Interconectarea regiunii Dunării:

- Îmbunătățirea mobilității și a multimodalității
 - (a) căilor navigabile interioare;
 - (b) legăturilor rutiere, feroviare și aeriene;
- Încurajarea energiilor mai durabile;
- promovarea culturii și a turismului, a contactelor directe între oameni.

¹³ COM(2010) 715 final.

(2) Protejarea mediului în regiunea Dunării:

- refacerea și întreținerea calității apelor;
- gestionarea riscurilor de mediu;
- conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor.

În planul de acțiune care însoțește comunicarea¹⁴, grupurile de coordonare au stabilit și detaliat obiective specifice pentru fiecare domeniu prioritar. În ceea ce privește căile navigabile interioare și biodiversitatea, domeniile prioritare sunt, după cum urmează:

Domeniul prioritar – *Îmbunătățirea mobilității și a multimodalității căilor navigabile interioare* vizează:

- creșterea cu 20 % față de anul 2010 a transportului de marfă pe fluviu până în 2020;
- înlăturarea blocajelor existente în calea navigației pe fluviu, luându-se în considerare caracteristicile specifice fiecărei secțiuni a Dunării și afluenților săi navigabili, precum și stabilirea unei gestionări eficiente a infrastructurii pentru căi navigabile până în 2015;
- dezvoltarea, până în 2020, a unor terminale multimodale eficiente în porturile de pe Dunăre și de pe afluenții săi navigabili pentru a conecta căile navigabile interioare cu cele de transport rutier și feroviar;
- punerea în aplicare a unor servicii armonizate de informații fluviale (RIS) pe Dunăre și afluenții săi navigabili și garantarea schimburilor internaționale de date RIS, preferabil până în 2015;
- soluționarea lipsei de personal calificat și armonizarea standardelor educative privind navigația interioară în regiunea Dunării până în 2020, luându-se în considerare în mod corespunzător dimensiunea socială a măsurilor respective.

Domeniul prioritar – *Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor* vizează:

- stoparea, până în 2020, a deteriorării stării tuturor speciilor și habitatelor vizate de legislația UE privind natura și realizarea unei îmbunătățiri semnificative și cuantificabile a situației acestora, adaptată la nevoile speciale ale regiunii Dunării;
- asigurarea unor efective viabile de specii de sturioni și alți pești indigeni în Dunăre până în 2020;
- asigurarea menținerii și ameliorării ecosistemelor și a serviciilor aferente prin crearea unei infrastructuri ecologice și refacerea a cel puțin 15 % din ecosistemele degradate până în 2020;
- asigurarea identificării și prioritizării, până în 2020, a speciilor alogene invazive și a căilor de acces ale acestora, controlul sau eradicarea speciilor prioritare și gestionarea filierelor de acces pentru a preveni introducerea și instalarea de noi specii alogene invazive.

2.4. Politica UE privind biodiversitatea

La fel ca promovarea transportului pe căi navigabile interioare, conservarea biodiversității constituie o prioritate pe agenda politică a UE. Aceasta a fost identificată drept unul dintre

¹⁴ SEC(2010) 1489 final.

obiectivele operaționale esențiale ale Strategiei de dezvoltare durabilă a UE (SDD)¹⁵ și reprezintă unul dintre cele patru domenii prioritare de acțiuni specifice în cadrul celui de-al șaselea Program de acțiune pentru mediu¹⁶, care stabilește cadrul pentru politica de mediu a UE pentru perioada 2002-2012.

În 2010, șefii de stat și de guvern din cadrul UE și-au stabilit următorul obiectiv pe termen mediu în ceea ce privește conservarea biodiversității în cadrul UE¹⁷: „Să stopeze declinul biodiversității și deteriorarea serviciilor ecosistemice în UE până în 2020 și să le refacă în măsura în care acest lucru este realizabil, sporind totodată contribuția UE la combaterea declinului biodiversității la nivel mondial.”

Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2020, adoptată de Comisie în mai 2011, stabilește șase obiective principale și 20 de acțiuni pentru a garanta realizarea acestui obiectiv global până în 2020¹⁸. Cele șase obiective se axează pe:

- punerea în aplicare completă a legislației UE privind natura în vederea protejării biodiversității;
- o mai bună protecție a ecosistemelor și o utilizare mai pronunțată a infrastructurii ecologice;
- o agricultură și o silvicultură mai durabile;
- o mai bună gestionare a stocurilor de pește și un pescuit mai durabil în UE;
- controale mai stricte ale speciilor alogene invazive;
- o contribuție mai mare a UE la combaterea declinului biodiversității la nivel mondial.

2.5. Directivele „Păsări” și „Habitat”

Directivele „Păsări” și „Habitat” sunt pietrele de temelie ale politicii UE în materie de biodiversitate. Acestea permit tuturor celor 27 de state membre ale UE să coopereze, într-un cadru legislativ comun, cu scopul de a conserva cele mai valoroase și mai amenințate specii și habitate europene în întregul lor areal natural de pe teritoriul UE, indiferent de granițele politice sau administrative.

Obiectivul global al **Directivei „Păsări”**¹⁹ constă în menținerea și readucerea efectivelor de păsări sălbatice din toate speciile prezente în mod natural în cadrul UE la un nivel care să asigure supraviețuirea acestora pe termen lung. **Directiva „Habitat”**²⁰ are obiective similare cu cele ale Directivei „Păsări”, însă se referă și la alte specii în afară de păsări, precum și la anumite tipuri de habitat de sine stătătoare.

¹⁵ COM (2001)264 final, noua Strategie de dezvoltare durabilă a UE, adoptată în iunie 2006.

¹⁶ Decizia nr. 1600/2002/CE, JO L 242, 10.9.2002.

¹⁷ Concluziile Consiliului:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf

¹⁸ Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020 [COM(2011) 244], 3.5.2011.

¹⁹ Directiva 2009/147/CE a Consiliului (versiunea codificată a Directivei 79/409/CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice, astfel cum a fost modificată) – a se vedea

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm

²⁰ Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, versiunea consolidată din 1.1.2007 -

http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/index_en.htm

Cele două directive nu vizează toate speciile de plante și animale din Europa (respectiv întreaga biodiversitate din UE). În schimb, acestea se axează pe o subserie de aproximativ 2 000 de specii (din circa 100 000 sau mai mult de specii existente pe teritoriul Europei) – care necesită protecție pentru fi salvate de la dispariție. Acestea sunt denumite de multe ori specii de interes comunitar sau specii UE protejate.

Cele două directive impun statelor membre să nu se limiteze la a preveni continuarea deteriorării speciilor și a tipurilor de habitat enumerate. Acestea trebuie să adopte și măsuri pozitive de gestionare pentru a asigura menținerea și readucerea efectivelor acestora într-o **stare de conservare corespunzătoare**²¹ pe întregul lor areal natural în cadrul UE.

Starea de conservare corespunzătoare poate fi descrisă ca o situație în care un tip de habitat sau o specie prosperă (atât în ceea ce privește calitatea, cât și extinderea/efectivul) și prezintă perspective favorabile de conservare a acestei prosperități în viitor. Faptul că un habitat sau o specie nu sunt amenințate (respectiv nu se confruntă cu riscuri directe de dispariție) nu înseamnă neapărat că acestea se află în stare de conservare corespunzătoare. Obiectivul directivei este stabilit în termeni pozitivi, orientați către o situație favorabilă, care trebuie definită, realizată și menținută. Prin urmare, obiectivul depășește simpla evitare a dispariției unui habitat sau a unei specii.

În vederea atingerii acestui obiectiv, directivele impun două tipuri de dispoziții:

- **măsuri de desemnare și gestionare a siturilor:** menite să conserve zonele primare ale speciilor enumerate în anexa I la Directiva „Păsări” și anexa II la Directiva „Habitat”, precum și ale tipurilor de habitat enumerate în anexa I la Directiva „Habitat”.
- dispoziții privind **protecția speciilor:** impune statelor membre să stabilească un sistem general de protecție a tuturor speciilor de păsări sălbatice de pe teritoriul UE și a altor specii amenințate enumerate în anexele IV și V la Directiva „Habitat”. Măsurile se aplică pe întregul areal natural al speciilor, prin urmare, inclusiv în afara siturilor protejate.

2.5.1. Rețeaua Natura 2000

Un element central al directivelor privind natura constă în faptul că acestea impun statelor membre să desemneze siturile Natura 2000 pentru speciile și tipurile de habitat enumerate în directive. Odată desemnate, siturile trebuie gestionate într-o manieră care să mențină sau să readucă într-o stare de conservare corespunzătoare speciile și tipurile de habitat pentru care au fost desemnate siturile.

Până în prezent au fost desemnate 26 000 de situri²² Natura 2000. Acestea acoperă împreună aproximativ 18 % din suprafața terestră a UE-27, precum și importante întinderi marine²³. Ecosistemele lacustre și fluviale reprezintă aproximativ 4 % din suprafața inclusă în rețeaua Natura 2000.

Siturile trebuie gestionate și protejate în conformitate cu dispozițiile articolului 6 din Directiva „Habitat”. Aceste dispoziții sunt descrise pe scurt în prezentele orientări, întrucât sunt în mod direct relevante pentru elaborarea de proiecte integrate care vizează să obțină soluții

²¹ Conceptul de „stare de conservare corespunzătoare” nu este menționat în Directiva „Păsări”, însă există cerințe anologice, respectiv toate SPA trebuie să facă în continuare obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor pentru a asigura supraviețuirea și reproducerea păsărilor enumerate în anexa I în aria lor de răspândire.

²² http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm

²³ Există uneori o suprapunere considerabilă între SPA și SIC, astfel încât cifrele nu sunt cumulate.

reciproc avantajoase sau scenarii cu pierderi minime (capitolul 4) sau pentru efectuarea unei evaluări a impactului ecologic pe care îl poate avea un plan sau proiect nou asupra unui sit Natura 2000 (capitolul 5).

Primele două alineate din articolul 6 impun statelor membre:

- să ia măsurile corespunzătoare de conservare care corespund cerințelor de mediu privind tipurile de habitat și speciile protejate din cadrul siturilor [articolul 6 alineatul (1)];
- să evite activități nocive care ar putea perturba în mod semnificativ speciile sau ar putea deteriora tipurile de habitat natural sau habitatele speciilor protejate [articolul 6 alineatul (2)].

Pentru a facilita această sarcină, statele membre sunt încurajate să elaboreze **obiective de conservare pentru fiecare sit Natura 2000**. Obiectivul de conservare va fi cel puțin de menținere a stării de conservare a speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate siturile respective și nu va permite continuarea deteriorării acestora. Cu toate acestea, întrucât obiectivul global al directivei prevede că speciile și tipurile de habitat trebuie să se afle într-o stare de conservare corespunzătoare, pot fi stabilite obiective mai ambițioase de conservare în vederea îmbunătățirii stării de conservare a speciilor și a tipurilor de habitat dintr-un anumit sit.

Cum sunt selecționate siturile Natura 2000:

Fiecare sit a fost selectat drept sit Natura 2000 având în vedere valoarea sa pentru conservarea unuia sau a mai multor tipuri de habitat sau a uneia sau mai multor specii de interes comunitar prezente în cadrul sitului respectiv. Selecția se efectuează pe baza criteriilor menționate în anexa III la Directiva „Habitat”, care vizează gradul de reprezentativitate al tipului de habitat prezent, precum și suprafața, structura și funcțiile acestuia și – în cazul speciilor – dimensiunea și densitatea efectivului, caracteristicile habitatului care sunt importante pentru speciile respective și gradul de izolare a efectivului, precum și ponderea globală a sitului pentru conservarea tipului de habitat sau a speciei în cauză.

Aceste informații sunt înregistrate într-un formular-tip²⁴ (FT) care însoțește fiecare sit. FT furnizează date esențiale privind situl și speciile sau tipul de habitat pentru care a fost desemnat situl în cauză, precum și starea de conservare a acestora (pe o scară de la A la D). Prin urmare, acestea reprezintă o bază de referință importantă nu doar pentru stabilirea unei deteriorări a stării de conservare a tipurilor de habitat sau a speciilor desemnate în cadrul sitului, ci și pentru stabilirea obiectivelor de conservare a sitului, în conformitate cu obiectivele generale ale Directivei „Habitat”.

OBSERVATORUL NATURA 2000:

Acces online imediat la hărțile Natura 2000 și la formularele-tip

<http://natura2000.eea.europa.eu/>

Observatorul Natura 2000 face posibilă consultarea descrierilor detaliate și a hărților siturilor Natura 2000 oriunde în UE, inclusiv de-a lungul diferitelor bazine hidrografice.

Sunt disponibile diferite opțiuni de căutare:

- navigarea într-o anumită zonă pentru a vedea dacă există situri Natura 2000 – de exemplu, de-a lungul unui anumit bazin hidrografic. Prin introducerea locației, de exemplu, cea mai apropiată

²⁴ FT pot fi accesate prin intermediul observatorului Natura 2000 la următoarea adresă:

<http://natura2000.eea.europa.eu/> și sunt puse la dispoziție de autoritățile responsabile de rețeaua Natura 2000 în fiecare țară/regiune.

localitate, observatorul va maximiza în mod automat zona respectivă și va indica toate siturile Natura 2000 existente în regiune;

- localizarea unui anumit sit Natura 2000 al cărui nume sau cod este deja cunoscut;
- căutarea anumitor specii sau tipuri de habitat protejate în temeiul Directivei „Habitat” și indicarea siturilor desemnate pentru acestea.

Pentru fiecare sit Natura 2000 identificat pe hartă poate fi descărcat un formular-tip (FT) care indică speciile și tipurile de habitat pentru care a fost desemnat situl în cauză, dimensiunea estimativă a efectivului și starea de conservare, precum și importanța sitului pentru speciile respective.

Exemplu de hartă din observatorul Natura 2000 pentru fluviul Meuse, la nord de orașul Verdun din regiunea Lorena, Franța. Situl SPA, desemnat în temeiul Directivei „Păsări”, a fost marcat cu roșu, iar situl SIC, desemnat în temeiul Directivei „Habitat”, cu albastru (uneori acestea se suprapun).

Articolul 10 – ameliorarea coerenței ecologice a rețelei Natura 2000.

În afară de desemnarea unor situri de bază în temeiul rețelei Natura 2000, articolul 10 din Directiva „Habitat” impune, de asemenea, statelor membre să încerce să amelioreze coerența ecologică a rețelei de-a lungul zonei rurale mai extinse menținând și, după caz, dezvoltând caracteristici ale peisajului care sunt de o importanță majoră pentru fauna și flora sălbatică, precum coridoare ecologice sau puncte de trecere care pot fi utilizate pe parcursul migrației și dispersării.

Planurile de gestionare Natura 2000 existente, evidențiază, de cele mai multe ori, obiectivele de conservare a sitului și măsurile care trebuie adoptate în vederea îndeplinirii obiectivelor în cauză. Prin urmare, acestea pot reprezenta o sursă utilă de informații pentru dezvoltatorii de căi navigabile interioare deoarece:

- descriu cerințele de mediu ale habitatelor și speciilor pentru care a fost desemnat situl în cauză pentru a clarifica obiectul și motivele conservării;

- analizează contextul socio-economic și cultural al zonei și interacțiunile dintre diferitele utilizări ale terenului și speciile și habitatele prezente;
- identifică amenințările la adresa speciilor și tipurilor de habitat;
- specifică obiectivele de conservare pentru sit;
- identifică soluții practice de gestionare care trebuie puse în aplicare pentru a aduce situl într-o stare de conservare corespunzătoare și modul în care pot fi integrate aceste soluții în alte practici de utilizare a terenurilor în cadrul sitului;
- în etapa de pregătire și punere în aplicare, implică părțile interesate în acțiunile de conservare a sitului.

2.5.2. Proiecte noi de dezvoltare care afectează siturile Natura 2000

În timp ce articolul 6 alineatele (1) și (2) din Directiva „Habitat” vizează gestionarea de rutină și conservarea siturilor Natura 2000, alineatele (3) și (4) ale articolului 6 prevăd procedura care trebuie urmată la elaborarea unor proiecte noi de dezvoltare care ar putea afecta un sit Natura 2000²⁵.

Această procedură graduală, examinată în detaliu la capitolul 5, impune ca orice plan sau proiect care ar putea avea un efect negativ semnificativ asupra unui sit Natura 2000 să fie supus unei **evaluări corespunzătoare** pentru a analiza în detaliu astfel de efecte în lumina obiectivelor de conservare a sitului.

În funcție de rezultatele evaluării corespunzătoare, autoritatea competentă fie aprobă planul sau proiectul ca atare dacă a constatat că acesta nu afectează negativ integritatea sitului în cauză fie, în funcție de amploarea impactului identificat, poate solicita una dintre următoarele măsuri:

- reconceperea planului sau a proiectului cu scopul de a preveni efectele negative asupra sitului Natura 2000;
- introducerea unor măsuri de atenuare cu scopul de a elimina efectele negative sau respectarea anumitor condiții pe parcursul modificării, modernizării și întreținerii ecosistemelor fluviale sau al construirii unor infrastructuri asociate cu același scop, de a elimina potențialele efecte negative;
- explorarea unor soluții alternative mai puțin nocive.

În situații excepționale, un plan sau un proiect poate primi aprobarea, chiar dacă a fost evaluat ca având efecte negative asupra integrității unuia sau a mai multor situri Natura 2000, cu condiția respectării aspectelor procedurale privind protecția prevăzute de Directiva „Habitat” [articolul 6 alineatul (4)]. Prin urmare, dacă se demonstrează că nu există alternative și că planul sau proiectul respectiv este considerat necesar din **motive cruciale de interes public major**, atunci proiectul poate fi aprobat cu condiția punerii în aplicare a unor măsuri compensatorii corespunzătoare pentru a asigura protejarea coerenței globale a rețelei Natura 2000.

²⁵ Aceasta se aplică SIC, ASC și SPA și vizează nu numai planurile și proiectele din interiorul siturilor Natura 2000, ci și pe cele din exterior, dar care ar putea avea un efect semnificativ asupra conservării speciilor și habitatelor din cadrul sitului. De exemplu, un baraj construit în amonte pe un râu care ar putea modifica sau opri irigarea periodică a unei zone umede importante pentru păsările din cadrul unei SPA în aval.

2.5.3. Proiecte noi de dezvoltare și legătura acestora cu protecția strictă a speciilor

Pe lângă protecția siturilor de bază în temeiul rețelei Natura 2000, cele două directive impun, de asemenea, statelor membre să instituie un sistem general de protecție a tuturor speciilor de păsări sălbatice care se găsesc în mod natural pe teritoriul UE și a speciilor enumerate în anexele IV și V din Directiva „Habitat”. Aceste dispoziții se aplică atât în cadrul, cât și în afara siturilor protejate.

Termenii exacți sunt prevăzuți la articolul 5 din Directiva „Păsări”, respectiv la articolul 12 (pentru animale) și articolul 13 (pentru plante) din Directiva „Habitat”²⁶.

Acestea impun statelor membre, printre altele, să interzică:

- perturbarea deliberată a speciilor respective pe parcursul perioadei de reproducere, maturizare, hibernare și migrație;
- deteriorarea sau distrugerea zonelor de reproducere sau de odihnă;
- distrugerea deliberată a cuiburilor sau a ouălor sau smulgerea sau distrugerea plantelor protejate.

Întrucât anumite specii protejate pot fi vulnerabile la interferențele pe distanțe lungi cu habitatele lor, aceste dispoziții trebuie luate în considerare, de asemenea, la elaborarea de proiecte de dezvoltare a căilor navigabile interioare în afara siturilor Natura 2000. De exemplu, acest lucru poate fi relevant în cazul în care se propune un proiect de dezvoltare localizat de-a lungul unei rute importante de migrație sau de răspândire a unor specii rare sau amenințate cu dispariția, cum ar fi șipul (*Acipensor sturio*) sau *Zingel asper*, și în măsura în care aceasta poate reprezenta un obstacol semnificativ în calea migrației sau poate cauza deteriorarea sau distrugerea zonelor lor de reproducere și în afara sitului Natura 2000.

2.6. Directiva-cadru privind apa

În cele din urmă, trebuie adusă în discuție Directiva-cadru privind apa (DCA) deoarece dispozițiile acesteia sunt relevante în special pentru punerea în aplicare a Directivelor „Păsări” și „Habitat” și pentru sectorul transportului pe căi navigabile interioare.

Obiectivul general al Directivei-cadru privind apa²⁷, adoptată în decembrie 2000, este de a preveni continuarea deteriorării ecosistemelor acvatice și a habitatelor dependente, precum și de a proteja și ameliora starea actuală a acestora în vederea atingerii **unei bune stări până în 2015**²⁸. În cazul apelor de suprafață (de exemplu, fluvii, canale, lacuri etc.), calitatea apei este determinată în funcție de **starea sa ecologică și starea sa chimică, în ansamblu**.

În sensul DCA, corpurile de apă ale Europei sunt grupate în districte hidrografice diferite, astfel încât gestionarea întregului bazin hidrografic să poată fi coordonată la cel mai adecvat nivel – cel al unității geografice și hidrologice – și nu în funcție de granițele administrative sau politice fragmentate, astfel cum se întâmpla în trecut.

²⁶ A se vedea orientările privind protecția strictă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei „Habitat” http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

²⁷ Directiva 2000/60/CE de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei. JO 327, 22.12.2000.

²⁸ Sau a unui potențial ecologic favorabil, în cazul corpurilor de apă care au suferit modificări semnificative.

Pentru fiecare dintre aceste bazine hidrografice au fost stabilite obiective de mediu și a fost elaborat un program de măsuri cu scopul de a garanta atingerea unei bune stări a bazinului hidrografic până în 2015. Importanța obiectivelor de mediu și a programului de măsuri este subliniată de rezultatele unei prime evaluări a corpurilor de apă din Europa, conform căreia aproximativ 40 % din toate corpurile de apă din UE se află într-o stare atât de precară încât riscă să nu îndeplinească obiectivele de mediu prevăzute de DCA²⁹.

Pentru fiecare bazin hidrografic în parte se redactează un **plan de management al bazinului hidrografic (PMBH)**. În conformitate cu anexa VII la DCA, acesta conține, printre altele:

- o descriere a caracteristicilor fiecărui corp de apă din bazinul hidrografic;
- o scurtă prezentare a presiunilor și a efectelor semnificative ale activității umane;
- o hartă care să indice starea diferitelor corpuri de apă: pentru apele de suprafață (starea ecologică și starea chimică), pentru apele subterane (starea chimică și starea cantitativă) și pentru zonele protejate;
- lista obiectivelor de mediu stabilite pentru toate apele de suprafață, subterane și zonele protejate din cadrul bazinului hidrografic (în conformitate cu articolul 4), precum și excepțiile identificate în temeiul articolului 4 alineatele (4)-(7);
- o scurtă prezentare a analizei economice a utilizării apei;
- o scurtă prezentare a programului de măsuri menite să asigure o stare bună a corpurilor de apă până în 2015.

În momentul finalizării prezentului document (mai 2012), 23 de state membre³⁰ au adoptat propriile PMBH și le-au raportat Comisiei. În urma unei verificări prealabile, Comisia va publica evaluarea acestora în cel de-al treilea raport de punere în aplicare³¹ programat pentru noiembrie 2012 ca parte integrantă din Planul pentru salvagardarea resurselor de apă ale Europei³². Au fost incluse recomandări referitoare la o mai bună integrare a politicilor și la bunele practici în documentul de politică privind DCA și presiunile hidromorfologice adoptat în noiembrie 2006³³ în cadrul Strategiei comune de punere în aplicare, cu participarea statelor membre și a părților interesate relevante.

Este evident faptul că există sinergii puternice între DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat”, întrucât toate au ambiții similare menite să asigure nedeteriorarea râurilor și îmbunătățirea stării (ecologice) a acestora. Relația dintre DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat” este analizată în detaliu la capitolul 6 din perspectiva relevanței pentru căile navigabile interioare.

²⁹ Comunicarea Comisiei: Etape către o gestionare durabilă a apei în Uniunea Europeană – Prima etapă în punerea în aplicare a Directivei-cadru 2000/60/CE privind apa [COM(2007) 128 final].

³⁰ http://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm

³¹ Rapoartele anterioare privind punerea în aplicare a DCA sunt disponibile la următoarea adresă:

http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/implrep2007/index_en.htm

³² http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm

³³

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/hydromorphology/_EN_1.0_&a=d

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/technical_reportpdf/_EN_1.0_&a=d

3. RÂURILE EUROPEI: O RESURSĂ IMPORTANTĂ

3.1. Rolul multifuncțional al râurilor

Europa deține o diversitate de râuri, de la pâraiașele de munte cu bazine hidrografice de mici dimensiuni până la fluviile din regiunile de câmpie care se întind pe sute de kilometri. Caracteristicile fiecărui râu depind în mare măsură de locația acestuia și de o serie de alți factori cum ar fi geologia substratului stâncos, tipurile de sol, declivitatea și condițiile climatice. În consecință, râurile au particularități diferite și sunt, de asemenea, foarte dinamice, în continuă schimbare pe măsură ce avansează de la izvoare la gura de vărsare. Pe teritoriul UE există aproximativ 50 de râuri principale, 20 dintre acestea având bazine hidrografice de peste 50 000 km². Fiecare râu în parte prezintă o rețea importantă de afluenți.

Râurile reprezintă o resursă multifuncțională importantă pentru economia și bunăstarea Europei, deserving un număr semnificativ de sectoare. În funcție de caracteristicile individuale și locația sistemelor fluviale, acestea furnizează apă potabilă sau apă pentru agricultură, procesele industriale și răcire. De asemenea, unele dintre ele sunt utilizate, printre altele, pentru producerea de energie electrică, navigație, exploatarea pietrișului și nisipului, pescuit, recreere și turism.

Ecosistemele fluviale sănătoase furnizează, de asemenea, numeroase bunuri și servicii importante pentru societate în mod gratuit. Acestea oferă o sursă importantă de apă dulce și acționează ca centre de purificare, eliminând substanțele nutritive și poluanții în exces de pe cursul apei și din bazinul hidrografic înconjurător. Acestea previn eroziunea, consolidează solurile, rețin substanțele nutritive și sedimentele și reprezintă un tampon natural esențial împotriva inundațiilor, absorbind apa de ploaie în exces în perioadele cu cantități semnificative de precipitații. Cu toate acestea, valoarea lor economică este adesea trecută cu vederea deoarece sunt considerate în principal bunuri publice fără valoare „comercială”. În consecință, beneficiile aduse societății de către sistemele fluviale sănătoase sunt rareori luate în calcul atunci când vine vorba de compromisuri³⁴.

³⁴ <http://www.teebweb.org/>

Importanța ecologică a râurilor		
Deși râurile ocupă doar o mică parte din suprafața Europei, acestea contribuie în mod semnificativ la bunăstarea europenilor		
SERVICII DE APROVIZIONARE	SERVICII DE REGULARIZARE	SERVICII CULTURALE
<p><i>Produse obținute de pe urma ecosistemelor fluviale</i></p> <p>Alimente și materii prime, inclusiv o gamă variată de produse alimentare derivate din plante, animale și alte organisme sau materii prime precum lemnul. Apă dulce: râurile sunt importante pentru aprovizionarea cu apă dulce și regularizarea debitelor surselor de apă dulce. Energie: lemn și energie hidroelectrică. Resursele genetice, inclusiv genele și informațiile genetice utilizate pentru reproducerea plantelor și animalelor și în biotehnologie. Transport: un rol esențial în ceea ce privește transportul de bunuri și persoane, atât în scopuri comerciale, cât și pentru agrement.</p>	<p><i>Beneficii obținute de pe urma regularizării proceselor ecosistemelor</i></p> <p>Regularizarea climei: ecosistemele fluviale pot influența clima. Regularizarea răspândirii bolilor: modificările ecosistemelor riverane pot influența în mod direct abundența vectorilor transmitători de infecții, cum ar fi țânțarii. Regularizarea debitelor apei: controlul inundațiilor, reducerea secetei etc. Controlul eroziunii: pătura de vegetație riverană și din zonele inundabile joacă un rol important în consolidarea solurilor și prevenirea eroziunii. Purificarea apei: ecosistemele fluviale pot contribui la filtrarea și descompunerea deșeurilor organice.</p>	<p><i>Beneficii nemateriale obținute de pe urma ecosistemelor fluviale</i></p> <p>Recreere și ecoturism Estetică Educație Orientare în spațiu Patrimoniu cultural Spiritualitate și religie</p>
		<p>SERVICII DE SPRIJIN</p> <p><i>și anume, cele necesare pentru furnizarea tuturor serviciilor ecosistemice</i></p> <p>Formarea solurilor Circuitul substanțelor nutritive Producția primară Biodiversitate (habitate și specii)</p>

Exploatarea valorii economice a serviciilor ecosistemice

În temeiul Acordului privind Coridorul verde al Dunării de Jos (LDGC) s-a convenit reabilitarea a 2 236 km² de zone inundabile, canale laterale și habitate asociate de-a lungul Dunării cu scopul de a controla inundațiile în regiune. Costul total al acestor lucrări de reabilitare este estimat la 50 de milioane EUR, urmând astfel a se genera o capacitate de reținere a apei de 2 100 de milioane m³. Această sumă este comparabilă cu costurile suportate deja numai de România în urma inundațiilor din 2010, care s-au ridicat la 59 de milioane EUR. În plus, se estimează că reabilitarea ar furniza 112 milioane EUR anual sub formă de servicii ecosistemice suplimentare pentru pescuit, silvicultură, reținerea substanțelor nutritive și recreere³⁵.

³⁵ Costurile și beneficiile socio-economice asociate rețelei Natura 2000, rezultatele proiectului CE „Acțiuni pregătitoare pentru rețeaua Natura 2000”, versiune finală revizuită, octombrie 2010.

3.2. Starea ecologică a râurilor din Europa

Multiplele utilizări ale unui număr ridicat de râuri din Europa au creat o presiune semnificativă asupra acestei resurse valoroase în ultimii 150 de ani, doar o mică parte din principalele râuri de câmpie din UE aflându-se în prezent într-o stare pe deplin naturală. În afara faptului că au fost supuse unor diverse niveluri de poluare și unor concentrații ridicate de substanțe nutritive, care conduc la degradarea calității apei, numeroase râuri au suferit, de asemenea, modificări hidromorfologice majore din diferite motive.

Pe baza primei caracterizări a bazinelor hidrografice în temeiul DCA (articolul 5)³⁶, majoritatea statelor membre ale UE au indicat faptul că cele mai importante sunt presiunile legate de dezvoltarea urbană, protecția împotriva inundațiilor, producerea de energie electrică, inclusiv hidroenergia, navigația interioară, rectificarea și drenarea terenurilor pentru agricultură, acestea afectând în cea mai mare măsură starea hidromorfologică a corpurilor de apă. Cea mai recentă evaluare a stării râurilor din Europa a conchis că aproximativ 40 % din toate corpurile de apă ale UE se află într-o stare precară și că riscă să nu îndeplinească obiectivele de mediu ale DCA.

3.2.1. Principalele presiuni asupra râurilor din Europa

Potrivit Agenției Europene de Mediu³⁷, principalii factori care sporesc riscul de a nu atinge o stare ecologică bună sau un potențial ecologic bun al râurilor europene sunt:

- **îmbogățirea apei cu substanțe nutritive** (eutroficare) – una dintre principalele surse de poluare organică de pe cursurile de apă din Europa rezultă din deversările de deșeuri organice din jurul zonelor cu o densitate ridicată a populației și puternic industrializate. Nivelurile ridicate ale poluării organice tind să reducă concentrația de oxigen din apă, afectând, prin urmare, toate speciile și habitatele riverane. Cu toate acestea, în ultimii 15 ani nivelurile de concentrație a materiei organice și a substanțelor nutritive din râurile europene au scăzut în mod constant.
- **presiunile hidromorfologice** (inclusiv regularizarea râurilor) – și anume, modificările fizice ale cursurilor de apă de către om, cum ar fi construirea de rezervoare și producerea de energie electrică (baraje hidroelectrice), structurile de canalizare și navigație, drenarea și irigarea terenurilor, lucrările de întreținere (eliminarea obstacolelor din calea debitelor de apă, îndepărtarea sedimentelor etc.). Astfel de măsuri pot avea drept rezultat deconectarea râurilor de zonele inundabile, cu impact negativ asupra habitatelor și speciilor dependente de acestea. Măsurile pot cauza, de asemenea, perturbarea sistemului fluvial de sedimentare (eroziune, transport și depunere) și/sau perturbări ale continuității râurilor, care pot avea un impact major asupra organismelor acvatice, de exemplu, prin împiedicarea migrației peștilor migratori în amonte și în aval sau prin modificarea debitelor de apă și a temperaturilor.

Alte presiuni includ:

- **acidificarea** – scăderea nivelurilor pH-ului cauzată de depunerea de oxizi de sulf și azot (ca rezultat al arderii combustibililor fosili) în bazinele hidrografice.

³⁶ Comunicarea Comisiei: Etape către o gestionare durabilă a apei în Uniunea Europeană – Prima etapă în punerea în aplicare a Directivei-cadru 2000/60/CE privind apa [COM(2007) 128 final].

³⁷ Raportul din 2010 privind starea mediului în Europa – situația actuală și perspective, Raportul din 2007 privind calitatea apelor dulci și a râurilor din Europa.

- **micropoluantii organici** – utilizarea crescândă a pesticidelor și producția de alte substanțe organice au condus la poluarea cursurilor de apă. Pesticidele care contaminează mediul acvatic pot afecta în mod semnificativ flora și fauna și pot limita utilizarea apei în ceea ce privește captarea apei potabile.
- **metalele grele** – principalele surse din râurile europene sunt instalațiile industriale și miniere. Cu toate acestea, concentrațiile de metale grele din râurile europene se află în scădere.

Astfel cum indică prezentarea de mai sus, numeroase râuri din Europa sunt deja regularizate și poluate în mod semnificativ de o gamă variată de activități socio-economice, în măsura în care acestea nu își mai exercită pe deplin funcțiile hidromorfologice naturale sau valorile ecologice. Pe de altă parte, bazinele anumitor râuri se află într-o stare relativ naturală, care își păstrează dinamismul, cursul liber și valoarea ecologică.

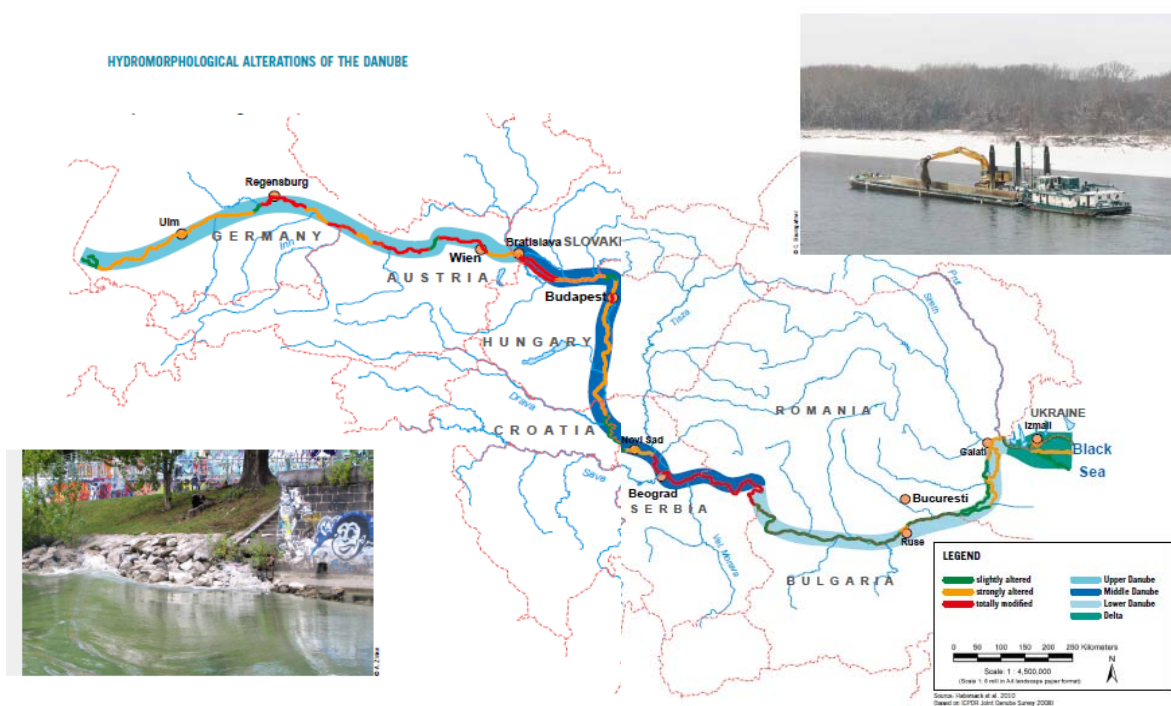
Efectele modificărilor hidromorfologice aduse Dunării și Rinului

Precum numeroase alte fluvii europene, Dunărea și Rinul sunt influențate în mod semnificativ de activitățile umane, inclusiv de navigația intensivă și modificarea habitatului prin intermediul ingineriei hidraulice. Structura naturală a numeroase bazine hidrografice a fost modificată, inclusiv adâncimea și lățimea acestora, debitele, transportul în regim natural al sedimentelor și rutele de migrație a peștilor. Barajele și rezervoarele au fost construite în aproximativ toate zonele montane, în anumite regiuni de câmpie și canale de navigație, în timp ce digurile și rețelele de irigație sunt răspândite în zonele de câmpie pe cursurile medii și inferioare ale râurilor.

În consecință:

- peste 80 % din suprafața Dunării este regularizată în vederea protecției împotriva inundațiilor și aproximativ 30 % din lungimea acesteia este îndiguită pentru generarea de hidroenergie;
- aproximativ jumătate din afluenții Dunării sunt utilizați pentru a genera hidroenergie; capacitatea de producție a tuturor centralelor hidroelectrice din bazinul Dunării este de aproximativ 30 000 MW;
- au fost construite peste 700 de baraje și stăvilare pe principalii afluenți ai Dunării;
- pe Rin, câmpiile inundabile dintre Basel și Karlsruhe s-au micșorat cu 87 % în urma construirii de diguri și canale menite să elimine coturile.

Sursă: Comisia Internațională pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR), 2010 și Umweltbundesamt, 2006.

3.2.2. Noi provocări cu care se confruntă râurile din Europa

Râurile se confruntă, de asemenea, cu noi provocări, **cum ar fi schimbările climatice și speciile alogene invazive**. În contextul schimbărilor climatice, există tot mai multe dovezi care indică faptul că modificările de origine climatică în timpul perioadelor de îngheț, debitele cursurilor de apă, stratificarea termică, disponibilitatea substanțelor nutritive și durata sezonelor de creștere vor afecta structura speciilor și a lanțului alimentar. Acestea pot conduce, în egală măsură, la modificări majore ale debitelor cursurilor de apă.

Temperatura apei este unul dintre parametrii care determină starea generală de sănătate a ecosistemelor acvatice. Majoritatea organismelor acvatice (de exemplu, salmonidele) tolerează un anumit interval de temperatură, care determină răspândirea în spațiu de-a lungul unui râu sau într-o anumită regiune. Schimbările climatice pot conduce la dispariția anumitor specii acvatice sau pot cel puțin să modifice răspândirea acestora în cadrul unui sistem fluvial sau să o direcționeze spre nord în cazul în care acest lucru nu este împiedicat din cauza lipsei sau a degradării habitatelor corespunzătoare sau din cauza obstacolelor prezente pe cursul râului.

De asemenea, speciile alogene invazive reprezintă o amenințare importantă la adresa râurilor din Europa. Potrivit unui inventar recent, 296 de specii de nevertebrate și 136 de specii de pești din apele dulci ale Europei sunt alogene³⁸. Conform unui proiect de cercetare de mare amploare, finanțat de UE și numit DAISIE³⁹, filierele primare de introducere a speciilor animale alogene în apele interioare europene sunt: stocarea corpurilor de apă în vederea susținerii culturii intensive de pești și a pescuitului sportiv (30 %), acvacultura intensivă (27 %) și transportul pasiv, prin intermediul navelor (25 %).

Speciile alogene invazive au, de asemenea, un puternic impact socio-economic. Acestea pot cauza pierderi semnificative în ceea ce privește producția (de exemplu, scăderea producției în materie de pescuit și acvacultură, scăderea disponibilității și blocarea accesului corespunzător la resursele de apă pentru diverse activități industriale. De asemenea, acestea pot reduce navigabilitatea căilor interioare și provoca declinul unor servicii ecosistemice valoroase (de exemplu, purificarea apei, circuitul substanțelor nutritive).

Experiențele de pe Canalul Main-Dunăre în ceea ce privește speciile alogene invazive

Este bine cunoscut faptul că conectarea artificială a diferite sisteme hidrografice, de exemplu, prin intermediul canalelor construite de om, cauzează răspândirea speciilor alogene invazive, întrucât reunește două sisteme fluviale diferite, ceea ce se întâmplă arareori în lipsa intervenției umane. Aceasta cauzează introducerea speciilor alogene și amestecarea/competiția acestora cu speciile native. Deschiderea Canalului Main-Dunăre în 1992, care conectează Rinul și Dunărea, facilitează în special invazia speciilor ponto-caspice în nordul și vestul Europei. Se preconizează că în viitorul apropiat va crește numărul de specii ponto-caspice care vor migra în bazinul Mării de Nord prin intermediul Canalului Main-Dunăre (Gollasch și Nehring 2006).

3.3. Importanța râurilor pentru biodiversitate

Complexitatea structurală și dinamismul deosebit al râurilor le transformă în ecosisteme extraordinar de bogate, care pompează lichid vital pentru vaste întinderi ale peisajului rural înconjurător. Râurile nu sunt doar habitate valoroase de sine stătătoare, ci servesc, de

³⁸ Raport AEM, martie 2010: 10 mesaje pentru 2010 — Ecosistemele de apă dulce.

³⁹ <http://www.europe-aliens.org/>

asemenea, drept coridoare ecologice vitale, stimulând răspândirea speciilor și uneori migrația acestora pe distanțe lungi și pe teritoriul unor zone biogeografice diferite.

În plus, râurile exercită o influență majoră asupra bazinelor hidrografice vecine – printre altele, prin intermediul așa-numitului „flood pulse” (regimul undelor pulsatorii) și/sau al realimentării pânzelor freatice. Această conectivitate laterală este asociată cu dezvoltarea unui bogat mozaic de zone umede interconectate și dependente de apă, cum ar fi pădurile din zonele inundabile, mlaștinile, luncile, câmpiile inundabile etc. Acestea sporesc biodiversitatea globală a sistemelor naturale în cauză.

În consecință, râurile naturale sănătoase și zonele inundabile adiacente adăpostesc o bogată biodiversitate, furnizând habitate importante pentru un număr semnificativ de specii europene de faună și floră sălbatică, inclusiv specii grav amenințate enumerate în Directivele „Păsări” și „Habitat”.

Ecologia râurilor mari

Sistemele fluviale mari sunt ecosisteme multidimensionale în care perturbările survenite în mod natural, cum ar fi inundațiile sau secetele, reprezintă baza naturii lor extrem de dinamice și eterogene. Aceste forțe și procese de schimb complexe – care acționează pe trei dimensiuni spațiale și pe fondul modificărilor (sezoniere și interanuale) temporale – conduc la crearea unor condiții de conectivitate care se modifică în mod frecvent și a unui complex de habitate caracterizat prin diversitate.

De regulă, râurile pot fi împărțite în trei mari tronsoane – bazinele superior, mediu și inferior. Fiecare parte este caracterizată de elemente caracteristice abiotice (respectiv, inanimate) (cum ar fi hidromorfologia) și comunități biologice diferite.

- **Parametrii abiotici** includ pantele, granulația, sedimentarea, turbulențele apei, conținutul de oxigen, substanțele nutritive, poluanții, temperatura apei etc.
- În timp ce parametrii abiotici caracterizează condițiile de habitat și de viață, **comunitățile biologice** reprezintă punctul central al funcției ecosistemului. Acestea includ organismele vii din habitatele acvatice și semiacvatice din râuri, zonele riverane adiacente și zonele inundabile. Toate aceste organisme alcătuiesc lanțurile trofice prin comportamentul și istoricul lor.
- **Hidromorfologia** reprezintă caracteristicile fizice ale structurilor riverane cum ar fi fundul bazinului râului, malurile râului, conexiunea râului cu elementele adiacente de peisaj (zonele riverane și zonele inundabile) și continuitatea sa longitudinală, precum și configurarea habitatelor.

Numeroși alți factori contribuie la complexitatea și natura extrem de dinamică a sistemelor fluviale mari, cum ar fi perturbările care au loc în mod natural (de exemplu, inundațiile și secetele) și variațiile asociate cu transportul sedimentelor.

Ecosistemele fluviale prezintă condiții de conectivitate și procese de schimb cu ecosistemele adiacente (prin intermediul afluenților, al apelor subterane și al inundațiilor) care se modifică în mod frecvent. Cea mai importantă consecință a acestui mozaic de habitate fluviale și ecotone în continuă schimbare constă în faptul că mediile riverane naturale prezintă, în general, o biodiversitate extraordinar de ridicată și oferă – pe parcursul a diferite perioade de timp și în funcție de diferite gradienti de conectivitate – habitate importante pentru o varietate de specii.

Adaptare după Manualul PLATINA⁴⁰.

⁴⁰ <http://www.naiades.info/platina/downloads>

3.3.1. Siturile Natura 2000 localizate de-a lungul principalelor râuri de câmpie din UE

Ecosistemele lacustre și fluviale acoperă împreună aproximativ 4 % din suprafața rețelei Natura 2000 (AEM, 2010). Acestea au fost desemnate pentru o gamă variată de tipuri de habitat și specii de apă dulce enumerate în cele două directive privind natura. Ele includ specii majore cum ar fi somonul de Atlantic (*Salmo salar*), vidra europeană (*Lutra lutra*) sau pescărușul albastru (*Alcedo atthis*), precum și specii mai puțin cunoscute, cum ar fi *Austropotamobius pallipes*, *Unio crassus* sau broasca țestoasă europeană de apă (*Emys orbicularis*). Acestea au fost, de asemenea, desemnate pentru un număr de tipuri de cursuri de apă amenințate și habitate asociate, cum ar fi pădurile riverane și aluvionare, câmpiile inundabile, pajiștile umede și luncile.

În scopul elaborării prezentelor orientări, a fost efectuată o analiză a siturilor Natura 2000 desemnate de-a lungul a 13 dintre cele mai importante râuri de câmpie din Europa. Aceasta ilustrează tipurile de habitat și speciile de apă dulce protejate în temeiul celor două directive privind natura care sunt adesea citate drept criteriu de desemnare, precum și numărul de situri Natura 2000 desemnate de-a lungul fiecărui râu – detalii suplimentare în anexa I⁴¹.

⁴¹ Pentru informații detaliate privind siturile Natura 2000, consultați observatorul Natura 2000 – pentru detalii, a se vedea capitolul 2 www.natura2000.eea.europa.eu/

Hartă care ilustrează siturile Natura 2000 desemnate de-a lungul a 13 mari râuri de câmpie din Europa; sursă: Comisia Europeană, DG ENV.B.3, septembrie 2010 –hărți detaliate în anexa I.

Râu	Numărul de situri Natura 2000	Suprafața totală a siturilor Natura 2000 (km ²)	Lungime totală (km)	Lungimea acoperită de siturile Natura 2000 (km)	Lungimea în % acoperită de siturile Natura 2000 (km)
Dunăre	230	5 033,99	2 770,36	1 234,08	44,55 %
Elba	174	1 708,89	1 087,29	681,07	62,64 %
Ems	33	361,72	345,06	212,30	61,52 %
Main	100	202,04	473,15	65,70	13,89 %
Meuse	83	704,31	731,18	192,62	26,34 %
Mosela	37	230,38	429,08	54,97	12,81 %
Oder	71	1 627,69	823,75	605,13	73,46 %
Rin	199	1 423,09	1 159,96	448,62	38,68 %
Ron	52	591,89	910,62	233,40	25,63 %
Scheldt	17	150,31	268,05	57,24	21,35 %
Sena	31	490,89	673,65	121,03	17,97 %
Vistula	53	990,10	895,68	276,41	30,86 %
Weser	66	351,19	444,09	96,59	21,75 %

Tabel: Numărul de situri Natura 2000 prezente de-a lungul a 13 dintre principalele râuri de câmpie din Europa și procentul reprezentat de siturile Natura 2000 în cadrul suprafeței fiecărui râu în parte (acoperă lungimea totală a râului de la izvor, inclusiv părțile care nu sunt navigabile). Sursă: Comisia Europeană, DG ENV.B.3, septembrie 2010.

3.3.2. Starea de conservare a speciilor și a tipurilor de habitat de apă dulce protejate în cadrul UE

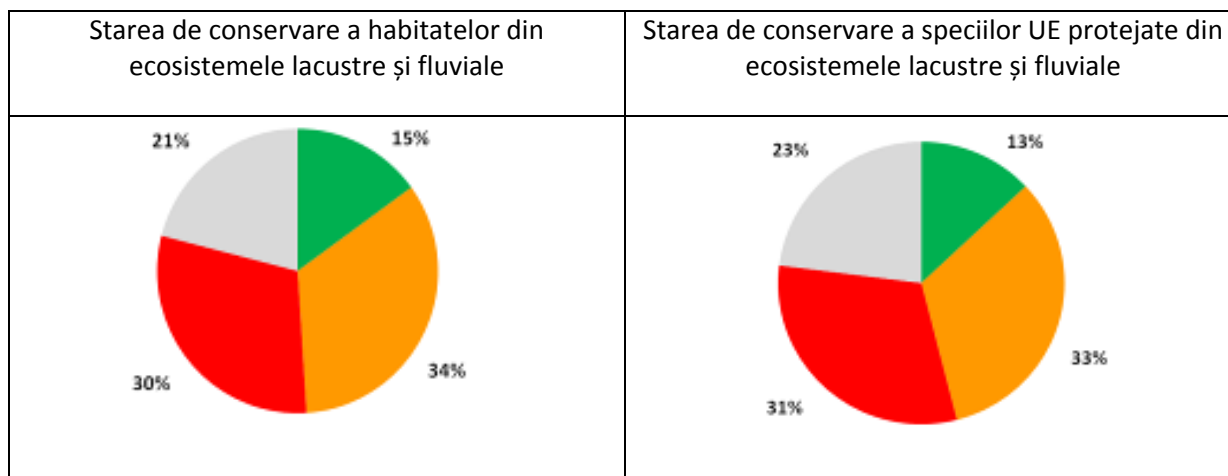
În 2009, Comisia Europeană a publicat prima evaluare sistematică privind starea de conservare a celor mai vulnerabile tipuri de habitat și specii protejate în temeiul Directivei „Habitat”⁴² din Europa. Rezultatele, care acoperă perioada 2001-2006, indică faptul că doar o mică parte din habitatele și speciile de interes comunitar se află într-o stare de conservare corespunzătoare: 63 % din habitatele de apă dulce enumerate și 64 % din speciile de apă dulce se află în stare „necorespunzătoare-precară” sau „necorespunzătoare-inadecvată” în comparație cu doar 15 % din tipurile de habitat și 13 % din speciile aflate în stare de conservare corespunzătoare⁴³.

Aceasta indică faptul că numeroase habitate și specii de apă dulce de importanță europeană se află într-o stare de conservare precară, prezentând o stare avansată de degradare și

⁴² COM/2009/0358 final : http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

⁴³ Toate aceste date vizează statele EU-25, neincluzând România și Bulgaria

fiind, prin urmare, extrem de vulnerabile la modificările ulterioare. În consecință, trebuie depuse eforturi semnificative în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat” cu scopul de a le readuce într-o stare de conservare mai bună.

Legendă: „corespunzătoare” (verde), „necorespunzătoare-inadecvată” (portocaliu), „necorespunzătoare-precară” (roșu) sau „necunoscută” (gri). Sursă: Centrul tematic european pentru diversitatea biologică (CTE-DB), 2008.

3.4. Utilizarea râurilor pentru transportul comercial pe căi navigabile interioare

Una dintre numeroasele utilizări importante ale râurilor se referă la transportul de bunuri comerciale. În prezent, rețeaua de căi navigabile interioare⁴⁴ din cadrul UE acoperă 40 986 km (Eurostat). Principala rețea, care cuprinde râuri și canale din clasa IV și clasele superioare accesibile navelor de peste 1 000 tone, este formată din peste 12 000 km de căi navigabile interconectate, aproximativ 450 ecluze și câteva sute de porturi interioare și situri de transbordare.

Părțile contractante la Acordul european asupra principalelor căi navigabile interioare de importanță internațională (AGN)⁴⁵ au convenit să stabilească o rețea de căi navigabile interioare și porturi de importanță internațională (rețeaua navigabilă E) în cadrul programelor lor relevante, în temeiul dispozițiilor acordului (a se vedea harta).

Rețeaua de căi navigabile interioare de importanță internațională constă, în principal, dar nu exclusiv, din patru coridoare navigabile principale în UE, și anume:

- **Coridorul Rinului:** acoperind întreaga zonă de confluență a Rinului și canalele din partea de vest a Germaniei, Belgia, Țările de Jos, Luxemburg, precum și din partea de est a Franței și a Elveției;
- **Coridorul Sud-Est (Dunăre):** acoperind întreaga zonă de confluență a Dunării, între Germania bavareză și Marea Neagră, precum și toți afluenții și canalele navigabile, cum ar fi Canalul Main-Dunăre;

⁴⁴ Căile navigabile interioare sunt definite în prezentul document ca „fluviile, lacurile și canalele pe care pot naviga navele cu o capacitate portantă de nu mai puțin de 50 de tone, atunci când sunt încărcate normal”.

⁴⁵ http://untreaty.un.org/unts/144078_158780/9/5/2638.pdf

- **Coridorul Est-Vest:** acoperind Canalul Mittelland din nordul Germaniei și confluența fluviilor Elba, Oder și Vistula;
- **Coridorul Nord-Sud:** acoperind principalele fluvii franceze (Sena, Loara, Garonne, Ron-Saône), afluenții navigabili și canalele de legătură situate între zona inferioară a Rinului și Marea Mediterană.

Cea mai mare parte a transportului de bunuri comerciale pe căi navigabile interioare vizează doar cinci țări: Țările de Jos, Germania, Franța, Belgia și România. Dintre acestea, Germania și Țările de Jos acoperă peste trei sferturi din piață, în principal datorită coridorului Rinului, care suportă peste jumătate din transportul de mărfuri pe căi navigabile interioare pe teritoriul UE (CCNR). Coridorul Nord-Sud însumează 16 %, iar coridorul Est-Vest până la 2 % din performanța totală a transporturilor în UE 27. În bazinul hidrografic al Dunării se transportă anual aproximativ 50 milioane de tone de mărfuri (14 %) ⁴⁶.

3.5. Dezvoltarea și gestionarea căilor navigabile interioare și potențialele efecte pozitive și negative asupra râurilor

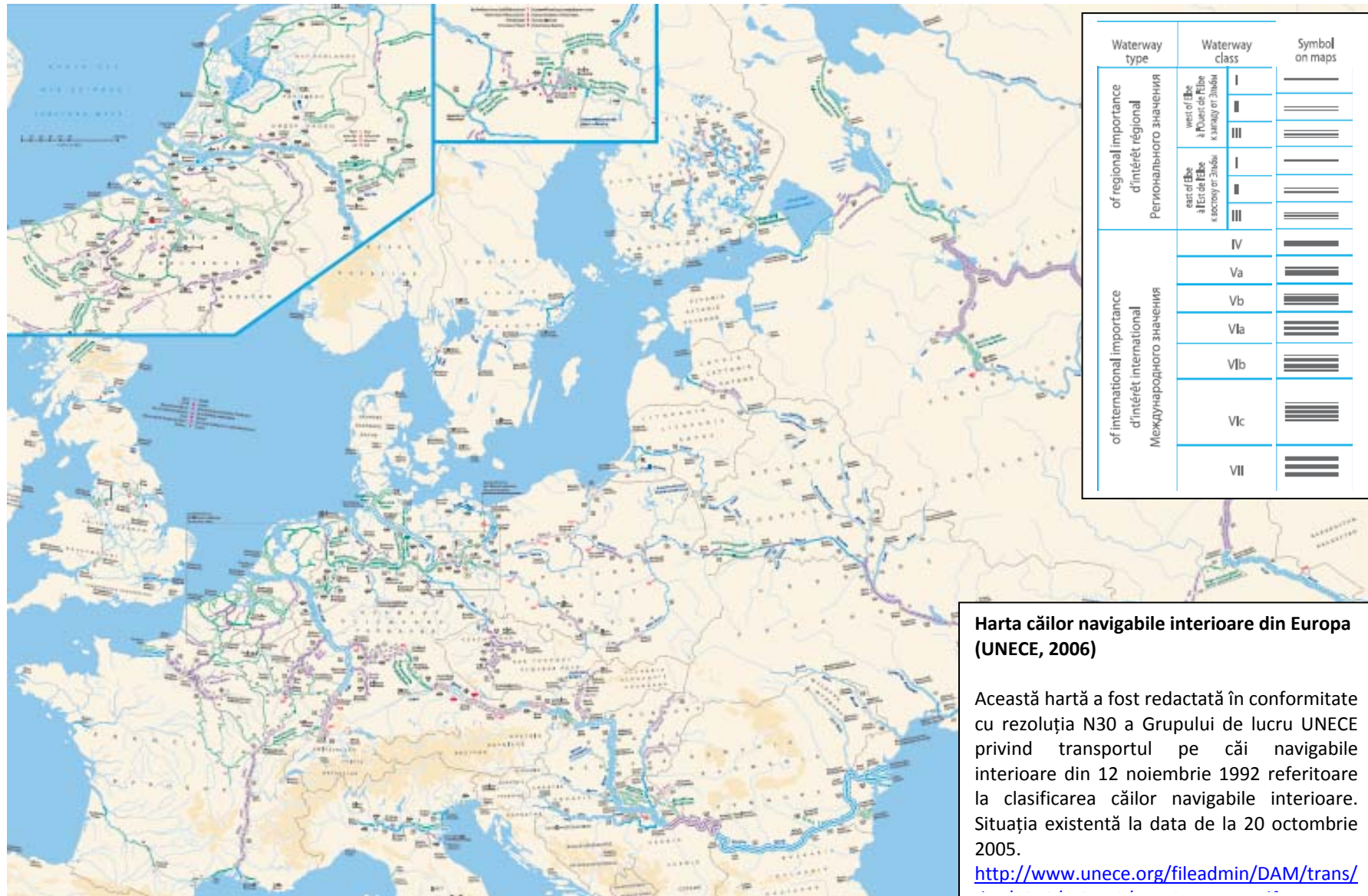
Restul acestui capitol este dedicat investigării tipurilor de efecte – atât pozitive, cât și negative – pe care le pot avea proiectele de dezvoltare a căilor navigabile interioare asupra biodiversității râurilor din Europa, precum și asupra speciilor rare și amenințate și tipurilor de habitat protejate, în special în temeiul celor două directive UE privind natura.

Planificatorii infrastructurii pentru căi navigabile interioare care sunt conștienți de potențialele impacturi ale acestora și care înțeleg complexitatea ecosistemelor riverane vor fi capabili să dezvolte planuri sau proiecte mai integrate pentru sectorul lor, care să ia în considerare cerințele de mediu și alte cerințe ale participanților la transportul fluvial încă de la începutul procesului de proiectare și care să caute, după caz, soluții reciproc avantajoase (a se vedea capitolul 4).

De asemenea, trebuie să se faciliteze evaluarea impactului planului sau al proiectului asupra mediului, în conformitate cu articolul 6 din Directiva „Habitat”. Colectarea informațiilor privind tipurile de riscuri și potențialele efecte ale proiectelor de dezvoltare a căilor navigabile interioare încă din etapa de proiectare nu va contribui numai la îmbunătățirea calității evaluării corespunzătoare, ci va accelera, de asemenea, procesul decizional. În egală măsură, aceasta va permite planificatorului să ia în considerare respectivele efecte potențiale în momentul elaborării proiectului, astfel încât să le evite sau, pe cât posibil, să le reducă la minim (a se vedea capitolul 6).

În mod evident, impactul oricărei noi activități menite să îmbunătățească transportul pe căi navigabile interioare va depinde nu doar de tipul de dezvoltare prevăzută, ci și de starea sectorului de râu în cauză. Derularea unor proiecte noi de dezvoltare în cazul râurilor deja degradate poate produce mai puține efecte negative, oferind oportunități importante de îmbunătățire a stării ecologice a sectorului de râu. Astfel de **soluții reciproc avantajoase** pot reprezenta un beneficiu major nu doar **pentru navigația interioară și conservarea naturii**, ci și pentru o gamă variată de alte activități și utilizări dependente de râuri – cum ar fi recreerea, turismul și gestionarea riscului de inundații. Cu toate acestea, în cazul în care sectoarele de râu își păstrează dinamica naturală și interesul ecologic ridicat, pot exista mai multe riscuri ca proiectele de dezvoltare fluvială să producă un impact semnificativ asupra râului respectiv.

⁴⁶ Document de sinteză referitor la Studiul privind perspectivele pe termen mediu și lung ale transportului pe căi navigabile interioare în Uniunea Europeană (Comisia Europeană, 2011).

3.5.1. Efectele negative potențiale ale activităților de dezvoltare și gestionare a căilor navigabile interioare asupra habitatelor și speciilor protejate în temeiul legislației UE privind natura

În continuare se evidențiază tipul de efecte negative pe care le poate avea un proiect de dezvoltare a căilor navigabile interioare asupra habitatelor și speciilor protejate în temeiul directivelor UE privind natura. În mod evident, efectele vor varia în mod considerabil de la un sit la altul, în funcție de caracteristicile individuale ale râului, starea sa fizică și ecologică, tipul și amploarea măsurilor de dezvoltare a căilor navigabile interioare propuse, precum și speciile și habitatele pentru care a fost desemnat situl în cauză.

De exemplu, evaluarea unui proiect de gestionare a căilor navigabile interioare prevăzut pentru un bazin hidrografic desemnat pentru pescărușul albastru va avea un impact diferit față de cel prevăzut pentru un râu Natura 2000 desemnat pentru o gamă mai variată de specii (pești, amfibieni, mamifere, păsări) și tipuri de habitat (pajiști umede, păduri riverane, lunci etc.) rare și amenințate. În primul caz, găsirea unor soluții reciproc avantajoase sau a unor măsuri de atenuare corespunzătoare care să satisfacă cerințele transportului pe căi navigabile interioare și speciile pentru care a fost desemnat situl respectiv va fi mai ușoară. De aici rezultă importanța analizării fiecărui proiect de gestionare a căilor navigabile interioare **de la caz la caz**.

- **Pierderea, degradarea și fragmentarea habitatelor**

Modificarea fizică a corpurilor de apă poate, în cazul unei planificări necorespunzătoare, să afecteze procesele hidrologice normale ale sistemelor de apă dulce, să deconecteze râurile de zonele inundabile și zonele umede și, printre altele, să modifice debitul apei și sedimentele. Aceasta conduce, la rândul său, la pierderea, degradarea și fragmentarea habitatelor naturale și a speciilor care depind de procesele naturale ale fluviului pentru a supraviețui. Importanța pierderii habitatului depinde de amploarea impactului, precum și de raritatea și vulnerabilitatea habitatelor afectate și de importanța acestora în calitate de locații de alimentare, reproducere, odihnă sau popas pentru specii, în special pentru speciile de interes european.

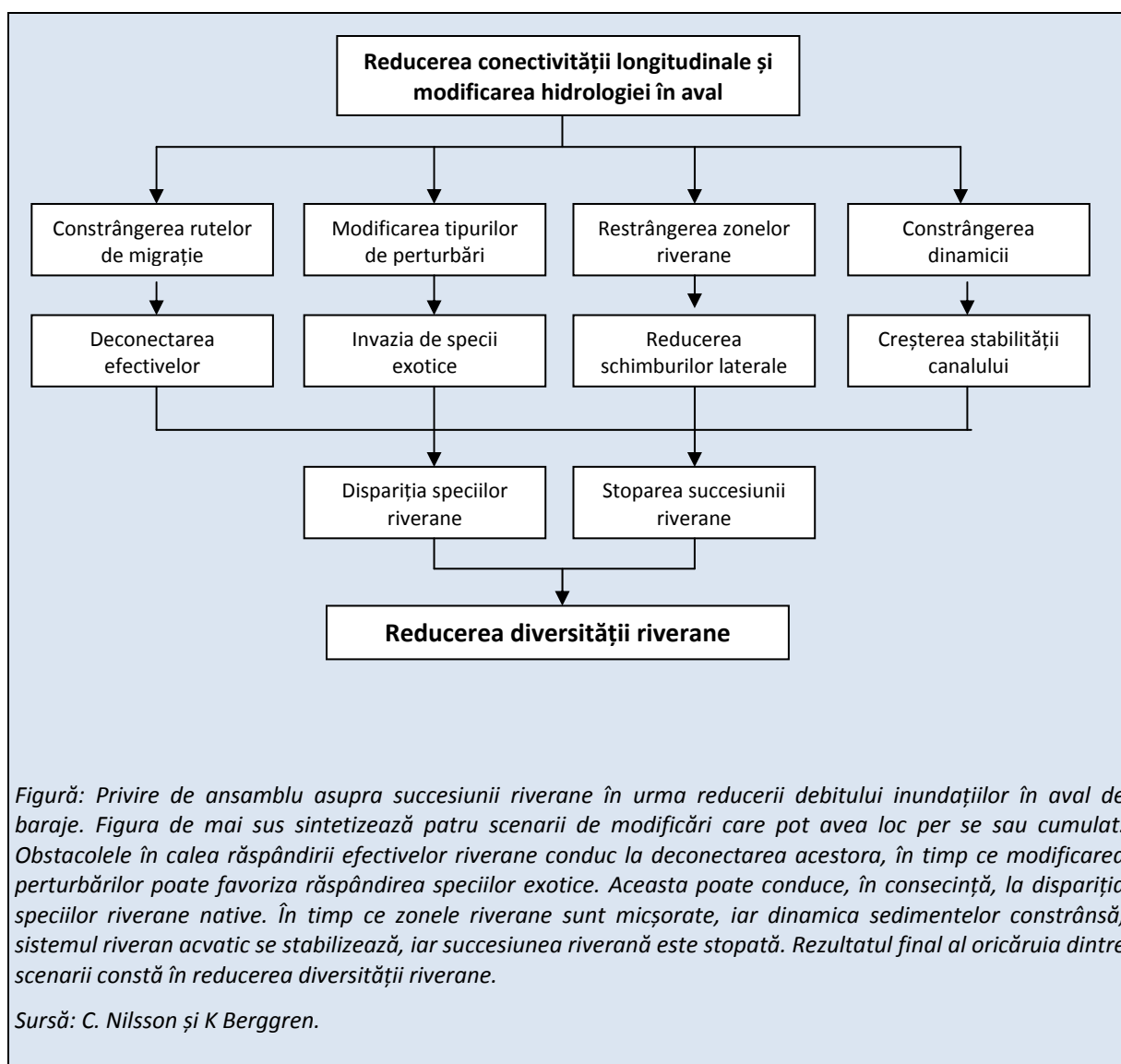
Cea mai evidentă formă de pierdere a habitatului este **distrugerea fizică** directă a habitatelor (de exemplu, ocuparea terenurilor, îndepărtarea vegetației riverane sau a insulelor fluviale, bancurile de pietriș, drenarea zonelor inundabile sau stabilizarea albiei râului etc.). Perturbarea proceselor hidromorfologice naturale, a echilibrării sedimentărilor și a circuitelor substanțelor nutritive poate conduce însă la pierderea, degradarea și fragmentarea semnificativă a habitatului⁴⁷. De exemplu, eliminarea unui braț lateral poate cauza uscarea sau colmatarea unor habitate valoroase, cum ar fi pădurile din zonele inundabile sau pajiștile umede. Aceasta nu conduce doar la pierderea sau degradarea habitatului în sine, ci poate contribui și la dispariția speciilor care depind de habitatul respectiv pentru a supraviețui.

Prevenirea fluctuațiilor în ceea ce privește nivelul apei și inundațiile sezoniere poate cauza, de asemenea, degradarea și dispariția unei game variate de habitate de zone umede. Fluctuația nivelului apei din cadrul canalului este esențială pentru sănătatea habitatelor efemere din zonele umede în regiunile periferice și alte regiuni ale canalului (de exemplu, în profilele mijlocii în formă de U). Stabilizarea nivelului apei în limitele canalului poate avea un impact important asupra comunităților din zonele umede, eliminând habitatele

⁴⁷ A se vedea, de asemenea, Studiul inclusiv privind modificările hidromorfologice ale Dunării (Habersack și colaboratorii, 2010).

expuse sezonier care sunt esențiale pentru caracteristicile habitatelor și speciilor Natura 2000.

În lipsa inundațiilor sezoniere, amestecarea complexă a unor specii de plante mai mult sau mai puțin tolerante la apă în zona riverană, de exemplu, poate fi înlocuită rapid de câteva specii dominante care nu mai oferă diversele condiții de habitat solicitate de numeroase specii. Stoparea inundațiilor sezoniere previne, de asemenea, reîncărcarea periodică a apelor de suprafață și subterane din bazinele hidrografice care perturbă, în schimb, circuitul substanțelor nutritive în cadrul ecosistemelor și capacitatea de autopurificare a acestora, conducând la degradarea și pierderea în continuare a habitatelor. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că măsurile de prevenire a inundațiilor sezoniere sunt adoptate din diverse motive, de exemplu, pentru protecția împotriva inundațiilor și nu doar pentru navigație.

Rectificarea cursurilor râurilor poate accelera viteza de curgere a apei, cauzând eroziunea gravă a albiei și a malului râului, precum și orice alte caracteristici artificiale ale habitatelor, cum ar fi bancurile de nisip atât de importante pentru o varietate de specii. Eroziunea este uneori contracarată de reconsolidarea păturii artificiale, cum ar fi prundișul sau structurile concrete care diminuează suplimentar procesele naturale ale râului și care provoacă, prin urmare, pierderea sau degradarea în continuare a habitatelor naturale

valoroase. Creșterea vitezei apei poate cauza, de asemenea, diminuarea pânzei freatice în zona înconjurătoare, care conduce la drenarea și uscarea rapidă a habitatelor valoroase din zonele umede.

Îndiguirea unor porțiuni de râu cu scopul de a controla adâncimea și viteza apei poate conduce, în egală măsură, la modificări fundamentale ale condițiilor morfologice și hidrologice ale râului și ale zonelor înconjurătoare și poate întrerupe continuitatea laterală și longitudinală a ecosistemului.

În amonte de o porțiune îndiguită, debitul normal de aluviuni poate stagna având drept rezultat o acumulare treptată de sedimente și nămol care nu numai că afectează în mod negativ habitatele înconjurătoare, ci necesită și lucrări periodice de dragare și spălare, ambele putând cauza efecte negative suplimentare. În aval de o porțiune îndiguită, eroziunea poate fi mai pronunțată, conducând la o adâncire treptată a albiei și la o scădere a apelor de suprafață și subterane în bazinul hidrografic înconjurător și, în consecință, la pierderea și degradarea în continuare a habitatelor riverane și fluviale conexe.

Activitățile de dezvoltare a căilor navigabile interioare, precum și traficul crescând al navelor, pot conduce, de asemenea, la o creștere temporară sau permanentă a turbidității și resuspensiei sedimentelor. Resuspensia sedimentelor deteriorează în diferite moduri numeroase organisme acvatice. Sedimentele fine pot deteriora organele respiratorii ale larvelor de insecte acvatice. Turbiditatea crescută reduce intensitatea luminii care, la rândul său, reduce fotosinteza planctonului și a algelor benthice, precum și a speciilor de plante vasculare. De asemenea, depunerile de sedimente fine pe bancurile de nisip pot modifica condițiile de viață ale anumitor organisme acvatice. În special, locurile de reproducere și de viață ale speciilor litofile (de exemplu, pești, insecte) dispar din cauza blocării spațiilor interstițiale. Mai mult, spațiile interstițiale oferă un refugiu pentru majoritatea speciilor de adâncime în timpul inundațiilor.

De asemenea, habitatele și speciile pot fi afectate de elicele navelor sau de valurile produse de acestea. Aceasta poate avea un potențial efect de degradare a albiei și a malurilor râului, în funcție de dimensiunea, frecvența și viteza navelor. Acțiunea regulată a valurilor poate să dezrădăcineze plantele și să perturbe fauna și flora bentică, precum și zonele de reproducere a peștilor.

- ***Perturbările și deplasările speciilor***

Lucrările de inginerie asupra râurilor și creșterea traficului navelor pot perturba anumite specii și ciclurile de viață ale acestora, în special în cazul faunei și florei benthice, care depind de calitatea ridicată a apei. Impactul asupra acestora poate fi temporar sau permanent, direct sau indirect, în interiorul sitului sau în afara acestuia și poate surveni în diferite etape din cadrul ciclului proiectului.

Speciile rare și amenințate pot fi perturbate de diferiți factori, cum ar fi zgomotul, turbiditatea apei, poluarea, prezența umană, sedimentarea, mișcările regulate (de exemplu, acțiunea valurilor și aspirația elicelor) etc. Aceasta poate afecta capacitatea speciilor de a se reproduce, alimenta, odihni, răspândi sau migra. Efectele valurilor pot, de exemplu, să perturbe etapele incipiente de existență a peștilor riverani ale căror pepiniere se află în zonele puțin adânci⁴⁸.

În cazul în care perturbările ating niveluri semnificative, acestea pot conduce la excluderea speciilor din zona respectivă și, prin urmare, la imposibilitatea utilizării habitatului sau la o rată mai scăzută de supraviețuire și/sau reproducere. În ceea ce privește speciile rare și

⁴⁸ Kucera-Hirziger și colaboratorii, 2008.

amenințate, chiar și perturbările minore sau temporare pot avea repercusiuni grave asupra supraviețuirii lor pe termen lung în regiune.

Nivelul perturbărilor depinde de numeroși factori care vor trebui să fie evaluați în funcție de tipul perturbărilor cauzate, precum și de tipul speciilor care pot fi afectate (unele specii sunt mai sensibile la anumiți factori perturbatori decât altele). Amploarea și gradul de perturbare determină importanța impactului, la fel cum se întâmplă în cazul disponibilității și calității altor habitate corespunzătoare din apropiere care pot găzdui animalele strămutate.

- **Obstacolele din calea migrației și răspândirii**

Zonele riverane joacă un rol important în răspândirea și migrația speciilor de apă dulce, precum și în ceea ce privește mișcările mai localizate dintre diferite zone de hrănire și cuibărire. Acestea acționează ca puncte de trecere sau coridoare ecologice esențiale în cadrul peisajului. Anumite activități de dezvoltare a căilor navigabile interioare pot perturba sau preveni, în mod direct sau indirect, răspândirea și migrația speciilor.

Cele mai evidente obstacole includ barajele și zonele îndiguite care prezintă bariere fizice în calea migrației peștilor, împiedicându-i, prin urmare, să călătorească în amonte și în aval. Acest fapt are un impact semnificativ în special asupra efectivelor de migratori pe distanțe lungi (de exemplu, scrumbia, somonul de Atlantic) și are drept rezultat fragmentarea și izolarea efectivelor de apă dulce care rămân în urmă (de exemplu, somonul de Dunăre). Canalele artificiale pot acționa, de asemenea, ca obstacole în calea deplasării speciilor prin cauzarea fragmentării habitatelor în cadrul peisajului terestru.

- **Poluarea**

Transportul pe căi navigabile interioare poate reprezenta o potențială sursă de poluare din cauza deșeurilor provenite de la nave sau a apei de santină. Există, de asemenea, riscul de deversări accidentale rezultate în urma coliziunii sau deteriorării navelor. Cu toate acestea, IWT prezintă **rezultate excelente în materie de siguranță**. În ultimele decenii, nu au existat accidente sau alte incidente cu consecințe grave pentru mediu.

3.5.2. Efectele pozitive potențiale ale activităților de dezvoltare și gestionare a căilor navigabile interioare asupra ecosistemelor fluviale

Astfel cum se indică în secțiunea 3.2, puține râuri de câmpie din Europa se află în continuare într-o stare complet naturală, multe dintre acestea suferind în ultimii ani modificări fizice din diverse motive.

Experiența a demonstrat că tehnicile moderne de dezvoltare a căilor navigabile interioare pot juca un rol important nu doar în atenuarea potențialelor efecte negative ale proiectelor noi de dezvoltare, ci și în ceea ce privește îmbunătățirea activă a funcționării ecologice și naturale a râurilor reglementate într-o manieră care aduce beneficii atât râurilor respective, cât și utilizatorilor acestora, inclusiv transportului pe căi navigabile interioare. Ingineria ecologică în domeniul navigației fluviale a început să se dezvolte la scară locală în anii 1980, devenind în prezent o practică des întâlnită pe multe fluvii, în special în Austria, Belgia, Țările de Jos, Franța, Danemarca și Germania.

În mod evident, tipurile de măsuri care pot fi puse în aplicare vor depinde în mare parte de circumstanțele locale, cum ar fi starea râului și amploarea modificărilor deja aplicate, tipul condițiilor de navigație solicitate, precum și alte utilizări ale râului. În practică, relația dintre utilizări, alterări, stare și măsuri poate fi una complexă. Din acest motiv, un număr crescând

de dezvoltatori de căi navigabile interioare adoptă o abordare integrată asupra proiectelor noi de dezvoltare căilor navigabile, promovând o înțelegere reciprocă a utilizării în mai multe scopuri a acestora cu scopul de a reconcilia protecția mediului și mobilitatea durabilă (a se vedea capitolul 4).

În contextul acestor noi metode, pot fi create noi proiecte care să ia în considerare principalele funcții naturale ale sistemelor fluviale și, dacă este posibil, care să vizeze menținerea sau refacerea acestor funcții esențiale, inclusiv:

- procesele morfologice (eroziunea, transportul de sedimente și sedimentarea);
- păstrarea echilibrului hidrologic (de exemplu, continuum fluvial);
- furnizarea unor habitate (continuum ecologic);
- întreținerea proceselor biologice și chimice (circuitul substanțelor nutritive).

În numeroase cazuri, măsurile care trebuie adoptate pentru obținerea adâncimii, a transparenței, a lățimii sau a vitezei necesare pot fi proiectate într-o manieră care să minimizeze impacturile asupra funcțiilor importante ale căilor navigabile sau care să refacă funcțiile ecologice pierdute.

În funcție de circumstanțele locale, aceasta poate implica, între altele:

- eliminarea infrastructurilor învechite sau modernizarea acestora într-o manieră care să contribuie la îmbunătățirea stării ecologice a râului;
- reabilitarea sau eliminarea structurilor greu de reconsolidat de-a lungul malurilor râului și utilizarea unor tehnici de terasament mai naturale;
- utilizarea unor tipuri alternative de diguri de colmataj care să prezinte o mai mare dinamică de-a lungul malurilor;
- reconectarea brațelor laterale, a zonelor inundabile și a brațelor moarte pentru a reface habitatele riverane;
- crearea unor canale secundare sau a unor zone inundabile pentru a îmbunătăți diversitatea structurală a ecosistemelor fluviale și pentru a încuraja circulația peștilor;
- utilizarea unor tehnici ecologice de dragare și gestionare a sedimentelor;
- recrearea unor habitate riverane tipice, cum ar fi insulele din zonele inundabile sau crearea unor canale laterale pentru a crește numărul habitatelor naturale disponibile pentru fauna și flora sălbatică locală.

În lumina conectivității structurale și funcționale a ecosistemelor fluviale, este esențial ca aceste măsuri să fie dezvoltate pe baza unei înțelegeri detaliate a proceselor ecologice și a condițiilor privind râul în cauză, precum și a necesităților în materie de navigație. Aceasta va asigura efectul dorit al măsurilor adoptate și nu va cauza, în mod neintenționat, noi probleme privind starea ecologică a râului sau navigabilitatea acestuia.

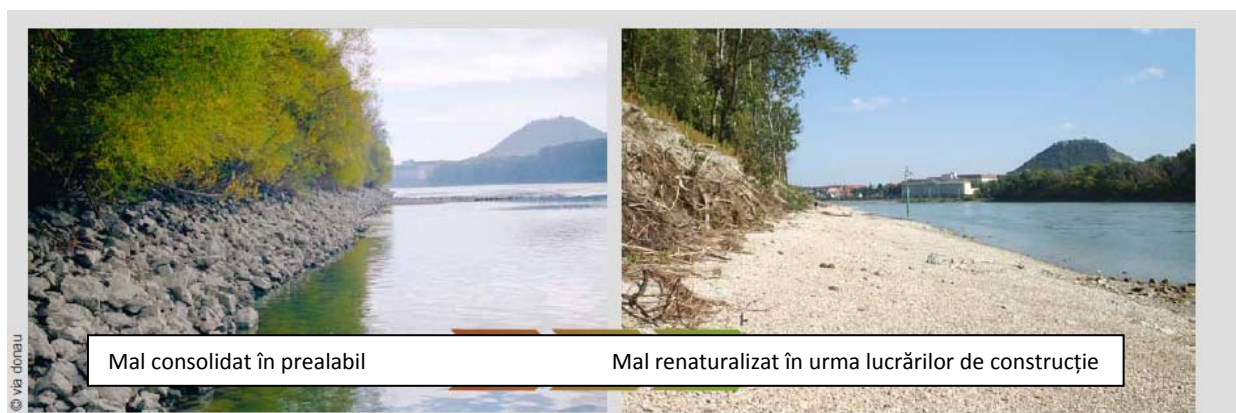
Tabel: Trecere în revistă a diferitelor măsuri de inginerie în domeniul navigației fluviiale în funcție de obiectivele tehnice și de mediu ale acestora⁴⁹

A. Maluri/Zone aflate în apropierea malurilor	
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Tipuri alternative de diguri de colmataj</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Îmbunătățirea navigabilității (creșterea adâncimii apei la gurile de vărsare puțin adânci, reducerea lucrărilor de întreținere și de dragare). Fixarea canalului de navigație/șenalului navigabil. Protecția malurilor la curbele externe.
Obiectivul de mediu	Reducerea efectelor digurilor de colmataj (sedimentare redusă etc.). Îmbunătățirea condițiilor de mediu (îmbunătățirea diversității habitatului acvatic în apropierea debitului de inundare). Reabilitarea malurilor (eroziunea malurilor laterale din cauza creșterii tensiunii de forfecare, cauzată de noile forme de diguri de colmataj).
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Maluri reabilite/neprotejate</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Protecția împotriva inundațiilor (creșterea secțiunilor de deversare încrucișate). Creșterea cantității de sedimente. Reducerea inciziei albiei („maluri line”) prin reducerea tensiunii de forfecare.
Obiectivul de mediu	Dezvoltarea morfologică naturală a malurilor (morfodinamică). Îmbunătățirea durabilă a condițiilor de mediu (în special a malurilor). Îmbunătățirea aspectului peisajului.
B. Albia râului/Șenalul navigabil	
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Îmbunătățirea granulometrică a albiei</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Stabilizarea durabilă a albiei râului – stoparea eroziunii albiei. Reducerea lucrărilor de întreținere (mai puține lucrări de dragare a vadului). Creșterea nivelului apei puțin adânci.
Obiectivul de mediu	Stabilizarea durabilă a albiei râului – stoparea eroziunii albiei. Creșterea nivelului apei. Echilibru dinamic.
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Tipuri alternative de diguri de colmataj</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Îmbunătățirea navigabilității (creșterea adâncimii apei la gurile de vărsare puțin adânci, reducerea lucrărilor de întreținere și de dragare). Modificarea punctelor de vărsare a râului în mai multe brațe (brațe laterale). Regularizarea râului, fixarea canalului/șenalului navigabil.
Obiectivul de mediu	Minimizarea impactului ingineriei.
C. Zone inundabile	
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Reconectarea brațelor laterale</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Evidențierea reținerii (hidrologice) a apei, un nivel mai scăzut de curgere a apei la gurile de vărsare superioare. Depunerea de sedimente. Reducerea tensiunii de forfecare în canalul principal.
Obiectivul de mediu	Conectarea permanentă a sistemului de brațe laterale (la debite mici). Îmbunătățirea condițiilor de mediu (în special la malurile râului și brațele laterale). Rezerva durabilă de sedimente în cadrul sistemului de brațe laterale. Zone permanente de refugiu, protecția împotriva acțiunii valurilor.
<i>Tipul de măsură</i>	<i>Reabilitarea sau conservarea zonelor inundabile</i>
Obiectivul privind navigația interioară	Protecția împotriva inundațiilor. Reținerea apei (efecte hidrologice și hidraulice).
Obiectivul de mediu	Conservarea zonelor inundabile. Reabilitarea zonelor inundabile.

⁴⁹ Adaptată din Manualul PLATINA.

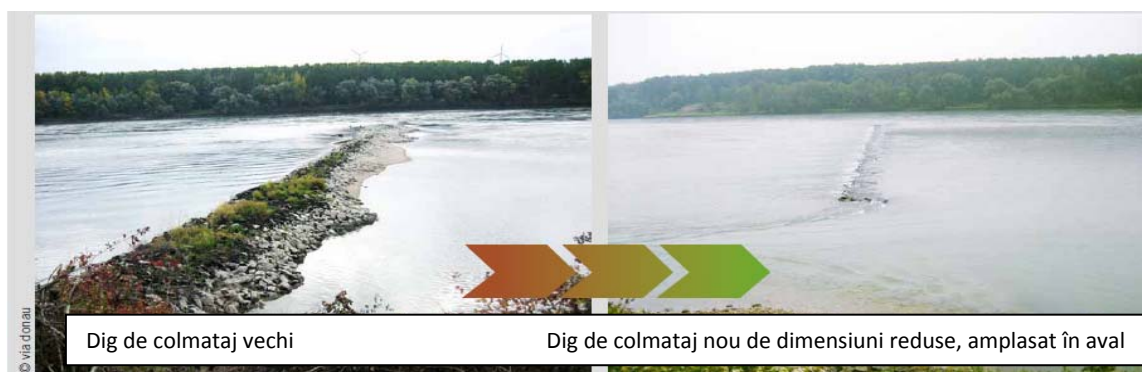
Exemple de tipuri de măsuri care pot fi adoptate în vederea îmbunătățirii funcțiilor ecologice:

Îndiguiri mai ecologice ale râurilor:

Proiectul LIFE Thurnhausen de-a lungul Dunării, în Austria. Măsurile au fost adoptate ca parte din proiectul LIFE-Nature menit să renaturalizeze structura malurilor consolidate inițial pentru a preveni eroziunea acestora ca rezultat al acțiunii valurilor provocate de trecerea navelor.

Tipuri alternative de diguri de colmataj:

Proiectul-pilot Witzelsdorf de-a lungul Dunării, în Austria. Din cauza degradării albiei, vechile diguri de colmataj erau mai înalte decât era necesar. În cadrul acestui proiect, vechile diguri de colmataj au fost îndepărtate și înlocuite cu o serie de diguri de dimensiuni mai mici, amplasate în aval. Aceasta a condus la o mai mare dinamică de-a lungul malurilor, care a contribuit, la rândul său, la îmbunătățirea habitatelor pentru fauna și flora sălbatică locală.

Exemple de proiecte de îmbunătățire a calității mediului de-a lungul râurilor navigabile

Canalul deversor din orașul Rees, Germania

Rinul Inferior din Germania este afectat masiv de eroziunea albiei; aceasta a atins recent valoarea maximă de 2 cm/an. Se preconizează declinul nivelurilor apei de-a lungul căilor navigabile și efecte ulterioare asupra funcțiilor ecologice și de utilizare a terenurilor. Se încearcă contracararea acestor efecte prin acțiuni costisitoare de depunere a aluviunilor și măsuri tehnice suplimentare de fixare a albiei râului.

Bazinul fluvial de la kilometrul 833,5 - 839,0 – unde este localizat orașul Rees – se află la un unghi de aproximativ 90°, care reprezintă un blocaj în calea deversărilor fluviale. Acest lucru sporește, la rândul său, riscul de inundații. Zona inundabilă extinsă situată pe malul stâng poate fi utilizată în prezent în diverse moduri, respectiv agricultură, recreere, turism și protecția naturii (Figura 1). Întreaga zonă este protejată în cadrul rețelei Natura 2000.

Măsurile de contracarare a eroziunii albiei au fost inițiate încă din 1995, conducând la adoptarea programului de „minimizare a eroziunii albiei Rinului Inferior” de către Ministerul german al Transporturilor în 1998. Principalele obiective în materie de navigație: a) menținerea nivelurilor apei de-a lungul căilor navigabile, b) reducerea eroziunii albiei și c) minimizarea costurilor acțiunilor de depunere a aluviunilor au fost incluse într-o abordare integrată a planificării. Proiectul viza, de asemenea, o abordare multifuncțională, în special a) protejarea orașului Rees împotriva riscului de inundații, b) creșterea valorii naturale a zonei și c) integrarea agriculturii, recreerii și turismului. Aceste obiective au fost incluse în etapa incipientă a procesului de planificare prin implicarea unui grup de experți care și-au prezentat opiniile și interesele.

În vederea atingerii acestor obiective multiple s-a convenit utilizarea zonei inundabile prin creșterea ponderii sale în deversările fluviale. Scăderea vitezei debitului de-a lungul canalului navigabil ar trebui să conducă la scăderea tensiunii de forfecare de pe fundul albiei și, implicit, la reducerea eroziunii acesteia. Înainte de începerea lucrărilor de inginerie au fost evaluate diferite alternative privind direcțiile canalelor deversoare și remodelarea morfologiei zonei inundabile în special din perspectivă ecologică (Figura 2).

Proiectul actual de construcție a fost demarat după selectarea unei alternative ecologice viabile care îndeplinește, în același timp, obiective hidraulice și de mediu. Datorită obiectivelor multiple ale proiectului, acesta a primit finanțare suplimentară din partea Landului Rinului de Nord/Vestfalia responsabil de gestionarea riscului de inundații pentru zona respectivă.

Procedura administrativă legală a inclus evaluarea impactului asupra mediului (EIA) și procedura privind efectuarea evaluării corespunzătoare în temeiul articolului 6 din Directiva „Habitat” în ceea ce privește obiectivele de conservare a siturilor Natura 2000. Proiectul a fost aprobat oficial în 2008.

Figura 1: Fotografie aeriană a zonei inundabile a Rinului din orașul Rees

Lucrările de construcție au început în 2009 și se vor încheia în 2015. A fost lansat un program intensiv de monitorizare care va urmări nu doar efectele măsurilor adoptate pe parcursul etapei de construcție, ci și după încheierea proiectului.

Toate măsurile de îmbunătățire a calității mediului (de exemplu, proiectarea unei pajiști umede, consolidarea ecologică a malurilor canalului deversor) și, după caz, de compensare, sunt realizate în paralel cu lucrările tehnice de construcție.

Această abordare integrată în materie de planificare oferă soluții reciproc avantajoase atât în ceea ce privește obiectivele din domeniul navigației, cât și obiectivele părților interesate. Deși inițial acesta era un proiect de navigație, proiectul „Canalul deversor din orașul Rees” aduce o valoare adăugată în ceea ce privește prevenirea riscului de inundații, valoarea naturii, agricultura și recreerea.

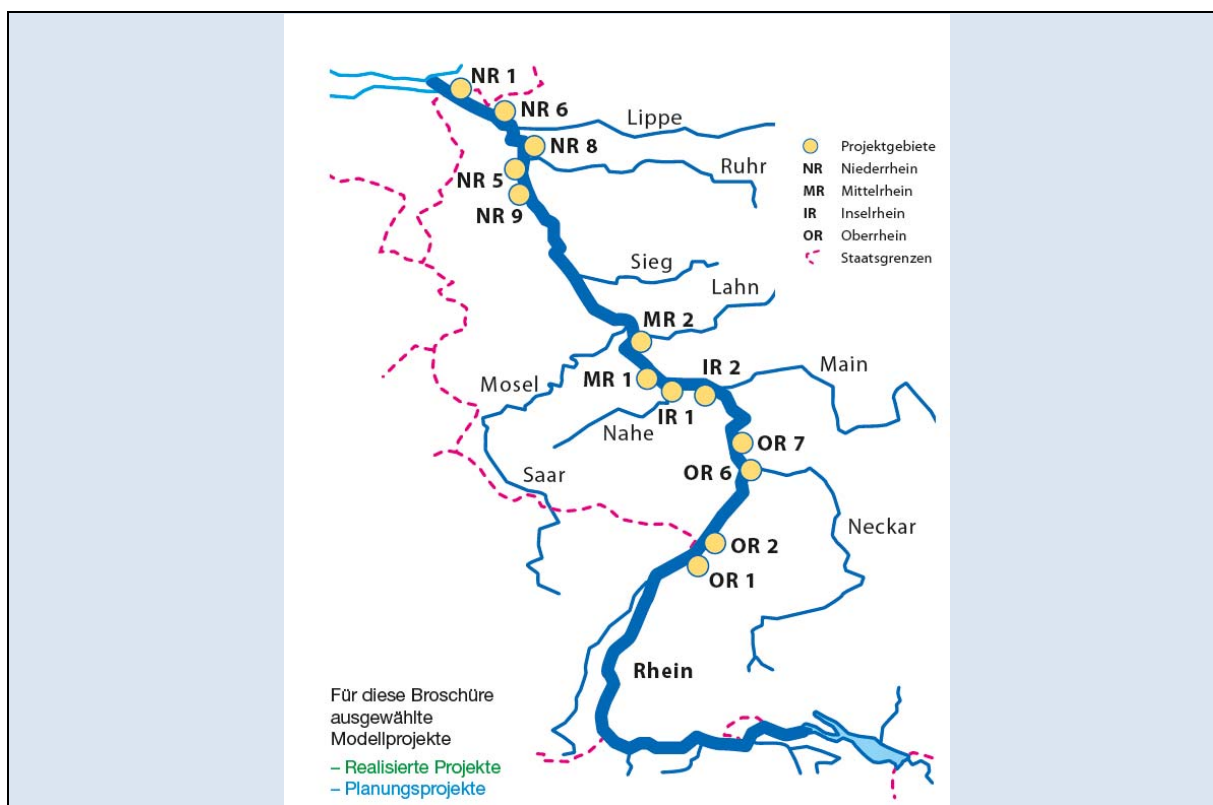
Informații suplimentare sunt disponibile la: http://www.wsa-duisburg-rhein.wsv.de/Projekte/Flutmulde_Rees/index.html

Rinul: fluviul viu al celor o mie de insule

Rinul este deopotrivă cea mai mare cale navigabilă interioară din Europa și un habitat fluvial impresionant care conectează diverse râuri și zone umede între Alpi și Marea Nordului. De-a lungul fluviului există aproximativ 200 situri Natura 2000. Declinul la scară largă al structurilor hidromorfologice și al dinamicii naturale a determinat două proiecte consecutive conduse de ONG-uri (2003-2010) să revitalizeze siturile fluviale degradate prezente de-a lungul Rinului. Acestea au fost inițiate sub denumirea „Rinul: fluviul viu al celor o mie de insule”, fiind conduse de ONG-ul german NABU (BirdLife), și au fost dezvoltate pas cu pas prin restabilirea încrederii și colaborarea intensă între grupurile de interes din domeniul mediului și al transporturilor (inclusiv prin stabilirea unor consilii consultative mixte formate din ONG-uri, experți guvernamentali și din domeniul navigației).

Pe întreaga durată a proiectului au fost planificate 15 proiecte locale, 7 fiind puse în aplicare până în prezent. Finanțarea a fost asigurată de diferite fundații publice și private, companii, precum și de fondurile europene LIFE și Interreg IIIb. Proiectele au fost finanțate și puse în aplicare de administrațiile federale și locale, precum și de ONG-uri. Acestea includ, de exemplu, eliminarea protecției diferitelor maluri, reconstrucția digurilor de colmataj și reabilitarea canalelor laterale. Un program de monitorizare pentru verificarea efectului măsurilor de reabilitare și o strategie de comunicare au contribuit, de asemenea, la sensibilizarea publicului și sprijinul politic în favoarea acestei inițiative.

Informații suplimentare sunt disponibile la: www.lebendiger-rhein.de

Modificarea digurilor de colmataj pe malurile fluviului Elba (DE)⁵⁰

Peste 6900 de diguri de colmataj au fost instalate pentru stabilizarea albiei la nivelul mediu al apei și asigurarea navigabilității fluviului Elba. Cu toate acestea, consolidarea albiei fluviului în această manieră a condus la o pierdere semnificativă a diversității structurale de-a lungul malurilor fluviului, iar înclinarea constantă a digurilor de colmataj a indus un proces de înnămolire de lungă durată a zonelor din jurul acestora, conducând la declinul habitatelor riverane tipice, precum și la eroziuni și formarea unor bare de pietriș.

În porțiunile de pe cursul mijlociu al fluviului Elba unde nu au fost menținute în mod corespunzător măsurile de reglementare înainte de unificarea Germaniei, aproximativ 1500 diguri de colmataj au fost deteriorate în totalitate sau parțial, pierzându-și, prin urmare, funcția hidrologică. S-a hotărât folosirea acestei posibilități ca parte a măsurii de întreținere a căii navigabile pentru a verifica dacă digul poate fi ecologizat. Au fost construite două tipuri de diguri de colmataj: tipul I implica construcția unui dig în formă de V mai înalt pe marginea țărului și mai scund pe cealaltă parte. Tipul II implica construcția unui dig înclinat cu 1,20 m mai scund sub nivelul mediu al apei pe marginea țărului.

Rezultatele monitorizării au indicat că noile proiecte ale digului au sporit dinamica hidromorfologică a malurilor, care va reduce, la rândul său, procesele de îngrădărire a zonelor din jurul digurilor. Diversitatea structurală îmbunătățită a zonei din jurul digului ameliorează, de asemenea, condiția faunei acvatice, în special în ceea ce privește puii de pește, fără consecințe negative pentru navigație. Monitorizarea pe termen lung va stabili gradul final de eficiență ecologică a noilor proiecte. Informații suplimentare sunt disponibile la: <http://www.bafg.de>

⁵⁰ O parte din următoarele exemple extrase din DCA și raportul tehnic privind presiunile hidromorfologice – studii de caz – pot fi relevante pentru îmbunătățirea stării/potențialului ecologic prin intermediul măsurilor de refacere/atenuare – noiembrie 2006.

Construcția unor canale laterale de-a lungul fluviului Main (DE)

De-a lungul fluviului Main, la kilometrul 151,96-152,53, canalul fluvial a fost fixat prin diguri de colmataj, iar fosta zonă inundabilă a fost ridicată (diguri de vară și de iarnă) și transformată în zonă agricolă, cu cariere de extracție a nisipului și argilei. Aceasta a condus la pierderea anumitor habitate riverane specifice și a conectivității hidromorfologice laterale.

În conformitate cu legislația națională privind conservarea naturii, au fost puse în aplicare anumite măsuri compensatorii, care au inclus:

- a) crearea a trei canale laterale în perioada 1996-1999: un canal permanent de 2 km, un canal de 1 km utilizabil aproximativ 265 zile pe an și un canal utilizabil aproximativ 100 zile pe an.
- b) reabilitarea a 200 m de zone riverane prin plantarea de sălcii și transformarea plajelor nisipoase în păduri cu lemn de esență moale.

Acestea au fost însoțite de măsuri de reducere a intensității activităților de pășunat, precum și de măsuri de monitorizare.

Aceasta a condus la crearea unor habitate riverane dinamice tipice pentru fluviul Rin și apariția unor specii asociate cu aceste habitate. Au fost îmbunătățite diversitatea condițiilor de debit și a frecvenței inundațiilor, eroziunea și sedimentarea. În consecință, habitatele tipice refăcute oferă zone valoroase pentru speciile reofile de pești, în special pentru speciile macro-nevertebrate (cu o diversitate mai mare decât în cazul digurilor de colmataj).

Nu au existat efecte negative asupra navigației altele decât sedimentarea minoră a canalului principal la intrarea în canalul mai mare. Lățimea zonei inundabile este de doar câteva sute de metri în comparație cu cei câțiva kilometri inițiali.

3.5.3. Integrarea inițiativelor de reabilitare ecologică a râurilor în planurile privind sectorul IWT

În anumite țări și regiuni, obiectivul dezvoltării căilor navigabile interioare de a contribui la reabilitarea râurilor a devenit mai sistematic. În Austria, de exemplu, noua companie de dezvoltare și gestionare a căilor navigabile „via donau – Österreichische Wasserstraßengesellschaft” a pus în practică, încă din 2005, măsuri de îmbunătățire a calității mediului de-a lungul râurilor din Austria.

Temeiul juridic al acestor măsuri este prevăzut de Legea austriacă privind căile navigabile (2005) și impune companiei în cauză anumite obligații:

- articolul 2 – să îmbunătățească condițiile de viață ale plantelor și animalelor de-a lungul malurilor și zonelor riverane ale porțiunilor navigabile (cum ar fi Dunărea, March/Morava și Thaya/Dyje), în special planificarea, dezvoltarea, crearea, refacerea și întreținerea habitatelor;
- articolul 3 – să pună în aplicare, pe cât posibil, în mod natural, toate măsurile de construcție și întreținere și să recurgă la cele mai bune măsuri de protecție a mediului. Măsurile trebuie planificate și executate fără intervenții esențiale asupra peisajului și ecosistemului și, pe cât posibil, minimizând intervențiile inevitabile (trebuie să se aplice, după caz, măsuri compensatorii).

Numărul proiectelor de reabilitare ecologică desfășurate de compania căilor navigabile din Austria a crescut semnificativ începând cu anii 1990 și include proiecte precum reconectarea brațelor laterale vechi și proiectele de reabilitare a malurilor râurilor de-a lungul Dunării, între Viena și Bratislava, fiind adoptate, de asemenea, măsuri ecologice pe Wachau, porțiunea de trafic fluid a Dunării de pe teritoriul Austriei.

Legea federală germană privind apa (WHG, 2009) și Legea federală privind căile navigabile (WaStrG, 2007) vizează, de asemenea, să asigure contribuția proiectelor de dezvoltare a căilor navigabile interioare la îndeplinirea obiectivelor Directivei-cadru privind apa (DCA, 2000).

Legea federală privind căile navigabile (WaStrG) prevede că, în cadrul proiectelor privind întreținerea, dezvoltarea și construcția de căi navigabile, trebuie luate în considerare echilibrul natural și aspectul peisajului acvatic, precum și valoarea recreativă a acestuia din urmă. Trebuie să se conserve fundațiile naturale ale vieții și să se ia în considerare obiectivele de gestionare prevăzute de Directiva-cadru privind apa [articolul 8 alineatul (1) și articolul 12 alineatul (7)].

Ca rezultat al acestor obligații, Wasser- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes (WSV) a dobândit o îndelungată experiență în luarea de măsuri ecologice cu privire la căile navigabile federale. Experiența sa rezultă în primul rând din punerea în aplicare a normelor privind intervențiile, în conformitate cu Legea federală privind conservarea naturii (BNatSchG), în cadrul proiectelor de construcție și dezvoltare, dar și din practica privind lucrările de întreținere⁵¹.

⁵¹Bundesanstalt für Gewässerkunde (bfg) a întocmit o colecție de studii de caz, disponibile la următoarea adresă: www.icpdr.org/icpdr-files/15083

4. IMPORTANȚA PLANIFICĂRII INTEGRATE

4.1. Beneficiile unei abordări integrate privind planificarea și conceperea proiectelor

Astfel cum s-a arătat în capitolul anterior, râurile sunt ecosisteme dinamice complexe utilizate de o gamă variată de părți interesate. Pentru a dezvolta o infrastructură pentru căi navigabile durabile care să vizeze minimizarea impacturilor negative, este evident faptul că planificatorii IWT trebuie să fie pe deplin conștienți de acest context de mediu mai vast.

Metoda tradițională de elaborare a unui proiect, pentru transport sau în alte scopuri, constă, în primul rând, în conceperea unui proiect pentru scopul inițial și, ulterior, în luarea în considerare a contextului mai larg privind aspectele de mediu și alte aspecte referitoare la utilizarea râurilor. Cu toate acestea, rezultatul metodei în cauză este luarea în considerare a acestui tip de aspecte într-o etapă relativ tardivă a procesului de planificare a procesului. În practică, dezvoltatorii de proiecte interacționează foarte puțin cu experții din sectorul mediului înainte de trimiterea proiectului în vederea efectuării unei evaluări a impactului asupra mediului.

După ce conceptul proiectului se află într-o stare avansată, evaluarea impactului asupra mediului devine în mod implicit un exercițiu de limitare a daunelor și, cu toate că normele care reglementează evaluările impactului asupra mediului sunt urmate întocmai, succesul nu este garantat. Acest tip tradițional de abordare a planificării și conceperei proiectului poate conduce, de asemenea, la discuții îndelungate cu autoritățile de planificare, alte grupuri interesate și ONG-uri pe parcursul etapei de consultări publice deoarece, de cele mai multe ori, atunci este pentru prima oară când aceste organisme iau cunoștință de proiect. La rândul său, acest lucru poate să cauzeze întârzieri semnificative ale procesului de planificare și să implice costuri suplimentare.

Recunoscând necesitatea unei **abordări mai holistice și mai integrate** în vederea proiectării planificării care să reconcilieze interese uneori conflictuale, tot mai mulți planificatori de infrastructură adoptă în prezent o nouă abordare privind planificarea și conceperea proiectelor. Unii dintre aceștia iau în considerare, încă de la început, infrastructura și necesitățile ecologice, împreună cu alte lucrări de amenajare a râurilor, incluzându-le în etapa inițială a proiectului. De asemenea, aceștia promovează un proces de planificare mai interactiv și mai transparent, încurajând asistența și implicarea activă a ecologiștilor și a altor părți interesate încă din etapele incipiente.

Deși este adevărat că pregătirea și punerea în aplicare a unui astfel de proces integrat de planificare poate solicita investiții inițiale substanțiale, există un număr în creștere de dovezi care indică faptul că acest tip de abordare furnizează, în mod invariabil, beneficii considerabile care depășesc investițiile suplimentare inițiale.

În special, planificarea integrată poate:

- să ofere planificatorilor de căi navigabile interioare și autorităților o mai mare siguranță cu privire la succesul solicitării lor de efectuare a unei planificări datorită luării în considerare a preocupărilor de mediu pe parcursul conceptului inițial al proiectului, atunci când lucrările de proiectare sunt mai flexibile.

- să se dovedească mai eficientă din punct de vedere al costurilor pe termen lung. Proiectele tradiționale de infrastructură se confruntă adesea cu probleme practice (și costuri) semnificative în încercarea de a încorpora îmbunătățirile de ordin ecologic sau măsurile de atenuare într-un proiect deja încheiat și cu întâzieri de lungă durată în ceea ce privește obținerea permisiunii de planificare din cauza opoziției întâmpinate pe parcursul procesului de consultare publică.
- să conducă la soluții mai holistice care pot deservi, în același timp, diverse interese și necesități sectoriale și să îmbunătățească comunicarea intersectorială. Dacă în etapa inițială de delimitare a domeniului de aplicare a proiectului sunt implicate și alte sectoare, ideile sau sugestiile furnizate de acestea pot fi luate în considerare în etapa inițială de trasare a proiectului. Aceasta ar permite proiectului nu doar să îmbunătățească transportul, ci și să contribuie la alte obiective de politică, cum ar fi protecția împotriva inundațiilor sau reabilitarea râurilor. Astfel de soluții reciproc avantajoase s-au dovedit a fi în special utile în cazul râurilor deja degradate, unde proiectele noi de dezvoltare a căilor navigabile interioare pot fi cumulate cu măsurile de reabilitare a stării ecologice a râului, conducând la îmbunătățirea navigației și a ecosistemului fluvial.
- să conducă la elaborarea de soluții noi, creative și inovatoare puțin explorate în cadrul abordării sectoriale mai clasice privind planificarea proiectului.
- să contribuie la o imagine publică îmbunătățită a proiectului și a instituțiilor responsabile. Prin informarea publicului și implicarea părților interesate cheie pe parcursul întregului proces de planificare și nu doar în etapa de evaluare a impactului pot fi depășite în mod eficient numeroase întâzieri survenite pe parcursul consultărilor publice, în special dacă părțile interesate constată punerea în aplicare a unui proces de planificare transparent și dacă acestea au avut ocazia să discute și să influențeze proiectul respectiv într-o etapă incipientă a procesului de planificare.

Din aceste motive, Comisia Europeană recomandă insistent utilizarea unei abordări integrate pentru planificarea proiectelor privind căile navigabile interioare, în special în momentul aplicării (co)finanțării în temeiul programelor UE, cum ar fi TEN-T, fondurile structurale sau de coeziune și, începând cu 2014, facilitatea „Conectarea Europei”.

Abordarea integrată este deosebit de importantă în cazul proiectelor de dezvoltare care pot afecta unul sau mai multe situri Natura 2000, întrucât aceasta va permite planificatorilor să ia în considerare cerințele de mediu ale siturilor în cauză într-o etapă incipientă a procesului de proiectare, precum și obiectivele de conservare a sitului. Deși această măsură nu garantează în mod implicit succesul punerii în aplicare a proiectului, ea ar trebui să faciliteze în mod considerabil procesul de autorizare.

Cu toate acestea, este posibil ca anumite proiecte să nu fie compatibile cu obiectivele de conservare a siturilor Natura 2000, în special în cazul sistemelor de râuri relativ nealterate. Totuși, datorită abordării integrate a planificării, această concluzie ar trebui să devină evidentă încă din etapa incipientă, putând fi adoptate, după caz, măsuri de evitare a impacturilor asupra siturilor Natura 2000.

Documentul de poziție al PIANC: Colaborarea cu natura⁵²

În octombrie 2008, Asociația Internațională Permanentă a Congreselor de Navigație (PIANC) a emis un nou document de poziție major intitulat „Colaborarea cu natura”, care solicită o schimbare importantă a abordării privind dezvoltarea rețelei de navigație.

„Colaborarea cu natura” este un proces integrat care implică lucrări de identificare și exploatare a soluțiilor reciproc avantajoase care respectă natura și sunt acceptabile atât pentru propunătorii de

⁵² <http://www.pianc.org/downloads/envicom/Workingwithnaturepressrelease.pdf>

proiecte, cât și pentru părțile interesate din domeniul mediului. Aceasta este o abordare care trebuie aplicată la începutul proiectului – și anume, înainte de elaborarea proiectului inițial. Aceasta încurajează luarea în considerare a modului în care pot fi îndeplinite obiectivele proiectelor în funcție de caracteristicile ecosistemului specifice sitului respectiv.

„Colaborarea cu natura” solicită punerea în aplicare a unei abordări pe deplin integrate imediat după aflarea obiectivelor proiectului – și anume, înainte de elaborarea proiectului inițial. Aceasta încurajează luarea în considerare a modului în care pot fi îndeplinite obiectivele proiectelor în funcție de caracteristicile ecosistemului specifice sitului respectiv.

„Colaborarea cu natura” înseamnă mai mult decât evitarea sau atenuarea impacturilor asupra mediului ale unui proiect predefinit. Aceasta își propune, mai degrabă, să identifice modalitățile de îndeplinire a obiectivelor proiectelor prin integrarea proceselor naturale cu scopul de a proteja, reface sau îmbunătăți calitatea mediului.

Prin urmare, „Colaborarea cu natura” înseamnă, în esență, efectuarea unor pași într-o ordine diferită:

stabilirea necesităților și a obiectivelor proiectului;

înțelegerea mediului;

utilizarea adecvată a implicării părților interesate pentru a identifica potențialele oportunități reciproc avantajoase

pregătirea propunerilor proiectului inițial în beneficiul navigației și al naturii

Prin urmare, „Colaborarea cu natura” solicită o evoluție subtilă, însă importantă a modului de abordare a elaborării proiectelor. Trebuie să ne îndreptăm către o abordare care:

să se concentreze mai degrabă pe atingerea obiectivelor proiectului în contextul ecosistemului decât pe evaluarea consecințelor unui proiect predefinit;

să se concentreze mai degrabă pe identificarea soluțiilor reciproc avantajoase decât pe simpla minimizare a impactului asupra mediului.

Detalii suplimentare sunt disponibile la: <http://pianc.org/workingwithnature.php>

4.2. Aplicarea abordării integrate în convențiile internaționale privind râurile

Această abordare integrată este utilizată frecvent într-o serie de forumuri internaționale și naționale importante, în special în legătură cu fluviul Dunărea și prin intermediul Asociației Internaționale Permanente a Congreselor de Navigație (PIANC).

În 2007, Comisia Internațională pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR), Comisia Dunării și Comisia Internațională pentru Bazinul Hidrografic Sava și-au unit forțele pentru a iniția o discuție intersectorială intensă cu părțile interesate din diferite țări și sectoare și cu interese diferite privind modalitatea de asigurare a unor activități IWT durabile de-a lungul celor două râuri. Aceasta a condus la adoptarea unei „Declarații comune privind principiile de bază referitoare la dezvoltarea navigației și protecția mediului în bazinul hidrografic al fluviului Dunărea” în 2008.

„Declarația comună” este în prezent utilizată de numeroase state ca recomandare referitoare la:

- elaborarea „programului de măsuri” prevăzute de Directiva-cadru comunitară privind apa;
- întreținerea navigației interioare actuale;
- planificarea investițiilor privind viitoarea infrastructură și proiectele de protecție a mediului.

Recomandări ale Declarației comune privind principiile de bază referitoare la dezvoltarea navigației și protecția mediului în bazinul hidrografic al fluviului Dunărea⁵³

În vederea punerii în aplicare a unei abordări integrate a planificării tuturor planurilor și proiectelor, părțile interesate implicate trebuie să convină o serie de principii de planificare comune care să conducă la soluții acceptabile pentru integritatea mediului, precum și pentru navigație. Aceste principii de planificare ar trebui să fie aplicate fiecărui proiect din bazinul hidrografic al fluviului Dunărea și să includă cel puțin următorii pași, însă, în primul rând, planificarea în comun a proiectelor care vizează să îmbunătățească atât calitatea mediului, cât și navigația în calitate de condiție esențială pentru accelerarea procesului. În vederea punerii în aplicare a principiilor de planificare trebuie aplicate următoarele criterii pe parcursul etapei de trasare a proiectelor de navigație:

- utilizarea unei abordări de la caz la caz care să ia în considerare cerințele de mediu privind porțiunile de râu și dimensiunea bazinului hidrografic, precum și cerințele strategice ale IWT în legătură cu dimensiunea bazinului hidrografic în momentul stabilirii lățimii și adâncimii corespunzătoare a șenalelor navigabile;
- „colaborarea cu natura” ori de câte ori acest lucru este posibil prin adoptarea măsurilor în funcție de procesele morfologice naturale ale râului, în temeiul principiului privind intervenția minimă sau temporară a ingineriei;
- integrarea proiectului structurilor de reglementare referitoare, în egală măsură, la criteriile hidraulice, morfologice și ecologice;
- punerea în aplicare a măsurilor într-o formă adaptabilă (de exemplu, stabilizarea albiei râului prin îmbunătățirea granulometrică a acesteia, regularizarea apei de mică adâncime cu ajutorul digurilor de colmataj);
- utilizarea optimă a potențialului de reabilitare a râului (de exemplu, reabilitarea malurilor râurilor) și reconectarea canalelor laterale;
- asigurarea unei raportări corecte a debitelor inundațiilor și, în mod ideal, reducerea acestora.

În vederea furnizării de orientări suplimentare cu privire la modalitatea de aplicare a principiilor de planificare integrată, a fost redactat un „Manual privind bunele practici în planificarea căilor navigabile durabile” în cadrul proiectului PLATINA al UE. Publicat în 2010, manualul furnizează un ghid practic pentru planificatorii IWT de pe teritoriul Europei cu privire la modalitatea de organizare și punere în aplicare a unui proces de planificare echilibrată și integrată a activităților IWT⁵⁴.

Manualul identifică patru caracteristici esențiale ale unui proces de planificare integrată:

- definirea obiectivelor integrate ale proiectului care combină obiectivele IWT, necesitățile ecologice și obiectivele privind alte utilizări ale segmentelor de râu, cum ar fi protecția naturii, gestionarea riscului de inundații și pescuitul;
- integrarea drepturilor părților interesate relevante încă din etapa inițială a proiectului;
- desfășurarea unui proces de planificare integrată cu scopul de a transpune obiectivele IWT și ecologice în măsuri concrete de planificare, garantând, după caz, rezultatele reciproc avantajoase;
- efectuarea unei monitorizări complete a mediului înaintea, pe parcursul și după încheierea lucrărilor proiectului cu scopul de a permite, dacă este cazul, o abordare adaptabilă în materie de punere în aplicare.

⁵³ http://www.icpdr.org/icpdr-pages/navigation_and_ecology_process.htm

⁵⁴ <http://www.naiades.info/platina/downloads>

Următoarele recomandări privind efectuarea unei abordări integrate a planificării se bazează în principal pe manualul menționat mai sus. Pentru orientări mai detaliate se recomandă consultarea directă a manualului.

4.3. Aplicarea în practică a unei abordări integrate a planificării

Evident, fiecare plan sau proiect este diferit, iar conceptul său exact, precum și amploarea planificării integrate pe care o necesită vor depinde în mare măsură de o gamă variată de aspecte, inclusiv starea și valoarea ecologică a bazinului hidrografic în cauză, însă procesul privind planificarea integrată rămâne în principal același, indiferent de tipul proiectului sau al planului. Principalii pași sunt sintetizați mai jos și în secțiunea 4.4 (în ceea ce privește dialogul părților interesate).

4.3.1. Definirea obiectivului proiectului

Punctul de plecare al unui proiect de dezvoltare a căilor navigabile interioare ar trebui să fie identificarea **necesităților de transport**. Această etapă include o revizuire a politicilor și a strategiilor naționale și internaționale existente în vederea dezvoltării rețelei și a infrastructurii de transport. Cu toate acestea, obiectivul principal constă în definirea unui proiect care să îndeplinească necesitățile internaționale și regionale specifice transportului pe căi navigabile interioare în ceea ce privește deservirea circulației bunurilor și a persoanelor, luându-se în considerare aspectele economice și raportul costuri-beneficii, precum și cerințele privind protecția mediului.

Următorul pas ar trebui să fie identificarea **necesităților ecologice** ale râului și ale zonelor învecinate. De exemplu, se află râul deja în stare de degradare sau este încă un teritoriu relativ virgin? Care sunt principalele funcții, procese și caracteristici ale râului ce trebuie întreținute pentru a împiedica deteriorarea în continuare sau care pot fi reabilitate în vederea îmbunătățirii condiției ecologice a acestuia?

O atenție specială trebuie să se acorde identificării cerințelor de mediu privind speciile și tipurile de habitat protejate în cadrul UE. În cazul în care unul sau mai multe situri Natura 2000 ar putea fi afectate, va fi important să se identifice speciile și tipurile de habitat de importanță comunitară pentru care, inițial, a fost desemnat un sit, starea de conservare a acestora în fiecare sit în parte și obiectivele de conservare stabilite pentru a garanta supraviețuirea acestora pe termen lung. Planurile de gestionare Natura 2000 sau planurile speciale de acțiune privind speciile din cadrul UE⁵⁵, după caz, oferă, de asemenea, o sursă utilă de informații în acest sens.

Elaborarea proiectelor integrate care sprijină obiectivele de conservare a siturilor Natura 2000

Astfel cum se explică în capitolul 2, fiecare sit este inclus în rețeaua Natura 2000 deoarece merită a fi conservat pentru unul sau mai multe tipuri de habitat enumerate în anexa I, specii enumerate în anexa II la Directiva „Habitat” sau specii enumerate în anexa I la Directiva „Păsări”, plus speciile de păsări migratoare care se găsesc în mod natural pe teritoriul UE. Valoarea de conservare a sitului este înregistrată într-un **formular-tip**⁵⁶ (FT), elaborat pentru fiecare sit. FT înregistrează caracteristicile de mediu ale sitului care au condus la desemnarea acestuia drept sit Natura 2000 și furnizează o evaluare detaliată a condiției de conservare a fiecărei specii sau tip de habitat din cadrul sitului respectiv (pe o scară de la A la D).

⁵⁵ Până în prezent au fost elaborate 50 de planuri de acțiune privind speciile de păsări din cadrul UE: http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/action_plans/per_species_en.htm

⁵⁶ FT pot fi accesate prin intermediul observatorului Natura 2000 <http://natura2000.eea.europa.eu/> și sunt puse la dispoziție de autoritățile responsabile de rețeaua Natura 2000 în fiecare țară/regiune.

FT sunt utilizate pentru stabilirea **obiectivelor de conservare a fiecărui sit Natura 2000**. Obiectivul de conservare va consta cel puțin în menținerea stării de conservare a speciilor și habitatelor pentru care a fost desemnat situl în cauză, nepermițând continuarea deteriorării acestuia (în raport cu starea sa de conservare menționată în FT). Cu toate acestea, întrucât obiectivul general al directivei vizează atingerea unei stări de conservare corespunzătoare de către speciile și habitatele vizate, pot fi stabilite obiective de conservare mai ambițioase în vederea îmbunătățirii stării de conservare a speciilor și tipurilor de habitat prezente în cadrul sitului.

Un proiect de gestionare integrată a căilor navigabile va urmări să ia în considerare obiectivele de conservare a sitului Natura 2000 și să caute modalități de integrare a acestor obiective cu cele privind transportul pe căi navigabile interioare în vederea creării, după caz, a unor potențiale scenarii reciproce avantajoase sau cel puțin în vederea atingerii unui scenariu de câștiguri maxime/ pierderi minime.

De asemenea, necesitățile și obiectivele politice ale altor utilizatori ai râurilor în cadrul aceleiași zone trebuie identificate de la început și examinate în detaliu cu scopul de a înțelege planurile și prioritățile de politică ale acestora, precum și activitățile aflate în curs de desfășurare (de exemplu, în ceea ce privește reținerea apelor, irigațiile, alimentarea cu apă, turismul etc.).

Toate aceste informații vor contribui la garantarea conceperii proiectului într-o manieră compatibilă, după caz, cu obiectivele de mediu ale râului și necesitățile altor utilizatori ai râului și, dacă este posibil, în favoarea acestora. Informațiile în cauză pot evidenția, de asemenea, posibilitățile de „unire a forțelor” în vederea elaborării unui proiect care să contribuie nu doar la îndeplinirea necesităților din sectorul transportului, ci care să abordeze, în egală măsură, alte priorități politice de-a lungul râului – de exemplu, protecția împotriva inundațiilor și reabilitarea râului (a se vedea caseta cu exemple de soluții reciproce avantajoase).

Cu toate acestea, trebuie recunoscut faptul că uneori nu se poate găsi o poziție comună a diverselor interese și că punerea în aplicare a proiectului planificat poate să nu fie întotdeauna posibilă din cauza faptului că alte interese sociale și de mediu sunt considerate prioritare.

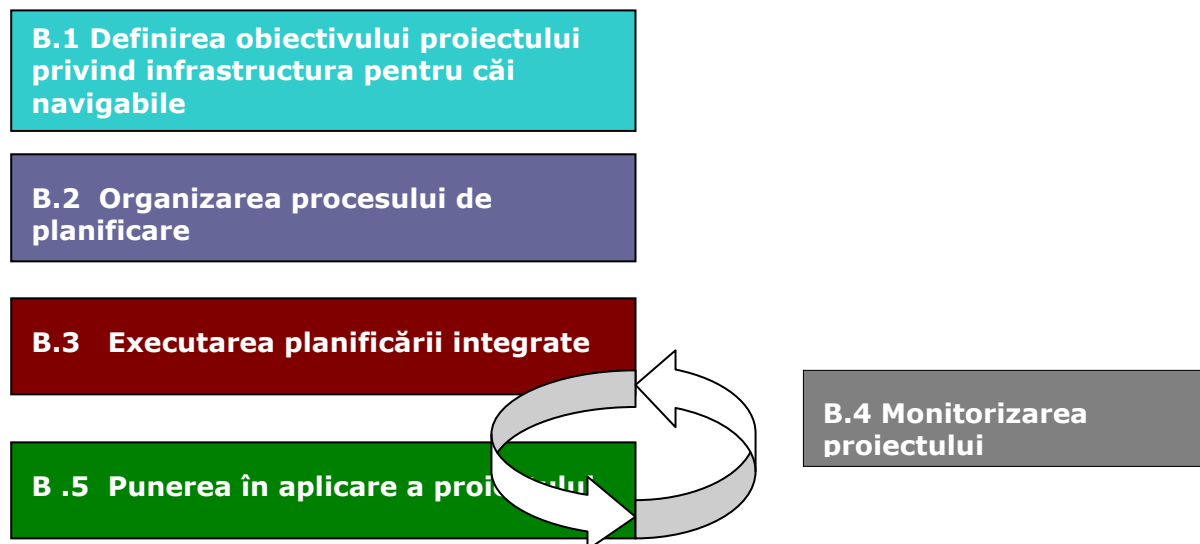
4.3.2. Redactarea unui proiect integrat

După realizarea obiectivului inițial și identificarea obiectivelor proiectului integrat în funcție de necesitățile de transport și alte cerințe și priorități privind râurile, următorul pas va consta în începerea planificării în detaliu a proiectului. În acest sens va fi importantă stabilirea unei structuri organizatorice clare pentru ca proiectul să avanseze. Aceasta poate implica, de exemplu, înființarea unei echipe de proiect multidisciplinare, formată din ingineri în domeniul transportului fluvial și ecologiști responsabili cu efectuarea planificării detaliate a proiectului.

În funcție de amploarea și obiectivul proiectului, poate fi utilă, de asemenea, înființarea unui comitet consultativ interdisciplinar care poate asista și oferi consiliere cu privire la orientarea obiectivelor și măsurilor proiectului pe parcursul etapei de dezvoltare – în special în lumina compatibilității acestuia cu alte activități și planuri de utilizare a terenurilor în regiune și cu necesitățile de conservare a râului.

Avantajul unei echipe multidisciplinare este că scenariile inițiale privind conceptul proiectului pot fi elaborate încă de la început având în vedere funcțiile ecologice ale râului (de exemplu, urmărind o supraveghere detaliată a condițiilor de mediu actuale ale râului). Ulterior, diversele scenarii pot fi testate în funcție de impactul potențial asupra sistemului fluvial. Astfel, pot fi luate în considerare ajustări sau alternative care să minimizeze impactul asupra râului înainte de redactarea planurilor detaliate de salvagardare a apelor Europei pentru

proiect. De asemenea, astfel de scenarii pot fi utile pentru identificarea celor mai rentabile modalități de integrare a cerințelor de mediu în cadrul proiectului.

4.3.3. Pregătirea pentru procedurile necesare de evaluare a impactului asupra mediului

Luarea în considerare detaliată a alternativelor tehnice și a variantelor posibile în cadrul alternativelor alese încă de la început îmbunătățesc nu doar calitatea generală a rezultatelor planificate, ci sunt, de asemenea, foarte utile pentru evaluarea relevantă a impactului asupra mediului care poate fi solicitată într-o etapă ulterioară. Este posibil ca în cadrul proiectelor integrate să se fi colectat numeroase informații privind starea ecologică a râurilor, precum și speciile și habitatele existente. De asemenea, este posibil ca să se fi efectuat studii detaliate privind starea ecologică a râului înainte de planificarea proiectului cu scopul de a identifica efectele – atât negative, cât și pozitive – pe care le-ar putea avea acesta asupra râului. Toate aceste date și informații vor fi foarte utile pentru efectuarea evaluărilor ulterioare ale impactului pe care îl poate avea proiectul asupra mediului înainte de aprobarea acestuia, întrucât acestea vor contribui la construirea unei baze de date solide și, implicit, la efectuarea evaluării impactului asupra mediului.

De asemenea, este posibil ca proiectele integrate să fi fost utilizate pentru reproiectarea elementelor proiectului sau introducerea măsurilor de atenuare care vizează minimizarea oricăror potențiale impacturi asupra mediului. Din nou, acest lucru va contribui la efectuarea procedurii privind evaluarea impactului asupra mediului care ar trebui, la rândul său, să accelereze procesul decizional.

Exemplu de proiect integrat de inginerie fluvială pe Dunăre, la est de Viena

Parcul național austriac Donau Auen, situat în estul Vienei, acoperă o suprafață totală de 100 km² și include un segment de 36 km de țărm danubian, care face parte în întregime din rețeaua Natura 2000. Acesta este una dintre ultimele zone inundabile majore din Europa Centrală, fiind caracterizată de o biodiversitate extraordinar de bogată. Debitul anterior de curgere al Dunării prezenta de obicei

fluctuații extrem de diverse ale nivelului apei, însă acesta a fost modificat în urmă cu câțiva ani, atunci când au fost adoptate o serie de măsuri de reglementare a unor kilometri de terasamente și de regularizare a apei. Deconectarea râului de zonele inundabile, precum și modificarea duratei și a frecvenței inundațiilor au rezultat în urma uscării zonelor extinse de terenuri umede.

În 2002, Ministerul federal austriac al transporturilor și via donau (Compania căilor navigabile din Austria) au inițiat un proces integrat de specialitate pentru un „Proiect de inginerie integrată a fluviului desfășurat pe Dunăre, la est de Viena” (IREP). Proiectul viza să echilibreze interesele navigației interioare cu necesitățile ecologice ale Parcului național privind zonele inundabile dunărene, în special, cu obiectivele de conservare ale sitului Natura 2000.

Procesul comun a început cu luarea în considerare a stării de conservare a fluviului, concluzionându-se că această secțiune de trafic fluid a Dunării, la est de Viena, a făcut de nenumărate ori obiectul degradării albiei fluviului (cu o eroziune de 2-3,5 cm/an), conducând, de asemenea, la scăderea pânzei freatice subterane. În același timp, adâncimea insuficientă a șenalelor navigabile pe parcursul perioadelor mai secetoase și condițiile extrem de variabile ale acestora au împiedicat desfășurarea cu fluiditate a navigației interioare. Un lanț de instalații hidroelectrice în amonte de zona proiectului, precum și măsurile de reglementare și de protecție a malurilor fluviului au redus, de asemenea, morfodinamica anterioară a acestor maluri, iar inundațiile au condus la sedimentarea canalelor laterale și a zonei inundabile.

Procesul de planificare al IREP a inclus următorii pași:

- În primul rând, a fost înființat un Grup de coordonare interdisciplinar (ISG) format din experți binecunoscuți din domenii precum inginerie hidraulică, ecologie, navigație interioară și economie regională. Grupul a analizat în detaliu diferite alternative și 11 variante diferite pentru dezvoltarea secțiunii Dunării la est de Viena. Alternativele preferate au fost discutate intensiv și îmbunătățite de-a lungul anilor.
- În paralel cu aceste discuții, s-a desfășurat un proces mai extins de implicare a părților interesate în vederea discutării rezultatelor intermediare ale ISG. Acest proces a implicat aproximativ 40 de părți interesate reprezentând ONG-uri, ministerele afectate, autoritățile, comunitățile, sectorul navigației, parcul național și alte părți. Rezultatul a constat în propunerile de modificare a scenariilor evaluate și îmbunătățite de ISG și echipa de planificare în cadrul unui proces intensiv de discuții.

Declarația privind impactul asupra mediului (care includea evaluarea corespunzătoare în temeiul articolului 6 din Directiva „Habitat”) a fost finalizată și acceptată de ISG în 2006. După o perioadă totală de planificare de aproximativ trei ani pe parcursul căreia atât experții ecologici, cât și cei din domeniul navigației au fost dispuși să ajungă la un compromis, s-a convenit definirea unui set de măsuri menite să identifice o soluție avantajoasă pentru mediu și navigație deopotrivă. Prin urmare, IREP era pregătit să îmbunătățească navigabilitatea, precum și să susțină reabilitarea malurilor fluviului și conectivitatea laterală a acestuia cu brațele laterale ale parcului național.

Măsurile care au condus la o îmbunătățire semnificativă a calității mediului au inclus:

- îmbunătățirea granulometriei albiei: adăugarea la suprafața albiei a unui strat cu o grosime de aproximativ 25 cm de pietriș grosier de 40 - 70 mm, menit să unească sectoarele de fluviu, să reducă capacitatea de transportare a aluviunilor și să minimizeze degradarea albiei.
- reabilitarea râului în vederea îmbunătățirii stării ecologice: constă în reabilitarea malurilor (îndepărtarea protecției malurilor la coturile interioare, permiterea eroziunii laterale), reconectarea brațelor laterale și stoparea degradării albiei fluviului.
- optimizarea regularizării apei de mică adâncime: la est de Viena, nivelurile mai ridicate ale apei în timpul condițiilor de mediu cu debit scăzut reprezintă un obiectiv comun pentru navigație și mediu. Nivelurile mai ridicate ale apei compensează numeroșii ani de degradare a albiei fluviului și îmbunătățesc reconectarea brațelor laterale. Forma și aranjamentul digurilor de colmataj sunt optimizate conform criteriilor de mediu, prin reducerea numărului total și a lungimii structurilor de inginerie. În același timp, noua formă va conduce la o mai mare dinamică a malurilor fluviului.

Măsurile de îmbunătățire a navigației au constat în:

- optimizarea regularizării apei de mică adâncime în vederea creșterii eficienței acesteia, a reducerii sedimentării în digurile de colmataj și a eforturilor de întreținere;
- lucrări de dragare și completare cu materiale (rezultatul fiind un echilibru sedimentar);
- relocarea anumitor secțiuni ale canalului navigabil existent în vederea utilizării zonelor mai adânci în scopul navigației; această măsură reduce, de asemenea, cerința privind efectuarea lucrărilor de dragare;
- îmbunătățirea granulometriei albiei; transportul redus de aluviuni reduce, de asemenea, necesitatea efectuării lucrărilor de dragare în vederea întreținerii albiei.

Realizarea acestor măsuri inovatoare va fi monitorizată îndeaproape de către o echipă interdisciplinară în vederea contabilizării succesului. Mai multe detalii sunt disponibile la: www.donau.bmvit.gv.at

Calea navigabilă Sena-Scheldt care integrează reabilitarea râului Lys

Proiectul Sena-Scheldt este unul dintre cele 30 de proiecte prioritare ale programului TEN-T. Calea navigabilă Sena-Scheldt va conecta bazinul hidrografic al Senei cu bazinul râului Scheldt. Se va construi un nou canal între Compiègne și Cambrai pe teritoriul Franței, iar îmbunătățiri aduse navigabilității, care permit atingerea clasei Vb pe căile navigabile, vor fi realizate între Deûlémont și Gent, în principal pe teritoriul flamand. În Belgia, râul Lys, cu o lungime de 55 kilometri, face parte din legătura respectivă. În trecut, acest râu a fost canalizat, multe dintre vechile sale brațe fiind eliminate din structura noului râu. În consecință, sistemul dinamic al râului, valea adiacentă și, în general, întregul peisaj au fost modificate în totalitate.

În conformitate cu DCA, fiecare stat membru trebuie să stabilească un cadru pentru protecția corpurilor de apă dulce cu scopul de a garanta alimentarea cu apă, precum și pentru a spori calitatea apei și a atenua efectele inundațiilor și secetelor. În consecință, guvernul flamand a decis să încorporeze punerea în aplicare a directivei direct în programul Sena-Scheldt, sub egida „reabilitarea râului Lys”.

Întregul program a fost considerat un „studiu de politică integrat zonei”. Metodologia constă în diferite etape, toate concentrate pe includerea diferitelor puncte de vedere de natură ecologică, economică sau tehnică. Deși interviuarea tuturor părților interesate necesită mult timp, se preconizează că perioada totală de timp petrecută cu efectuarea studiului și execuția programului va fi cu mult mai mică decât în cazul utilizării tehnicilor convenționale. În acest mod, în afara obiectivului de realizare a

unor căi navigabile la nivel european, obiectivul constă, de asemenea, în optimizarea gestionării apelor, a caracteristicilor naturale ale râului și văii adiacente, a potențialului de recreere, a patrimoniului istoric și a calităților spațiale ale împrejurimilor prin considerarea râului Lys drept un element de amenajare în cadrul unei structuri spațiale.

Reabilitarea râului poate fi definită drept setul total de acțiuni care au condus la refacerea condițiilor și a proceselor naturale esențiale pentru echilibrul dinamic al ecosistemului fluvial. Un astfel de

ecosistem fluvial este construit din componente geomorfologice specifice, cum ar fi râul al cărui curs șerpuieste, terasamentele naturale și albia care se revărsă doar la debite ridicate, creând, prin urmare, locuri de reproducere pentru faună și bune condiții pentru flora tipică râului.

Viziunea proiectului de reabilitare a râului Lys este Lysas, o vale verde care include râul Lys canalizat drept coloană vertebrală principală și râul Lys al cărui curs șerpuieste drept coloană vertebrală secundară. Râul Lys canalizat este important pentru funcțiile sale economice, cum ar fi transportul și

industria, precum și pentru funcțiile tehnice, cum ar fi gestionarea riscului de inundații. Deși râul Lys canalizat este coloana vertebrală principală, terasamentele acestuia sunt construite în conformitate cu abordările de mediu.

În ceea ce privește râul Lys al cărui curs șerpuieste, au fost formulate două obiective majore: pe de o parte, protejarea peisajului istoric, iar, pe de altă parte, refacerea valorilor ecologice. Acest râu Lys al cărui curs șerpuieste mai natural va servi să furnizeze funcțiile ușoare ale sistemului fluvial, cum ar fi recreerea, ecologia și agricultura. În dezvoltarea oportunităților conexe, s-a avut întotdeauna în vedere continuitatea generală de-a lungul râului Lys.

Deși niciunul dintre tronsoanele bazinului râului Lys nu face parte în prezent din rețeaua Natura 2000, acest lucru poate fi posibil în viitor, în cazul în care specii rare și amenințate, cum ar fi pescărușul albastru, reapar de-a lungul râului datorită reabilitării malurilor în contextul proiectului TEN-T.

Mai multe detalii sunt disponibile la: www.seineschelde.be

Monitorizarea impactului proiectului de navigație asupra Dunării de Jos (România)

În 2011 a fost elaborat un program cuprinzător de monitorizare în vederea observării impacturilor unui proiect major de navigație de-a lungul bazinului inferior al Dunării, între Călărași și Brăila. Conform acordului încheiat între Administrația Fluvială a Dunării de Jos și consorțiul internațional contractat pentru efectuarea lucrărilor de monitorizare, proiectul de monitorizare ar trebui să vizeze minimizarea impactului asupra ecosistemelor acvatice și terestre, în special în ceea ce privește caracteristicile Natura 2000 și migrația sturionilor. În special, acesta implica angajamentul potrivit căruia, în cazul în care reiese că migrația sturionilor este afectată de proiectul inițial, se vor folosi proiecte alternative, în special pentru albia fluviului.

Programul de monitorizare va asigura, de asemenea, respectarea planului de gestionare a mediului și utilizarea celor mai bune practici ecologice, precum și prevenirea și controlul oricăror riscuri de poluare accidentală care pot rezulta în urma activităților de construcție.

Monitorizarea a început în primăvara anului 2011, în șase luni fiind înregistrate următoarele evoluții:

- au fost instalate 10 echipamente de telemetrie cu undă acustică;
- au fost instalate încă 8 aparate automate de telemetrie cu undă acustică pentru primirea datelor cu ajutorul unui nou sistem cu funii și ancore Hull;
- au fost implantați 14 transmițători acustici sturionilor adulți (10 păstrugi, 2 moruni, 1 cegă, 1 nisetru);
- au fost detectate câteva situri potențiale de hibernare și reproducere pe brațul Borcea, care sunt monitorizate la momentul actual;
- au fost capturați pui de sturioni (cegă, păstrugă și morun) din generația 2011;
- au fost descărcate datele privind mișcările/comportamentul sturionilor marcați din aparatele automate de furnizare a datelor în iulie și octombrie 2011, acestea fiind interpretate la momentul actual.

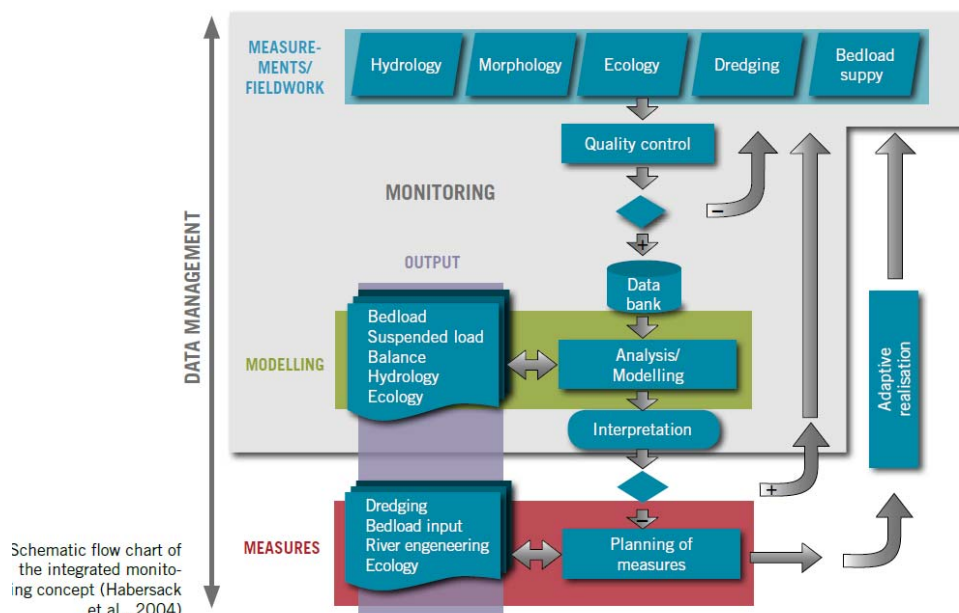
Pentru informații suplimentare, a se consulta site-ul Administrației Fluviale a Dunării de Jos (www.afdj.ro).

4.3.4. Stabilirea unui program integrat de monitorizare care să însoțească proiectul

Având în vedere dinamica mediului și creșterea incertitudinilor climatice în vecinătatea ecosistemelor fluviale, monitorizarea tehnică și ecologică a modificărilor râului într-o manieră integrată este, de asemenea, foarte importantă pentru a se asigura evitarea unor repercusiuni neprevăzute ale proiectului asupra râului sau transportului pentru o perioadă de timp îndelungată.

În cazul în care proiectele privind căile navigabile interioare pot afecta siturile Natura 2000, programul de monitorizare ar trebui să includă, în mod ideal, monitorizări periodice ale stării habitatelor și speciilor pentru care a fost desemnat situl respectiv cu scopul de a confirma faptul că acestea nu au fost afectate de proiect și că măsurile de atenuare introduse au fost eficiente pentru evitarea deteriorărilor ulterioare a stării de conservare a acestora. Monitorizarea poate identifica uneori o problemă neprevăzută care nu putea fi anticipată în avans. Programul de monitorizare ar trebui să prevadă o procedură care să permită adoptarea unor măsuri corective sau de adaptare pentru a răspunde la o astfel de problemă neprevăzută.

Calendarul, amploarea și obiectivul programului de monitorizare vor depinde de tipul și complexitatea lucrărilor, însă acestea trebuie definite în procesul de planificare și ulterior reevaluate la intervale periodice. În mod ideal, monitorizarea ulterioară a obiectivelor proiectului după încheierea acestuia (navigabilitatea crescândă, habitatele refăcute etc.) trebuie verificată pe parcursul a cinci ani sau mai mult (recomandarea din Manualul PLATINA). Potențiala interacțiune dintre planificare, punerea în aplicare adaptabilă și monitorizare este ilustrată în tabelul de mai jos, preluat din Manualul PLATINA.

Planul integrat SIGMA: Protecția împotriva inundațiilor prin extinderea râului

Utilizarea planificării integrate este un instrument foarte eficient pentru planuri și programe, precum și pentru proiecte individuale. Noul plan SIGMA din Belgia este un exemplu de elaborare și punere în aplicare cu succes a unui astfel de plan integrat.

După inundațiile dezastruoase din 1976, planificatorii au hotărât să elaboreze un plan de protecție împotriva inundațiilor, numit „planul SIGMA”. Pe măsura avansului științelor, a devenit evident faptul că, din cauza încălzirii globale, nivelul mării va crește și că planul SIGMA trebuia adaptat la această situație. Prin urmare, în 2005 a fost elaborat un plan SIGMA revizuit. Obiectivul rămâne același: protecția bazinului râului Scheldt împotriva inundațiilor cauzate de Marea Nordului și, pe baza dialogului și a consultărilor cu alte sectoare și părți interesate, cumularea acestui obiectiv cu alte obiective cum ar fi conservarea naturii și recreerea în beneficiul tuturor părților implicate.

Aceasta a condus la adoptarea planului SIGMA, care oferă un cadru de dezvoltare ce menține un echilibru între evaluările economice, societale, agricole și de mediu. Toate proiectele identificate în cadrul planului SIGMA au fost elaborate nu doar pe baza unor analize tehnice detaliate privind eficiența și fezabilitatea măsurilor, ci și prin intermediul unei strânse colaborări cu experți din alte sectoare de politici relevante, cu scopul de a maximiza potențialul soluțiilor reciproc avantajoase.

Pe parcursul întregului proces s-a acordat o atenție specială diferitelor directive ale UE, inclusiv:

- **Directivele „Păsări” și „Habitat”:** Estuarul Scheldt este un sit Natura 2000 cu obiective de conservare definite pentru speciile, funcțiile și suprafețele minime necesare ale diferitelor habitate. Prin urmare, s-a acordat o atenție specială obiectivelor Natura 2000, în cadrul fiecărei etape de planificare, iar componenta privind natura a planului SIGMA este în prezent proiectată în mod expres pentru a îndeplini obiectivele de conservare ale rețelei Natura 2000.
- **Respectarea Directivei privind inundațiile:** Arhivele istorice, împreună cu noile hărți de hazard sau risc de inundații, au fost utilizate pentru a elabora un plan de gestionare a riscului de inundații, luându-se în considerare aspecte privind costurile, beneficiile, analiza strategică a impactului asupra mediului, efectele și strategiile transfrontaliere, precum și activitățile privind planurile de management al bazinului hidrografic în temeiul DCA și comunicarea cu publicul.

„Scenariul preferabil” pentru estuarul Scheldt este un scenariu consensual optimizat, care a fost constituit în mod interactiv pe parcursul procedurii de evaluare a impactului asupra mediului pentru planul Sigma de protecție împotriva inundațiilor și care primește un anumit nivel de acceptare din partea societății. Ratificarea planului SIGMA integrat de către guvernul flamand a constituit un prim pas către elaborarea viziunii pe termen lung pentru estuarul Schelde (LTVS) pe partea flamandă a estuarului Scheldt, care vizează să integreze, pe cât posibil, obiectivele privind transportul și riscul de inundații cu cerințele și obiectivele DCA și ale Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

Conceptul convenit implică producerea unor inundații controlate atunci când apele ajung la cote periculoase în timpul mareelor. Digul Scheldt inițial va deveni un dig de revărsare peste care sunt direcționate apele în timpul fluxului către o zonă controlată până când nivelul râului Scheldt permite drenajul prin intermediul unei guri de evacuare. Integrarea obiectivelor de mediu în planul SIGMA va conduce, de asemenea, la refacerea diferitor habitate valoroase pentru mediu (500 ha de terenuri noroioase, 1 500 ha de mlaștini afectate de maree, 1 500 ha de pajiști, 2 000 ha de zone riverane și zone acoperite cu stuf și 400 ha de mlaștini împădurite).

Planul SIGMA face parte din estuarul LTVS care vizează „dezvoltarea unui sistem hidrografic multifuncțional sănătos tip estuar, care să poată fi utilizat în mod durabil pentru nevoile umane”. Acest plan de management olandezo-flamand stabilește obiective de calitate pentru starea estuarului până în 2030 și măsurile de gestionare necesare pentru îndeplinirea acestora.

MONEOS este un plan de monitorizare integrat proiectat să urmărească evoluția stării ecologice a ecosistemului, a gradului de protecție împotriva inundațiilor și a accesibilității. Un sistem de evaluare integrat se află în curs de elaborare cu scopul de a evalua distanța până la îndeplinirea obiectivelor LTVS, precum și starea ecologică în temeiul DCA și îmbunătățirile privind starea de conservare a habitatelor și speciilor protejate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

Detalii suplimentare sunt disponibile la: http://www.gogkbr.be/index.php?page=sigmaplan&hl=en_US

4.4. Consultarea timpurie

Consultarea în fază incipientă cu părțile interesate în materie de mediu și cu toate părțile interesate în general este importantă pentru asigurarea unor soluții acceptabile și durabile. De asemenea, este important să se ajungă la o înțelegere comună a aspectelor în cauză și să se promoveze găsirea unor soluții, în special atunci când impacturile unui proiect asupra mediului nu pot face obiectul abordărilor convenționale în materie de atenuare.

În analiza unei serii de studii de caz efectuate în cadrul unei Conferințe Europene a Miniștrilor Transporturilor din 2006⁵⁷ s-a descoperit că toate conflictele identificate rezultau din neimplicarea părților interesate într-o fază incipientă a planificării proiectului. Prin urmare, erau necesare proceduri costisitoare pentru a ajunge la compromisuri după întârzieri de lungă durată. În mod ideal, părțile interesate și publicul larg ar trebui să participe la toate etapele de elaborare a proiectului. Participarea este în special importantă în etapa de definire a proiectului și în procesul de identificare a unor soluții alternative realiste pentru proiectele problematice.

Legislația și procedurile europene nu sunt foarte clare cu privire la pregătirea consultărilor și a participării publicului și prevăd, de obicei, etape formale de consultare publică doar după încheierea studiilor privind evaluarea impactului asupra mediului și după înaintarea proiectelor spre aprobare. Acest lucru nu ar trebui însă să împiedice dezvoltatorii de proiecte să își facă propriile aranjamente privind organizarea procesului de consultare publică într-o fază incipientă a elaborării proiectului.

Obiectivele generale ale oricărei strategii de comunicare și implicare active ar trebui:

- să asigure o planificare și un proces decizional transparent al proiectului de infrastructură, precum și o deschidere către toate informațiile și datele relevante;
- să sensibilizeze publicul cu privire la obiectivele generale ale proiectului și aspectele conexe;
- să câștige sprijinul publicului pentru procesul de planificare și punerea în aplicare a proiectului;
- să implice părțile interesate cheie în etapa de planificare cu scopul de a crea o atmosferă de încredere și respect reciproc și să faciliteze, prin urmare, acceptarea proiectului de către public și punerea în aplicare cu succes a acestuia.

În practică, următoarele aspecte sunt în special importante pentru asigurarea unei consultări a părților interesate și a unui proces de participare reușite:

- Calendarul participării publice: Publicul trebuie implicat în fazele incipiente ale proiectului pentru ca informațiile de mediu să poată fi utilizate în ceea ce privește luarea în considerare a alternativelor privind proiectul, locația și acordurile financiare. Implicarea publicului ar trebui să continue pe parcursul procesului de evaluare a impactului asupra mediului și al ciclului proiectului.
- Identificarea grupurilor interesate relevante: Identificarea grupurilor sau a părților interesate relevante este esențială pentru implicarea cu succes a publicului, indiferent dacă aceasta vizează o politică, un plan, un program (de exemplu, sectorial sau regional) sau un proiect. Analiza structurii societății în care este planificat proiectul va

⁵⁷ Raportul OCDE: Protecția căilor navigabile interioare și a mediului de către Conferința Europeană a Miniștrilor Transporturilor (CEMT) din 2006:
<http://www.internationaltransportforum.org/europe/ecmt/pubpdf/06WaterEnv.pdf>

contribui, de asemenea, la identificarea și implicarea tuturor actorilor sociali și a părților interesate relevante în consultări. Mai mult, analiza socială va identifica valorile locale, structurile organizaționale sau abordările privind comunicarea, negocierea și procesul decizional.

- **Alegerea formei corecte de comunicare și consultare:** Implicarea publicului poate varia de la simpla diseminare a informațiilor la consultări și participarea integrală la procesul decizional:
 - **informarea:** un flux unidirecțional de informații de la propunător la public.
 - **consultarea:** un flux bidirecțional de informații între propunător și public, oferind acestuia din urmă posibilitatea de a își exprima opinia.
 - **participarea:** un flux bidirecțional de informații și idei în care propunătorul și publicul sunt implicați în analiza comună și stabilirea ordinii de zi, iar publicul se implică voluntar în procesul decizional referitor la conceperea și gestionarea consensuală a proiectului cu privire la principalele elemente. Trebuie remarcat faptul că procesele reușite de participare a publicului nu se limitează la simpla prezentare a procedurilor formale de consultare. Acestea permit părților interesate participante să furnizeze, de asemenea, contribuții relevante și specializate din punct de vedere tehnic.

Nivelul de implicare a publicului solicitat pentru un anumit proiect va varia în funcție de contextul social și politic. Poate fi elaborat un model de participare pentru fiecare grup principal de părți interesate pentru a contribui la determinarea gradului adecvat de participare. Modelul poate fi utilizat, de asemenea, ca instrument sistematic pentru definirea rolurilor și a responsabilităților unei părți interesate și identificarea zonelor de potențial dezacord între grupuri.

- **„Responsabilitate” și angajament:** Consultările în faza incipientă cu grupurile care pot fi afectate pot îmbunătăți informațiile de mediu furnizate factorilor de decizie (de exemplu, prin identificarea impactului asupra mediului sau proiectarea măsurilor de atenuare corespunzătoare), minimizând, prin urmare, conflictele și întârzierile. În plus, eforturile reale de informare a publicului și de răspuns la sugestia sau preocupări contribuie la prevenirea neînțelegerilor și pot avea drept rezultat proiecte acceptate la scară largă, cu un accent mai pronunțat asupra responsabilității locale.

Fără îndoială, consultarea și participarea publicului poate fi îndelungată și solicitantă, însă atunci când sunt utilizate în mod pozitiv, acestea îmbunătățesc un proiect, reduc situațiile conflictuale și sporesc potențialul de succes pe termen lung.

Tehnici de implicare a publicului

Pot fi utilizate o serie de metode și tehnici diferite pentru promovarea implicării publicului. Pe parcursul etapelor incipiente ale proiectului, atunci când intenția este de a maximiza contactul public, mass-media și afișele sau pliantele publice care descriu proiectul și obiectivele sale, precum și potențialele impacturi pozitive și negative ale acestuia pot reprezenta cea mai adecvată metodă de implicare.

Pe măsură ce propunerea avansează, atelierile de lucru și reuniunile la nivel restrâns pot reprezenta cea mai bună modalitate de identificare a problemelor relevante pentru interese specifice. O strategie utilă constă în identificarea reprezentanților grupurilor locale afectate care se pot dovedi cei mai eficienți în comunicarea opiniilor grupurilor respective.

Reprezentanții pot să ofere consiliere și să contribuie la organizarea implicării publicului și la reducerea riscului de stopare a comunicării între părțile interesate.

Alte principii privind bunele practici care contribuie la asigurarea succesului implicării publicului sunt:

- elaborarea unui cadru privind implicarea publicului într-o fază incipientă cu scopul de a stabili obiectivul, calendarul și cerințele privind resursele necesare pentru susținerea procesului.
- identificarea participanților sau a părților interesate și stabilirea legitimității și reprezentării acestora (prin intermediul analizei sociale). Nu este posibilă și nici obligatorie consultarea tuturor actorilor sociali cu privire la fiecare detaliu al proiectului propus.
- identificarea tehnicilor corespunzătoare de participare/comunicare publică și furnizarea informațiilor relevante într-o manieră ușor de înțeles.
- desfășurarea de evenimente la o dată și locație care să încurajeze participarea deplină și schimbul liber de opinii de către toate grupurile interesate.
- acordarea unui timp suficient de gândire pentru părțile interesate pentru a asimila informațiile furnizate, a lua în considerare implicațiile și a-și prezenta opiniile.
- identificarea mecanismelor necesare pentru a garanta faptul că factorii de decizie iau în considerare opiniile și sugestiile părților interesate, de exemplu, prin integrarea recomandărilor într-un raport de evaluare a impactului asupra mediului, o propunere și un raport financiar.
- garantarea furnizării de răspunsuri și feedback cu privire la orice aspecte sau preocupări menționate.

Sursă: Raportul OCDE: Protecția căilor navigabile și a mediului de către Conferința Europeană a Miniștrilor Transporturilor (CEMT) din 2006⁵⁸.

⁵⁸ <http://www.internationaltransportforum.org/europe/ecmt/pubpdf/06WaterEnv.pdf>

5. EFECTUAREA UNEI EVALUĂRI CORESPUNZĂTOARE A PROIECTELOR DE DEZVOLTARE PRIVIND CĂILE NAVIGABILE INTERIOARE CARE AR PUTEA AVEA UN EFECT (NEGATIV) SEMNIFICATIV ASUPRA SITURILOR NATURA 2000

5.1. Introducere

Planificarea strategică și abordările integrate în materie de management bazate pe conceptul de „colaborare cu natura”⁵⁹, astfel cum sunt acestea descrise în capitolul anterior, pot contribui în mod semnificativ la identificarea unor soluții reciproc avantajoase pentru reconcilierea diferitelor necesități societale. De asemenea, acestea ar trebui să faciliteze procedura de mediu pentru aprobarea planului sau proiectului.

Potrivit celor menționate anterior, legislația UE privind natura nu exclude activitățile de dezvoltare din interiorul și din apropierea siturilor Natura 2000. Aceasta solicită, în schimb, ca orice plan sau proiect care ar putea avea un efect negativ semnificativ asupra unuia sau mai multor situri Natura 2000 să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare (EC) în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat” cu scopul de a evalua implicațiile planului sau proiectului respectiv asupra sitului (siturilor).

Prezentul capitol furnizează un ghid pas cu pas referitor la modalitatea de efectuare a unei evaluări corespunzătoare în temeiul articolului 6, acordând o atenție specială planurilor și proiectelor privind căile navigabile interioare.

Întrucât rețeaua Natura 2000 vizează habitatele cele mai valoroase și speciile cele mai amenințate din Europa, este normal ca procedurile de aprobare a proiectelor de dezvoltare care ar putea avea un efect negativ semnificativ asupra acestor situri să fie suficient de stricte pentru a se evita subminarea obiectivelor generale ale Directivelor „Păsări” și „Habitat”. Prin urmare, se acordă o atenție specială necesității de luare a deciziilor pe baza unor informații și a unei expertize științifice solide. Întârzierile în procesul de aprobare sunt deseori cauzate de calitatea scăzută a evaluărilor corespunzătoare, care nu permite autorităților competente să ia o hotărâre clară cu privire la impacturile planului sau proiectului.

Este, de asemenea, important să se evite confuzia între evaluările impactului asupra mediului efectuate în temeiul Directivelor EIA și SEA și evaluarea corespunzătoare efectuată în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat”. În timp ce aceste evaluări sunt deseori efectuate împreună ca parte dintr-o procedură integrată, fiecare evaluare are un scop diferit și analizează impacturile diferitor aspecte asupra mediului. Prin urmare, **o evaluare SEA sau EIA nu poate înlocui sau reprezenta un substitut pentru o evaluare corespunzătoare** (a se vedea capitolul 6).

⁵⁹ PIANC 2008.

De asemenea, rezultatul fiecărei proceduri de evaluare este diferit. În cazul evaluării EIA sau SEA, autoritățile nu trebuie decât să ia în considerare impacturile asupra mediului. În cazul **evaluării corespunzătoare**, rezultatul **obligă** autoritatea competentă **din punct de vedere juridic** și condiționează decizia finală a acesteia. Prin urmare, în cazul în care evaluarea corespunzătoare a constatat că integritatea unui sit Natura 2000 va fi afectată în mod negativ în pofida adoptării măsurilor de atenuare, planul sau proiectul poate fi aprobat doar dacă au fost îndeplinite condițiile din procedura de derogare prevăzută în temeiul articolului 6 alineatul (4)⁶⁰.

5.2. Când este necesară procedura în temeiul articolului 6?

Garanțiile procedurale și de fond care trebuie aplicate oricărui plan și proiect care ar putea avea un efect semnificativ asupra unui (unor) sit (situri) Natura 2000 sunt prevăzute la articolul 6 din Directiva „Habitat”.

Această procedură este concepută să:

- evalueze implicațiile unui plan sau proiect care poate avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000 în lumina obiectivelor de conservare a sitului;
- constate dacă se poate exclude un efect negativ asupra integrității sitului;
- ofere un mecanism de aprobare a planurilor și proiectelor care au un impact negativ în cazul în care acestea sunt considerate necesare din motive cruciale de interes public major și dacă nu există soluții alternative mai puțin nocive. În acest caz, trebuie adoptate măsuri compensatorii pentru a se asigura protecția coerenței generale a unui sit Natura 2000.

Articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva „Habitat”

- Articolul 6 alineatul (3): Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în lumina obiectivelor de conservare ale acestuia. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.
- Articolul 6 alineatul (4): Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate. În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.

⁶⁰ A se vedea hotărârea C-418/04 a Curții Europene de Justiție.

Anumiți termeni sunt utilizați în articolul 6 alineatul (3) pentru a stabili momentul în care este necesară o evaluare corespunzătoare. Aceasta este necesară ori de câte ori sunt îndeplinite următoarele criterii:

- privește un plan sau un proiect;
- care ar putea afecta în mod semnificativ cel puțin un sit Natura 2000;
- per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte;
- dar care nu are o legătură directă cu gestionarea stării de conservare a sitului.

Toți acești termeni sunt explicați mai jos.

- Planuri sau proiecte:

Directiva nu definește domeniul de aplicare a termenului „plan” sau „proiect” cu privire la anumite categorii. În schimb, factorul definitoriu esențial constă în posibilitatea ca acestea să aibă un efect semnificativ asupra unui sit.

Prin urmare, termenul „proiect” ar trebui să fie interpretat în sens larg și să includă atât lucrările de construcție, cât și orice alte intervenții în mediul natural⁶¹. Termenul „plan” ar trebui să fie, de asemenea, interpretat în sens larg și să includă orice plan sau program care servește drept cadru pentru aprobările de dezvoltare.

În acest context, trebuie explicată relația dintre articolul 6 alineatul (2) și articolul 6 alineatul (3). Intenția acestor două articole este în general aceeași – de a preveni deteriorarea siturilor Natura 2000. În cazul articolului 6 alineatul (2), se intenționează evitarea „*deteriorării ...sau a perturbărilor semnificative*”. În cazul articolului 6 alineatul (3), obiectivul este acela de a se evita orice planuri sau proiecte noi, „*care afectează în mod negativ integritatea sitului*”.

Întrucât ambele alineate deservesc același obiectiv general, rezultă că orice planuri sau proiecte care nu necesită o evaluare corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3) trebuie totuși să respecte dispozițiile articolului 6 alineatul (2)⁶².

Când trebuie supuse lucrările de dragare unei evaluări corespunzătoare?

Lucrările capitale de dragare implică excavarea de materiale din canalul fluvial principal cu scopul de a adânci canalul pentru navigație. Dacă o astfel de intervenție poate avea un impact semnificativ asupra unuia sau mai multor situri Natura 2000, aceasta trebuie supusă unei evaluări corespunzătoare înainte de aprobarea lucrărilor.

Întrucât sedimentele tind să se adune în mod natural în anumite râuri, poate fi necesară, de asemenea, efectuarea unor **lucrări periodice de dragare și de întreținere** în vederea menținerii adâncimii adecvate a râului. Se pune problema dacă aceste lucrări periodice de dragare și de întreținere trebuie supuse unei evaluări corespunzătoare în cazul în care ar putea afecta în mod semnificativ unul sau mai multe situri Natura 2000.

Singura cauză în care Curtea Europeană de Justiție a făcut trimitere la lucrările de dragare și de întreținere a fost în contextul hotărârii C226/08⁶³. Cauza a fost înaintată CEJ de către Curtea Administrativă Oldenburg, solicitându-i-se să ia o hotărâre cu privire la dreptul municipalității Papenburg de a împiedica guvernul federal german să desemneze situri Natura 2000 de-a lungul râului Ems, în apropierea portului Papenburg aflat în landul Saxonia

⁶¹ Hotărârea C-127/02 a Curții Europene de Justiție.

⁶² Hotărârea C-127/02 a Curții Europene de Justiție.

⁶³ JO C 63 din 13.3.2010, p.5, disponibilă la: <http://curia.europa.eu/>

Inferioară. Acest tronson al bazinului hidrografic a fost adâncit în 1994 pentru a permite navelor cu un pescaj de 7,3 metri să navigheze între șantierul naval și Marea Nordului, de atunci fiind dragat în mod periodic cu scopul de a-și păstra aceeași adâncime. Municipality Papenburg a invocat motive de ordin socio-economic pentru a refuza desemnarea acestor situri, susținând că aceasta ar încălca autonomia administrativă oferită comunităților locale de constituția germană.

CEJ a hotărât că articolul 4 alineatul (2) primul paragraf din Directiva „Habitat” trebuie interpretat în sensul că un stat membru poate refuza să convină includerea unuia sau mai multor situri în proiectul de listă privind SIC redactat de către Comisie doar din considerente științifice.

În ceea ce privește problema privind lucrările de dragare și de întreținere continue, Curtea a hotărât că: *„Articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că lucrările de întreținere continue efectuate la canalul navigabil al estuarelor, care nu sunt legate de gestiunea sitului sau necesare pentru acestea (și care au fost deja autorizate în temeiul dreptului național anterior expirării termenului de transpunere a Directivei 92/43), trebuie, în măsura în care constituie un proiect și pot afecta în mod semnificativ situl vizat, să facă obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra sitului respectiv”.*

Lucrările de dragare și de întreținere nu fac în mod normal decât să mențină o anumită stare a infrastructurii și, în aceste circumstanțe, nu reprezintă un proiect în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat”. Cu toate acestea, uneori se poate dovedi necesar ca operațiile de întreținere să fie considerate proiecte distincte, de exemplu, din cauza modificării tehnicilor, condițiilor sau periodicității cu care sunt efectuate. În astfel de cazuri, fiecare proiect trebuie, în măsura în care poate afecta în mod semnificativ situl vizat, să facă obiectul unei evaluări a efectelor sale asupra sitului respectiv, în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat”.

În cadrul aceleiași hotărâri, Curtea a clarificat faptul că: *„Dacă, având în vedere în special recurența, natura sau condițiile de executare a lucrărilor menționate, se poate considera că acestea constituie o operațiune unică, în special atunci când au drept obiectiv menținerea unei anumite adâncimi a canalului navigabil prin dragări periodice și necesare în acest scop, aceste lucrări de întreținere pot fi considerate un singur proiect, în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43”.*

Mai mult, CEJ a conferit în mod explicit drepturi dobândite proiectelor de dragare și de întreținere, autorizate înainte de expirarea termenului de transpunere a directivei.

În orice caz, dacă articolul 6 alineatul (3) nu se aplică, dispozițiile articolului 6 alineatul (2) trebuie respectate în continuare, și anume, trebuie adoptate măsurile corespunzătoare necesare pentru a se evita *„deteriorarea habitatelor și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care a fost desemnat situl respectiv în măsura în care aceste perturbări pot fi semnificative în lumina obiectivelor Directivei „Habitat”*.

În mod ideal, lucrările de dragare și de întreținere recurente ar trebui proiectate și efectuate într-o manieră care să asigure contribuția acestora la îndeplinirea obiectivelor de conservare a siturilor Natura 2000 în domeniul navigației, acestea putând fi incluse în planul de gestionare a zonei protejate în cauză.

Lucrările de dragare și de întreținere pe Tamisa, Regatul Unit

În cazul conflictelor dintre Autoritatea Portuară din Londra și asociațiile de mediu cu privire la impactul lucrărilor de dragare și de întreținere asupra Tamisei, acestea au fost soluționate prin:

- crearea unui „grup de legătură cu privire la lucrările de dragare” în vederea asigurării dialogului și schimbului de informații între părțile interesate,
- stabilirea unui sistem online de schimb de informații SIG care permite părților interesate să înțeleagă mai bine locația și amploarea activităților de dragare și să participe pe parcursul luării deciziilor referitoare la solicitarea autorizației de dragare.

Pe lângă programele de colectare a datelor, modelare și monitorizare, întregul efort cuprinde, de asemenea, o modificare a tehnicilor de dragare de la metodele convenționale la o gestionare și recirculare mai durabilă a sedimentelor. Prin urmare, părțile interesate au o mai mare încredere în identificarea și atenuarea impacturilor asupra mediului, precum și în planificarea îmbunătățită a programelor de dragare pe parcursul perioadelor cu o sensibilitate ecologică mai scăzută⁶⁴.

- Care ar putea afecta în mod semnificativ un sit Natura 2000

Este clar faptul că evaluarea corespunzătoare se axează pe speciile și tipurile de habitat protejate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”, în special speciile și habitatele pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000 în cauză. Evaluarea corespunzătoare nu trebuie să evalueze impactul asupra altor tipuri de faună și floră, cu excepția cazului în care acestea sunt relevante din punct de vedere ecologic pentru speciile și habitatele protejate la nivelul UE prezente în cadrul sitului⁶⁵. Prin urmare, o evaluare corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3) are un domeniu de aplicare mai restrâns decât o evaluare în temeiul Directivelor EIA și SEA, limitându-se la implicațiile pentru siturile Natura 2000 în vederea obiectivelor de conservare a acestora.

În ceea ce privește aria geografică, dispozițiile articolului 6 alineatul (3) nu se limitează la planurile și proiectele desfășurate exclusiv în cadrul unui sit Natura 2000; acestea vizează, de asemenea, proiectele de dezvoltare derulate în afara siturilor Natura 2000, dar care pot avea un impact semnificativ asupra acestora. Doar pentru că o propunere de dezvoltare nu vizează un amplasament situat în limitele unui sit Natura 2000, acest lucru nu exclude solicitarea unei evaluări corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3). Elementul declanșator al unei astfel de evaluări nu constă în locul unde este efectuat proiectul respectiv, în interiorul sau în afara unui sit Natura 2000, ci în posibilitatea ca acesta să aibă un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000 și obiectivelor sale de conservare. De exemplu, un proiect localizat în amonte de un sit Natura 2000 poate avea în continuare un efect negativ asupra ariei situate în aval de situl în cauză ca rezultat al perturbărilor debitului apei sau al obstacolelor din calea migrației speciilor. În acest caz, este necesară totuși evaluarea proiectului în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (3).

Aceasta include luarea în considerare a oricăror potențiale efecte transfrontaliere. Dacă un plan sau proiect dintr-o anumită țară poate avea un impact semnificativ asupra unui sit Natura 2000 dintr-o altă țară, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, atunci trebuie efectuată o evaluare corespunzătoare care să măsoare, între altele, efectele asupra integrității siturilor Natura 2000 din țara respectivă. Aceasta se aliază dispozițiilor Convenției Espoo, pusă în aplicare pe teritoriul UE prin intermediul Directivelor EIA și SEA. Având în vedere că cele două directive reglementează planuri sau proiecte care pot necesita o evaluare în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat”, rezultă că efectele transfrontaliere trebuie studiate, de asemenea, în contextul evaluărilor corespunzătoare efectuate în temeiul Directivei „Habitat”.

Conform celor menționate mai sus, efectele respective trebuie determinate în funcție de speciile și tipurile de habitat pentru care a fost desemnat un anumit sit. Aceasta va influența

⁶⁴ Ghidul DEFRA privind schemele durabile de dragare și de întreținere.

⁶⁵ Acest lucru poate fi totuși solicitat în contextul evaluării efectuate în temeiul Directivelor EIA sau SEA.

raza de investigare a efectelor posibile în raport cu amplasamentul proiectului. De exemplu, o plantă rară specifică unei anumite zone și care crește doar în anumite condiții specifice unui anumit habitat poate fi afectată doar de proiectele din imediata vecinătate în comparație cu o specie migratoare care face obiectul unor cerințe mai extinse în materie de habitat și care poate fi afectată, prin urmare, de plante sau proiecte amplasate la depărtare.

- Per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte

O serie de impacturi individuale modeste pot fi ne semnificative per se, însă pot conduce împreună la un impact semnificativ. Articolul 6 alineatul (3) abordează acest aspect prin luarea în considerare a efectelor combinate din alte planuri sau proiecte. Articolul 6 alineatul (3) nu definește în mod explicit celelalte planuri și proiecte care intră în domeniul de aplicare a dispoziției privind combinarea efectelor, însă este evident faptul că principala intenție este de a lua în calcul impacturile cumulate care pot avea loc de-a lungul timpului. În acest context, trebuie luate în considerare planurile sau proiectele încheiate, aprobate dar și cele neîncheiate sau propuse.

Trebuie să se înțeleagă că în momentul luării în considerare a unui plan sau proiect propus, statele membre nu creează o prezumție în favoarea altor planuri sau proiecte similare viitoare, dar care nu au fost încă propuse. Dimpotrivă, dacă unul sau mai multe proiecte au fost deja aprobate într-o anumită zonă, aceasta poate reduce pragul ecologic în ceea ce privește importanța impacturilor pentru planurile sau proiectele viitoare din zona respectivă.

De exemplu, în cazul în care se înaintează mai multe proiecte succesive de dezvoltare a căilor navigabile în interiorul sau în apropierea siturilor Natura 2000, iar evaluarea primului sau a celui de-al doilea proiect concluzionează că proiectul nu va afecta în mod negativ sistemul Natura 2000, este posibil totuși ca proiectele viitoare să nu fie aprobate din cauza faptului că efectele lor combinate cu cele ale proiectelor anterioare devin suficient de semnificative, existând posibilitatea să afecteze în mod negativ integritatea sitului. În acest context, este importantă o abordare strategică a proiectelor IWT efectuate de-a lungul unui anumit râu, per se și combinate. Abordarea lor ca proiecte individuale izolate nu este suficientă.

- Fără legătură directă cu gestionarea stării de conservare a sitului

Din contextul și scopul articolului 6 reiese faptul că termenul „gestionare” face trimitere la gestionarea „stării de conservare” a unui sit, și anume termenul „gestionare” trebuie înțeles în sensul în care este utilizat în articolul 6 alineatul (1).

5.3. O procedură pas cu pas pentru efectuarea evaluărilor corespunzătoare

Procedura prevăzută la articolul 6 alineatele (3) și (4) trebuie desfășurată în ordine secvențială. Fiecare etapă determină pasul următor necesar în cadrul procesului. De exemplu, dacă în urma examinării se concluzionează că nu vor exista efecte negative asupra sitului Natura 2000, atunci planul sau proiectul poate fi aprobat fără a mai fi necesară o evaluare ulterioară.

Etaplele sunt următoarele (a se vedea diagrama):

- **Prima etapă: examinarea** – scopul acestei etape inițiale este de a stabili dacă un plan sau proiect trebuie să fie supus sau nu unei evaluări corespunzătoare. Dacă acesta poate avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000, atunci este necesară o evaluare corespunzătoare.

- **Etapa a doua: evaluarea corespunzătoare** – odată ce s-a hotărât că este necesară o evaluare corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3), trebuie efectuată o analiză detaliată a efectelor planului sau proiectului, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, cu privire la integritatea sitului (siturilor) Natura 2000 în lumina obiectivelor de conservare ale acestuia. În cazul în care evaluarea corespunzătoare concluzionează că există un efect negativ asupra integrității sitului (în pofida introducerii măsurilor de atenuare), atunci autoritățile competente trebuie să refuze planul sau proiectul în cauză sau să aplice procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (4).
- **Etapa a treia: cazuri excepționale** – articolul 6 alineatul (4) prevede derogări de la articolul 6 alineatul (3). Prin urmare, dacă se concluzionează că planul sau proiectul va avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000, acesta poate fi aprobat în continuare în circumstanțe excepționale, cu condiția îndeplinirii cerințelor articolului 6 alineatul (4).

Din cele de mai sus rezultă în mod clar faptul că procesul decizional se bazează pe **principiul precauției**. Accentul ar trebui să cadă pe demonstrarea obiectivă, cu dovezi fiabile, că nu vor exista efecte negative asupra sitului Natura 2000 în cauză.

5.4. Prima etapă: examinarea

Prima etapă a procedurii prevăzute la articolul 6 alineatul (3) constă în a stabili dacă o evaluare corespunzătoare este sau nu necesară, și anume, dacă un plan sau proiect **poate** avea un **efect semnificativ** asupra unui sit Natura 2000. Dacă se poate stabili cu suficientă certitudine că planul sau proiectul respectiv nu va avea un efect semnificativ, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, atunci acesta poate fi aprobat fără a mai fi necesară o evaluare ulterioară.

Cu toate acestea, în cazul în care există îndoieli, trebuie efectuată o evaluare corespunzătoare pentru ca efectele potențiale să poată fi studiate în întregime. Acest lucru a fost confirmat de CEJ în cauza Waddensea (C-127/02), unde a concluzionat că: *„mecanismul de protecție a mediului prevăzut la articolul 6 alineatul (3) nu presupune faptul că planul sau proiectul avut în vedere are în mod clar un efect semnificativ asupra sitului vizat, ci pornește de la simpla prezumție că planul sau proiectul în cauză ar putea avea un astfel de efect. În cazul în care există îndoieli cu privire la lipsa unor efecte semnificative, această evaluare trebuie efectuată, ceea ce ar garanta în mod eficient că planurile sau proiectele cu efect negativ asupra sitului vizat nu sunt autorizate și contribuind, prin urmare, la atingerea obiectivelor generale ale Directivei „Habitat”.*”

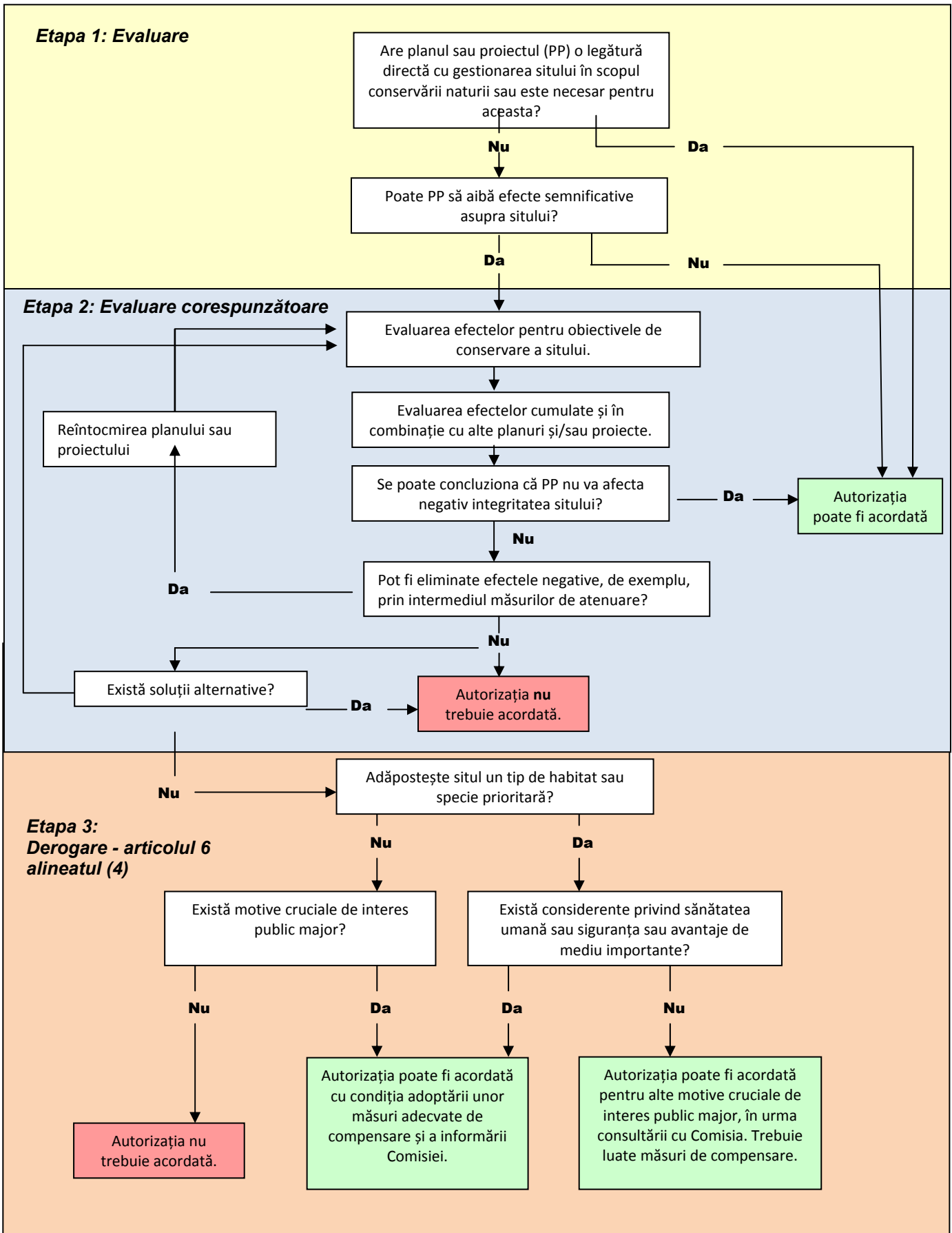
În acest context, noțiunea de „efect semnificativ” este legată în mod clar de caracteristicile specifice și condițiile de mediu ale sitului Natura 2000, precum și de tipurile de habitat și speciile pentru care a fost desemnat situl respectiv. Prin urmare, obiectivele de conservare a sitului și caracteristicile de mediu ale acestuia, înregistrate în formularul-tip, trebuie utilizate pentru a contribui la identificarea sensibilităților de conservare ale fiecărui sit și a probabilității unor efecte semnificative (a se vedea secțiunea 5.5.1 pentru explicații complete cu privire la ce înseamnă obiectivele de conservare a sitului).

Trebuie înregistrate motivele deciziei finale privind desfășurarea unei evaluări corespunzătoare și trebuie furnizate suficiente informații care să justifice concluzia la care s-a ajuns.

Aspecte cheie care trebuie avute în vedere pe parcursul examinării:

- identificarea domeniului geografic de aplicare a planului sau proiectului și a principalelor caracteristici ale acestuia.
- identificarea tuturor siturilor Natura 2000 care pot fi afectate de planul sau proiectul în cauză, fără a se pierde din vedere efectele potențiale din alte țări și/sau din aval sau amonte de zona în care este aplicat proiectul și bazinul hidrografic înconjurător.
- identificarea tipurilor de habitat și a speciilor pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000, a stării de conservare a acestora și a obiectivelor de conservare a sitului [de exemplu, prin consultarea formularelor-tip pentru situl (siturile) în cauză sau planul (planurile) de gestionare a rețelei Natura 2000, în cazul în care acestea există].
- identificarea speciilor și a habitatelor care pot fi afectate în mod semnificativ de activitățile planificate.
- identificarea altor planuri sau proiecte care pot avea, în combinație cu alte activități planificate, un efect semnificativ asupra siturilor Natura 2000.
- luarea în considerare a potențialelor interacțiuni dintre activitățile planului sau proiectului, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, și interesele care trebuie îndeplinite, funcțiile și procesele de mediu care le sprijină.

Figură: Diagrama procedurii în temeiul articolului 6 alineatele (3) și (4) (bazat pe orientările metodologice ale Comisiei privind articolul 6)

5.5. Etapa a doua: evaluarea corespunzătoare

După ce s-a hotărât că este necesară o evaluare corespunzătoare, aceasta va fi efectuată înainte ca autoritatea competentă să ia o decizie cu privire la autorizarea planului sau proiectului (C-127/02). Astfel cum s-a arătat mai sus, scopul evaluării corespunzătoare este de a estima implicațiile planului sau proiectului în ceea ce privește obiectivele de conservare a sitului, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte.

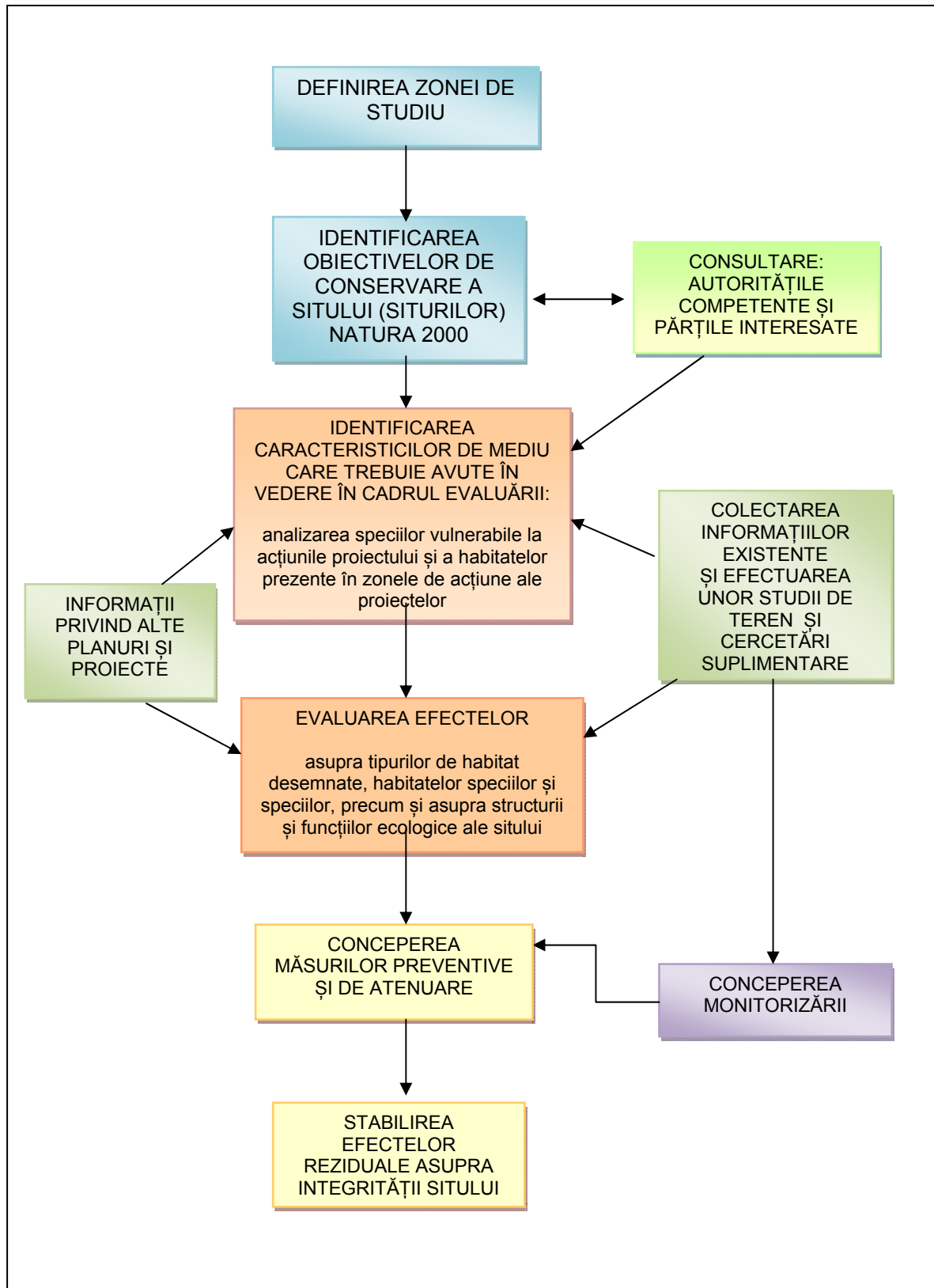
Pe scurt, termenul „corespunzător” înseamnă în esență că evaluarea trebuie să fie corespunzătoare scopului său în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”, și anume, conservarea speciilor și tipurilor de habitat rare și amenințate enumerate în cele două directive. „Corespunzător” înseamnă, de asemenea, că evaluarea trebuie să aibă drept rezultat o decizie motivată. În cazul în care raportul nu include o evaluare suficient de detaliată a impacturilor sitului Natura 2000 sau nu furnizează suficiente dovezi pentru formularea de concluzii clare cu privire la posibilitatea de afectare a integrității sitului, atunci evaluarea nu își atinge scopul și nu poate fi considerată „corespunzătoare”.

Evaluările care se limitează la descrieri generale și furnizează doar o trecere în revistă superficială a datelor privind natura existente pentru zona în cauză nu sunt considerate „corespunzătoare” în sensul articolului 6 alineatul (3). Acest lucru a fost confirmat de Curtea Europeană de Justiție, care a hotărât că „*evaluarea corespunzătoare trebuie să conțină concluzii complete, precise și definitive de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă cu privire la efectele lucrărilor preconizate asupra sitului în cauză*” (Comisia/Italia, C-304/05)⁶⁶.

Curtea a subliniat, de asemenea, importanța utilizării celor mai bune cunoștințe științifice în momentul efectuării unei evaluări corespunzătoare cu scopul de a permite autorităților competente să concluzioneze, cu suficientă certitudine, că integritatea sitului nu va fi afectată în mod negativ. În acest scop, Curtea a considerat că „*trebuie identificate, făcând apel la cele mai relevante cunoștințe științifice în materie, toate aspectele planului sau ale proiectului care ar putea, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, să afecteze obiectivele de conservare a sitului respectiv.*” (C-127/02, punctul 54).

⁶⁶ A se vedea, de asemenea, hotărârea CEJ în cauza Castro Verde C-239/04, unde a concluzionat că „*trebuie eliminate orice îndoieli științifice rezonabile cu privire la absența unor efecte negative asupra integrității sitului înainte de autorizarea proiectului.*”

Pașii care trebuie urmați în cadrul evaluării corespunzătoare

Având în vedere natura specializată a evaluării corespunzătoare, se recomandă cu fermitate ca evaluarea să se bazeze pe analize efectuate de ecologiști cu o calificare adecvată.

Raportul privind evaluarea corespunzătoare ar trebui, în special:

- să descrie suficient de detaliat proiectul sau planul pentru ca publicul să poată înțelege amploarea și obiectivele acestuia;
- să descrie condițiile de bază și obiectivele de conservare a sitului Natura 2000;
- să identifice efectele negative ale proiectului sau planului asupra sitului Natura 2000;
- să explice cum pot fi evitate impacturile respective prin atenuare;
- să stabilească un calendar și să identifice mecanismele prin care vor fi asigurate, puse în aplicare și monitorizate măsurile de atenuare.

În cele din urmă, trebuie remarcat faptul că ține de responsabilitatea autorităților competente să se asigure că evaluarea corespunzătoare a fost efectuată în mod corect și că aceasta poate demonstra în mod obiectiv, cu dovezi, că integritatea sitului Natura 2000 nu va fi afectată în mod negativ, în funcție de obiectivele de conservare a acestuia.

5.5.1. Evaluarea efectelor în funcție de obiectivele de conservare a sitului

Astfel cum s-a menționat mai sus, evaluarea trebuie să estimeze implicațiile planului sau proiectului în lumina **obiectivelor de conservare a sitului**.

Pentru a înțelege care sunt obiectivele de conservare, trebuie revăzut mai întâi modul în care au fost selectate siturile Natura 2000. După cum se explică în capitolul 2, fiecare sit este inclus în rețeaua Natura 2000 datorită importanței conservării sale pentru unul sau mai multe tipuri de habitat enumerate în anexa I ori pentru speciile enumerate în anexa II la Directiva „Habitat” sau speciile enumerate în anexa I la Directiva „Păsări”, precum și pentru speciile de păsări migratoare care se găsesc în mod natural pe teritoriul european.

Valoarea de conservare a sitului este înregistrată într-un **formular-tip**⁶⁷ (FT) întocmit pentru fiecare sit în parte. Pe lângă furnizarea codului oficial de identificare, a numelui, a locației și a dimensiunii sitului, precum și a hărții detaliate, FT înregistrează caracteristicile de mediu care au condus la desemnarea sitului în calitate de sit Natura 2000 și oferă o evaluare detaliată a stării de conservare a fiecărei specii sau tip de habitat din cadrul sitului respectiv (pe o scară de la A la D).

Prin urmare, FT este baza de referință nu doar pentru măsurarea fiecărei modificări a stării de conservare a tipurilor de habitat și a speciilor desemnate în cadrul sitului [articolul 6 alineatele (2) și (3)], ci și pentru stabilirea obiectivelor de conservare a sitului, în conformitate cu obiectivele generale ale Directivei „Habitat” [articolul 6 alineatul (1)].

Obiectivul de conservare a siturilor constă cel puțin în conservarea speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate siturile în aceleași condiții (conform înregistrărilor din formularul-tip). Aceasta înseamnă că trebuie să se garanteze faptul că speciile și habitatele vizate nu se vor deteriora sub nivelul respectiv.

⁶⁷ FT pot fi accesate prin intermediul observatorului Natura 2000 <http://natura2000.eea.europa.eu/> și sunt puse la dispoziție de către autoritățile responsabile de rețeaua Natura 2000 în fiecare țară/regiune.

Cu toate acestea, obiectivul general al Directivei „Habitat” (și al Directivei „Păsări”) nu constă doar în prevenirea deteriorării în continuare, ci și în asigurarea unei stări de conservare corespunzătoare a speciilor și tipurilor de habitat protejate în arealul lor natural pe teritoriul UE. Prin urmare, pot fi solicitate obiective de conservare mai ambițioase pentru a reface și îmbunătăți starea de conservare a speciilor și tipurilor de habitat protejate în cadrul UE și care sunt prezente în interiorul sitului respectiv [în temeiul articolului 6 alineatul (1)].

3.2.C. MAMIFERE enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE a Consiliului

Cod	Nume	EFECTIV			Efectiv	EVALUAREA SITULUI		
		Rezident		Migrator		Conservare	Izolare	Global
		Reproducere	Hibernare	Popas				
1337	Castor fiber	I P			B	A	C	A
1355	Lutra lutra	I P			B	A	C	B
1318	Myotis dasychema	I P			C	B	C	C
1324	Myotis myotis	I P			C	B	C	C

3.2.D AMFIBIENI ȘI REPTILE enumerate în anexa II la Directiva 92/43/CEE a Consiliului

Cod	Nume	EFECTIV			Efectiv	EVALUAREA SITULUI		
		Rezident		Migrator		Conservare	Izolare	Global
		Reproducere	Hibernare	Popas				
1188	Bombina bombina	I P			B	C	C	C
1166	Triturus cristatus	I 11-50			C	B	C	B

3.2.E PEȘTI enumerați în anexa II la Directiva 92/43/CEE a Consiliului

Cod	Nume	EFECTIV			Efectiv	EVALUAREA SITULUI		
		Rezident		Migrator		Conservare	Izolare	Global
		Reproducere	Hibernare	Popas				
1130	Aspius aspius	I C			C	A	C	B
1149	Cobitis taenia	I R			C	A	C	B
1124	Gobio albipinnatus	I C			A	A	C	A
1099	Lampetra fluvialis	I V			C	B	C	B

Extras dintr-un formular-tip

În cazul în care au fost stabilite obiective de conservare mai ambițioase, atunci efectele planului sau proiectului trebuie măsurate în comparație cu respectivele obiective mai ambițioase. De exemplu, dacă obiectivul este de readucere a efectivului de pescăruși albaștri la un anumit nivel în termen de 8 ani, fiind prevăzute măsuri de conservare pentru a asigura acest lucru, trebuie să se estimeze dacă planul sau proiectul va împiedica sau nu realizarea acestui obiectiv de conservare.

Dacă nu au fost stabilite obiective specifice de conservare, atunci se poate presupune că obiectivul de conservare a sitului Natura 2000 este menținerea stării de conservare a speciilor și tipurilor de habitat pentru care a fost desemnat situl în cauză (conform înregistrărilor din FT) și evitarea oricăror deteriorări ulterioare ale stării respective.

Se recomandă planificatorului proiectului consultarea cât mai rapidă cu autoritățile competente responsabile de rețeaua Natura 2000 pentru a afla mai multe despre situl Natura 2000 în cauză, obiectivele de conservare a acestuia și starea de conservare a

tipurilor de habitat și a speciilor pentru care a fost desemnat situl vizat. De asemenea, aceștia vor trebui să indice dacă există mai multe surse detaliate de informații disponibile cu privire la situl respectiv – de exemplu, un plan de management adoptat pentru sit sau rapoarte și studii de monitorizare referitoare la starea de conservare a speciilor și tipurilor de habitat vizate din regiunea sau țara respectivă.

5.5.2. Colectarea informațiilor necesare

Colectarea tuturor informațiilor necesare privind proiectul și situl Natura 2000 reprezintă o etapă importantă a evaluării corespunzătoare. Acesta este, de obicei, un proces iterativ. Dacă prima identificare și analiză dezvăluie faptul că există lacune de cunoștințe semnificative, atunci ar putea fi necesare referințe ecologice și studii de teren suplimentare cu scopul de a completa datele existente. Astfel cum s-a menționat anterior, este important ca evaluarea corespunzătoare să se bazeze pe cele mai bune cunoștințe științifice în domeniu și ca aceasta să poată elimina toate îndoielile științifice rezonabile cu privire la efectele lucrărilor preconizate asupra sitului vizat.

Studiile și lucrările de teren detaliate ar trebui să se axeze pe caracteristicile-țintă care sunt vulnerabile la acțiunile proiectului. Gradul de sensibilitate ar trebui analizat pe baza potențialelor interacțiuni între activitățile proiectului (natură, amplasare, metode etc.) și habitatele și speciile în cauză (locație, cerințe de mediu, zone vitale, comportament etc.). Studiile de teren trebuie să fie suficient de robuste și îndelungate pentru a lua în calcul variația semnificativă a condițiilor de mediu, în funcție de sezon. De exemplu, monitorizarea la fața locului a unei anumite specii timp de câteva zile pe parcursul iernii nu va capta și alte obiceiuri ale acesteia în cadrul habitatului respectiv în alte perioade mai importante ale anului (de exemplu, pe parcursul migrației sau al reproducerii).

Colectarea informațiilor pentru evaluarea corespunzătoare

Informațiile privind planul sau proiectul ar trebui să conțină detalii ale tuturor elementelor relevante pentru evaluare. Acestea ar trebui să includă cel puțin următoarele:

- informații detaliate privind proiectarea activităților IWT;
- hărți detaliate privind locația precisă a activităților IWT și lucrările asociate legate de situl (siturile) Natura 2000 în zona respectivă;
- detalii privind activitățile prevăzute pe parcursul lucrărilor de construcție, durata și calendarul acestora;
- activitățile prevăzute pe parcursul funcționării și gestionării;
- dispoziții privind întreținerea;
- detalii ale altor planuri sau proiecte din zonă, planificate sau aflate deja în curs de desfășurare.

Informațiile privind situl Natura 2000 ar trebui să includă cel puțin următoarele:

- detalii privind speciile și tipurile de habitat pentru care a fost desemnat situl respectiv, precum și starea de conservare a acestora;
- date, inclusiv hărți de mediu, privind locația siturilor și ocuparea generală a habitatului în interiorul și în afara siturilor pe parcursul ciclului de viață al speciilor (de exemplu, pentru căutarea hranei, reproducere, odihnă, popas sau hibernare); aceste date trebuie actualizate, întrucât speciile și habitatele sunt entități dinamice, iar prezența și structura acestora poate varia pe parcursul unor perioade de timp relativ scurte;
- date privind gradul lor de reprezentativitate, de izolare și efectivul sau categoria atât în interiorul sitului respectiv, cât și în cadrul regiunii sau al țării în cauză (inclusiv date privind dimensiunea efectivului, ecotipul, structura de vârstă etc.);

- date privind structura ecologică și funcționarea habitatelor în cadrul sitului;
- detalii privind obiectivele de conservare a sitului (inclusiv orice planuri de management etc.);
- rolul sitului în cadrul regiunii biogeografice și al rețelei Natura 2000;
- orice alte aspecte privind situl sau fauna și flora sa sălbatică care pot afecta starea de conservare sau obiectivele acestuia (de exemplu, activitățile curente de management sau alte activități de dezvoltare);
- informații privind orice alte planuri sau proiecte care pot avea efecte cumulate.

Sursele potențiale de informații privind siturile Natura 2000 includ:

- formulare-tip Natura 2000;
- planuri de gestionare Natura 2000;
- date actualizate publicate în literatura tehnică și științifică;
- autoritățile responsabile de conservarea naturii, experții științifici și specialiștii în materie de specii sau habitate, organizațiile specializate în conservarea mediului, experții locali;
- rapoartele prevăzute la articolul 17 privind starea de conservare a habitatelor și speciilor UE protejate la nivel național și biogeografic⁶⁸.

În această etapă este utilă, de asemenea, definirea zonei de studiu fără a pierde din vedere faptul că efectele negative pot fi resimțite pe o suprafață care depășește împrejurimile amplasamentului proiectului privind căile navigabile interioare, de exemplu, în amonte sau în aval de râu și lateral în bazinul hidrografic. În cazul proiectelor privind căile navigabile interioare este în special important ca zona de studiu definită să nu fie prea restrânsă, având în vedere conectivitatea longitudinală și laterală a râului. Zona de studiu poate fi întotdeauna restrânsă ulterior, după ce au fost obținute suficiente date fiabile pentru a exclude anumite zone.

Consultările cu autoritățile responsabile cu protecția naturii, alți experți științifici și organizațiile specializate în conservarea mediului într-o etapă incipientă vor asigura construirea unei imagini suficient de complete a sitului, a speciilor/habitatelor prezente și a tipului de efecte care trebuie analizate. De asemenea, consultările pot oferi consiliere cu privire la informațiile științifice actualizate disponibile privind situl, speciile și tipurile de habitat protejate pe teritoriul UE (inclusiv planurile de management Natura 2000), precum și studiile de referință și studiile de teren suplimentare care pot fi necesare pentru a evalua efectele posibile ale proiectului.

Alte părți interesate, cum ar fi ONG-urile specializate în conservarea mediului, instituțiile de cercetare sau organizațiile locale, pot, de asemenea, să furnizeze informații locale suplimentare și informații de mediu utile pentru efectuarea unei evaluări corespunzătoare.

5.5.3. Evaluarea implicațiilor pentru sit

După colectarea și verificarea exhaustivității tuturor datelor de referință necesare, pot fi evaluate implicațiile planului sau ale proiectului pentru un sit Natura.

După cum s-a arătat mai sus, acest lucru trebuie realizat în lumina:

⁶⁸ Un prim bilanț de sănătate (cunoscut ca raportul în temeiul articolului 17) privind starea de conservare a speciilor și habitatelor protejate în temeiul Directivei Habitatare a fost publicat în 2009. Starea de conservare este evaluată atât la nivel național, cât și la nivel biogeografic. A se vedea: <http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17> și http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

- celor mai bune cunoștințe științifice în domeniu;
- obiectivelor de conservare a sitului;
- caracteristicilor de mediu și stării de conservare a sitului, precum și a tipurilor de habitat și a speciilor pentru care a fost desemnat situl în cauză.

Este evident faptul că efectele fiecărui proiect vor fi unice și că acestea trebuie evaluate de la caz la caz. Hotărârea CEJ în cauza Waddensea confirmă acest lucru: *„aprecierea importanței efectelor potențiale ale unui plan sau proiect trebuie realizată în lumina caracteristicilor și a condițiilor de mediu specifice ale sitului vizat de un astfel de plan sau proiect.”*

Prima etapă constă în identificarea caracteristicilor-țintă din cadrul fiecărui sit care ar putea fi afectate și care ar trebui să facă obiectul unei evaluări ulterioare. Acest lucru este important deoarece fiecare specie și tip de habitat prezintă propriul ciclu de viață și propriile cerințe de conservare. Efectele asupra acestora vor varia, de asemenea, de la un sit la altul, în funcție de starea lor de conservare și de condițiile de mediu de bază ale sitului respectiv.

Precum în cazul altor evaluări de mediu, evaluarea corespunzătoare trebuie efectuată într-un cadru structurat cu scopul de a se garanta formularea unor previziuni cât mai obiective și mai precise cu putință. În acest sens, efectele sunt adesea clasificate în următoarele tipuri:

- efecte directe și indirecte;
- efecte pe termen scurt și lung;
- efecte pe parcursul diferitelor etape ale proiectului (construcție, funcționare, dezafectare);
- efecte izolate și combinate;
- efecte cumulate.

Pentru fiecare tip de efect identificat evaluarea trebuie să ia în considerare, de asemenea, magnitudinea, tipul, amploarea, durata, intensitatea și calendarul efectului respectiv.

Evaluarea corespunzătoare în sine implică luarea în considerare a tuturor aspectelor planului sau proiectului care pot afecta situl. Elementele planului sau proiectului trebuie examinate pe rând, iar efectele posibile ale acestora trebuie analizate în legătură cu speciile și tipurile de habitat pentru care a fost desemnat situl în cauză. Ulterior, efectele diferitelor caracteristici trebuie analizate cumulat, dar și în legătură unele cu celelalte, pentru a putea identifica interacțiunile dintre acestea.

În timp ce accentul ar trebui să cadă pe speciile și habitatele de interes comunitar care au justificat desemnarea sitului, nu trebuie să se piardă din vedere faptul că aceste caracteristici-țintă interacționează, de asemenea, și cu alte specii și habitate, precum și cu mediul fizic în diverse moduri. Prin urmare, este important ca toate aceste elemente considerate esențiale pentru structura, funcționarea și dinamica ecosistemului fluvial să fie examinate deoarece orice alterare a acestuia poate avea, de asemenea, un efect negativ asupra tipurilor de habitat și speciilor existente în cadrul sitului respectiv.

Descrierea potențialelor efecte negative ale dezvoltării căilor navigabile interioare și ale activităților de management asupra siturilor Natura 2000, astfel cum sunt acestea descrise în capitolul 3, ar trebui să contribuie la identificarea tipului de efecte care trebuie căutate.

Efectele trebuie anticipate cu cea mai mare precizie posibilă, iar motivul previziunilor trebuie să fie clar și înregistrat în evaluarea corespunzătoare (aceasta înseamnă, de asemenea, includerea anumitor explicații privind gradul de certitudine în anticiparea efectelor).

Asemenea evaluărilor impactului asupra mediului, evaluarea corespunzătoare ar trebui efectuată într-un cadru structurat cu scopul de a garanta obiectivitatea predicțiilor, dacă este posibil, cu ajutorul criteriilor cuantificabile. Aceasta va facilita în mod considerabil sarcina privind proiectarea măsurilor de atenuare care pot contribui la eliminarea sau reducerea la un nivel nesemnificativ a efectelor anticipate.

Anticiparea efectelor posibile poate fi dificilă, întrucât procesele de mediu și cerințele în materie de conservare a speciilor și tipurilor specifice de habitat care pot fi afectate trebuie înțelese pe deplin. Prin urmare, în momentul efectuării unei evaluări corespunzătoare se recomandă asigurarea unei consilieri specializate și a sprijinului științific necesar.

Metode utilizate în general pentru anticiparea efectelor:

Evaluarea corespunzătoare ar trebui să aplice, de asemenea, cele mai bune tehnici și metode disponibile pentru a estima amploarea efectelor. O parte din tehnicile utilizate în general sunt enumerate în prezenta casetă.

- **măsurători directe**, de exemplu, ale suprafețelor de habitat pierdute sau afectate, ale pierderilor proporționale din efectivele, habitatele și comunitățile speciilor respective.
- **diagrame flux, diagrame de tip rețea și diagrame de sistem** pentru a identifica efectele în lanț care rezultă din efectele directe; efectele indirecte sunt considerate efecte secundare, terțiare etc., în funcție de modul în care sunt provocate. Diagramele de sistem sunt mai flexibile decât cele de tip rețea în ceea ce privește ilustrarea interrelațiilor și a metodelor de realizare a proceselor.
- **modele predictive cantitative** pentru a furniza predicții matematice bazate pe date și ipoteze privind forța și direcția efectelor respective. Modelele pot extrapola predicții coerente cu datele anterioare și actuale (analiza tendințelor, scenarii, analogii care transferă informații din alte locații relevante) și cu predicțiile intuitive. Abordările normative asupra modelării urmează traseul invers, pornind de la rezultatul dorit, pentru a evalua posibilitatea îndeplinirii acestor obiective de către proiectul propus. Modelarea predictivă joacă adeseori un rol important, întrucât principalele efecte survin, în multe cazuri, în urma modificării structurilor hidromorfologice, ceea ce conduce la modificări ale regimului de sedimentare, cu consecințe grave pentru biota subacvatică.
- **studiile privind nivelul efectivului** pot fi benefice pentru stabilirea efectelor, de exemplu, asupra nivelului efectivelor speciilor de păsări, lilieci sau mamifere marine.
- **sisteme de informare geografică (SIG)** utilizate pentru crearea unor modele de relații spațiale, cum ar fi suprapunerea constrângerilor, sau pentru identificarea zonelor vulnerabile și a locațiilor cu pierderi de habitat. SIG reprezintă o combinație de date cartografice computerizate și de stocare a hărților, precum și un sistem de gestionare a bazelor de date care stochează caracteristici cum ar fi utilizarea terenurilor sau pantele. SIG permite afișarea, combinarea și analizarea cu rapiditate a variabilelor stocate.
- **informațiile din proiecte anterioare similare** pot fi utile, în special dacă includ predicții cantitative monitorizate pe parcursul funcționării.
- **opinii și concluzii specializate** rezultate din experiența și consultările anterioare cu privire la proiectele similare de dezvoltare a căilor navigabile interioare.
- **descriere și corelare:** factorii fizici (de exemplu, debitul apei, curenți, substrat) pot fi corelați direct cu distribuția și abundența speciilor. Dacă pot fi prevăzute condițiile fizice viitoare, atunci poate fi posibilă anticiparea evoluțiilor viitoare ale habitatelor și efectivelor sau a reacțiilor speciilor și habitatelor.

- **efectuarea unor analize ale capacității** implică identificarea pragului de stres sub care pot fi menținute funcțiile efectivelor și ale ecosistemului. Aceasta implică identificarea factorilor care pot fi limitativi și necesită elaborarea unor ecuații matematice pentru a descrie capacitatea resursei sau a sistemului în legătură cu pragul impus de fiecare factor limitativ.

Adaptate după Orientările metodologice privind dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva „Habitat”:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf.

Date fiind cele menționate mai sus, pe parcursul evaluării nu trebuie trecute cu vederea **efectele cumulate**; aceasta nu este doar o cerință juridică, ci poate influența, de asemenea, evaluarea planului sau a proiectului, precum și alte planuri sau proiecte ulterioare înaintate pentru aceeași zonă. Efectele cumulate pot rezulta în special atunci când sunt planificate mai multe proiecte în cadrul unui anumit sistem fluvial sau ca urmare a combinării efectelor unui proiect de dezvoltare a căilor navigabile cu cele ale unui alt tip de activitate (de exemplu, hidroelectricitate, captarea apei, răcire industrială, protecția împotriva inundațiilor etc.).

5.5.4. Stabilirea importanței efectelor

După identificarea efectelor trebuie să se înțeleagă importanța acestora pentru situl respectiv și caracteristicile sale țintă. Următorii parametri pot fi luați în considerare în momentul evaluării importanței efectelor:

- **parametrii cantitativi ai caracteristicilor-țintă**: de exemplu, cât habitat se pierde pentru speciile sau tipurile de habitat în cauză. Pentru unele dintre acestea, pierderea unor unități individuale sau a unor zone de răspândire de mici dimensiuni într-un anumit sit Natura 2000 (de exemplu, pentru tipurile de habitat și speciile prioritare) trebuie considerată un efect semnificativ. Pentru altele, pragul de importanță poate fi mai ridicat. Din nou, importanța efectelor depinde de speciile și tipurile de habitat, starea de conservare a acestora în cadrul sitului respectiv, precum și de evoluția lor prospectivă.
- **parametrii calitativi ai caracteristicilor-țintă**: independent de parametrii cantitativi, importanța efectelor trebuie să ia, de asemenea, în considerare calitatea răspândirii caracteristicilor-țintă, cum ar fi:
 - singurul sit dintr-o anumită regiune/țară unde sunt prezente caracteristicile-țintă (și anume, caracteristicile-țintă pot fi relativ abundente într-un anumit sit, însă acesta este singurul loc unde ele se manifestă și sunt protejate);
 - un sit cu o răspândire importantă a speciilor (de exemplu, o zonă de răspândire primară, zone de popas mai extinse etc.);
 - un sit în care specia se află la limita arealului său natural.
- **importanța sitului din punctul de vedere al biologiei speciilor**, de exemplu:
 - sit de reproducere (locuri de cuibărire, zonă de reproducere etc.);
 - habitat de hrănire;
 - posibilități de adăpostire;
 - filiere de migrație.
- **funcțiile ecologice** necesare pentru menținerea caracteristicilor-țintă, precum și integritatea sitului.

Dacă există îndoieli sau diferențe de opinie cu privire la nivelul de importanță, cel mai important este ca experții relevanți, de exemplu, specialiștii regionali și/sau naționali privind caracteristicile-țintă afectate, să ajungă la un acord mai cuprinzător pe baza unui consens.

Următoarea schemă ilustrează o abordare structurată pentru evaluarea efectelor posibile asupra unui sit Natura 2000 prin intermediul unei abordări funcționale privind caracteristicile rețelei Natura 2000 (de exemplu, locația în cadrul sistemului de zone riverane inundabile, gradul de dependență de habitat/proces). De asemenea, această abordare poate fi utilizată ca proces de examinare a riscurilor potențiale pentru proiectele de dezvoltare a căilor navigabile interioare pe parcursul etapelor de proiectare și conceptualizare a acestora.

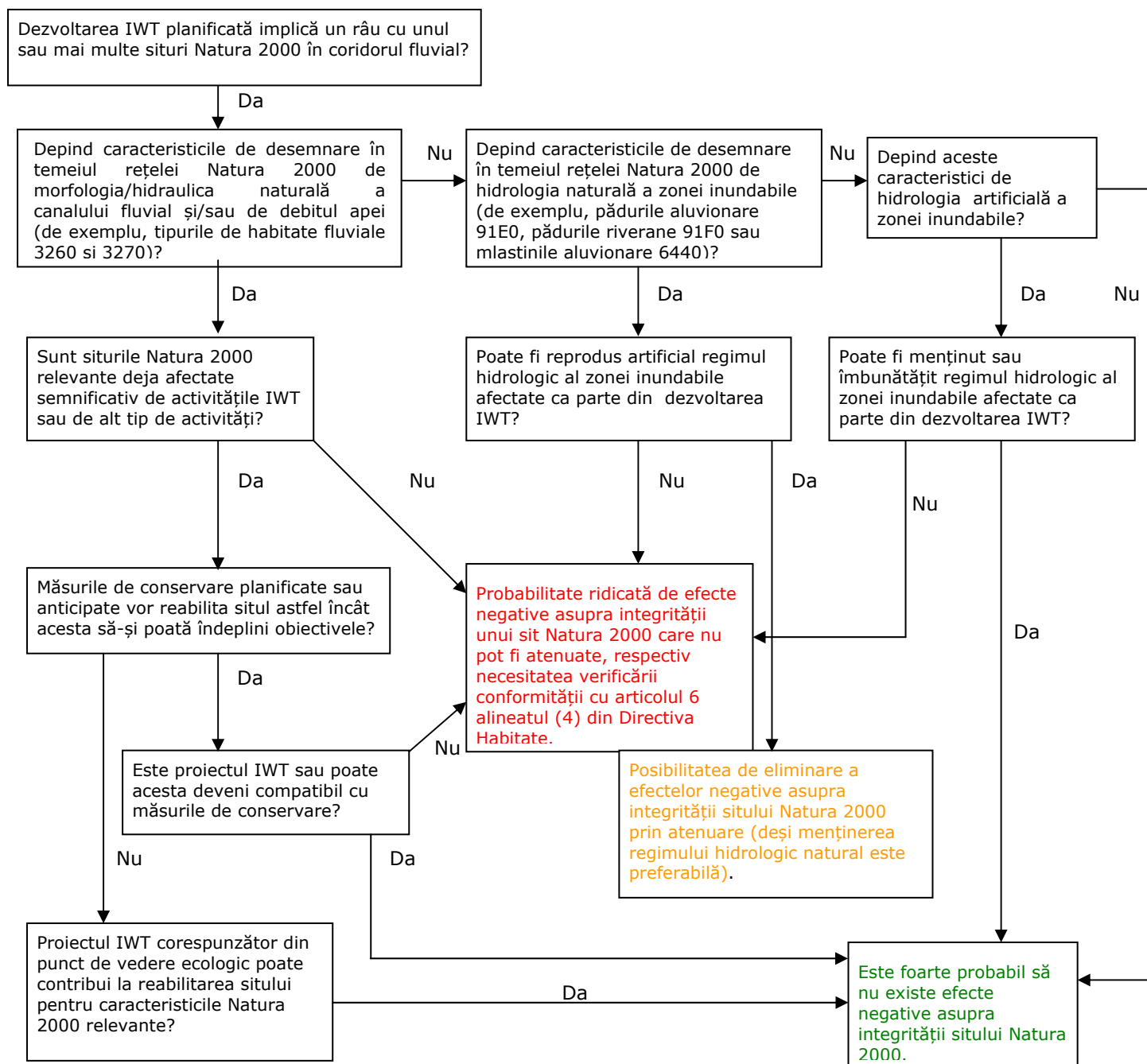

Figura 1: Scenarii privind efectele morfologice/hidrologice ale dezvoltării IWT asupra integrității siturilor Natura 2000.

5.5.5. Stabilirea nivelului de afectare a integrității sitului

După ce efectele proiectului au fost anticipate cu cea mai mare precizie posibilă, iar nivelul lor de importanță evaluat, evaluarea corespunzătoare trebuie să concluzioneze dacă acestea vor afecta sau nu integritatea sitului Natura 2000.

Termenul „integritate” face trimitere în mod clar la **integritatea mediului**. Aceasta poate fi considerată o calitate sau condiție a unui mediu holistic sau complet. Într-un context ecologic dinamic, aceasta poate fi considerată, de asemenea, drept rezistența și capacitatea de a evolua într-o manieră favorabilă conservării. „Integritatea sitului” poate fi definită în mod util drept suma coerentă a structurii ecologice a sitului, a funcției și a proceselor ecologice pe întreaga sa zonă de răspândire sau a habitatelor, a complexului de habitate și/sau efective de specii pentru care a fost desemnat situl respectiv.

Un sit poate fi descris drept având un nivel ridicat de integritate dacă se realizează potențialul inerent de îndeplinire a obiectivelor de conservare a sitului, se menține capacitatea de autoreparare și autoreînnoire în condiții dinamice și se solicită un sprijin minim de management extern.

„Integritatea sitului” face trimitere, de asemenea, la obiectivele de conservare a sitului (a se vedea mai sus). Dacă un plan sau proiect afectează în mod negativ integritatea unui sit doar în sens vizual sau produce efecte semnificative asupra altor tipuri de habitat sau specii decât cele pentru care situl a fost desemnat ca făcând parte din rețeaua Natura 2000, acesta nu poate fi considerat un efect semnificativ în sensul articolului 6 alineatul (3). Pe de altă parte, dacă una dintre speciile sau tipurile de habitat pentru care a fost desemnat situl respectiv este afectat în mod semnificativ, atunci integritatea sitului este implicit afectată în mod negativ.

Expresia „integritatea sitului” indică faptul că accentul cade pe situl specific. Prin urmare, nu poate fi acceptată argumentația potrivit căreia daunele aduse unui sit sau unei părți din acesta pot fi justificate pe baza faptului că starea de conservare a tipurilor de habitat și a speciilor pe care le adăpostește va rămâne în orice caz corespunzătoare pe teritoriul european al statului membru în cauză.

În momentul abordării integrității sitului, este important să se ia în considerare o serie de factori, inclusiv posibilitatea de manifestare a efectelor pe termen scurt, mediu și lung. În practică, evaluarea integrității sitului ar trebui să se axeze în special pe a identifica dacă proiectul:

- modifică funcțiile de mediu semnificative necesare pentru caracteristicile-țintă;
- reduce în mod semnificativ zona de răspândire a tipurilor de habitat (inclusiv a celor cu o calitate mai scăzută) sau viabilitatea efectivelor de specii din situl respectiv care sunt caracteristici-țintă;
- reduce diversitatea sitului;
- conduce la fragmentarea sitului;
- conduce la pierderea sau reducerea caracteristicilor esențiale ale sitului (de exemplu, vegetație arboricolă, inundații anuale periodice) de care depinde starea caracteristicilor-țintă;
- perturbă îndeplinirea obiectivelor de conservare a sitului.

5.5.6. Introducerea măsurilor de atenuare pentru eliminarea efectelor negative

În cazul în care o evaluare corespunzătoare concluzionează că există efecte semnificative asupra uneia sau mai multor caracteristici-țintă în cadrul sitului și/sau asupra integrității generale a sitului, dezvoltatorul/autoritatea trebuie să stabilească dacă poate introduce în cadrul proiectului măsuri de atenuare, care vor elimina, total sau parțial, efectele negative respective, sau dacă poate reduce efectele la un nivel la care acestea să nu mai submineze obiectivele de conservare a sitului vizat și să nu mai afecteze în mod negativ integritatea sitului.

Autoritatea competentă, consiliată de experții săi de mediu sau de autoritățile relevante privind protecția naturii, poate condiționa aprobarea proiectului de introducerea măsurilor de atenuare.

Conform celor de mai sus, este evident faptul că **măsurile de atenuare trebuie proiectate în special pentru a elimina sau a reduce efectele negative identificate pe parcursul evaluării corespunzătoare**. Acestea nu trebuie confundate cu măsurile compensatorii menite să atenueze daunele cauzate. Măsurile compensatorii pot fi luate în considerare doar dacă planul sau proiectul a fost acceptat ca necesar din motive cruciale de interes public major și doar dacă nu există alte soluții alternative [în temeiul articolului 6 alineatul (4) – a se vedea mai jos].

Măsurile de atenuare ar trebui să conțină:

- detalii privind măsurile propuse și explicații privind modul în care vor fi eliminate sau reduse efectele negative identificate;
- dovezi ale modului în care urmează să fie puse în aplicare măsurile și de către cine;
- un calendar al punerii în aplicare referitor la planul sau proiectul în cauză (unele măsuri pot necesita punerea în aplicare înainte de începerea lucrărilor de dezvoltare);
- detalii privind modul în care vor fi monitorizate măsurile și modul în care vor fi reintroduse rezultatele în funcționarea zilnică a proiectului IWT (gestionarea adaptativă – a se vedea mai jos).

Aceasta va permite autorității competente să evalueze măsurile de atenuare ca parte din evaluarea corespunzătoare (a doua etapă) și să stabilească dacă acestea sunt sau nu necesare sau adecvate pentru eliminarea efectelor negative identificate (și nu cauzează involuntar alte efecte negative asupra speciilor și tipurilor de habitat în cauză). În cazul în care măsurile de atenuare sunt considerate suficiente, acestea vor deveni parte integrantă din specificația planului sau proiectului final.

În cazul proiectelor de dezvoltare a căilor navigabile interioare, atenuarea efectelor poate implica o gamă variată de măsuri în funcție de speciile sau tipurile de habitat. Acestea pot implica, de exemplu:

- planificarea activităților de construcție și de întreținere astfel încât acestea să fie efectuate în afara perioadelor importante din ciclul de viață al speciilor (de exemplu, în afara perioadelor de reproducere sau de migrație) – așa-numitele „ferestre de mediu”;
- construirea unor coridoare pentru pești sau a unor canale laterale pe baraje și stăvilare pentru a facilita migrația sau răspândirea speciilor – în special pești – în amonte și în aval;

- utilizarea și proiectarea unor măsuri mai naturale de stabilizare a malurilor râului (în loc de anrocament) și a digurilor de colmataj pentru a menține sau încuraja red dezvoltarea caracteristicilor naturale ale habitatului importante pentru fauna și flora bentică și pentru toate speciile superioare de plante și animale prezente în mod normal în cadrul sitului;
- interzicerea anumitor activități cum ar fi curățarea santinei, reglarea vitezei navei sau proiectarea inovatoare a navelor cu scopul de a reduce efectele negative etc.⁶⁹

În momentul explorării măsurilor de atenuare corespunzătoare este important să se ia în considerare în primul rând măsurile care pot elimina efectele la sursă și, doar în cazul în care acest lucru nu este posibil, ar trebui examinate alte măsuri de atenuare care pot cel puțin să reducă în mod semnificativ efectele negative ale proiectului.

În momentul efectuării unei evaluări corespunzătoare, dezvoltatorul poate dori să propună deja măsuri de atenuare în această etapă. Cu toate acestea, faptul că dezvoltatorul înaintează odată cu proiectul o propunere pentru măsurile de atenuare nu scutește proiectul de efectuarea unei evaluări corespunzătoare; acest lucru ar trebui să accelereze totuși procesul de aprobare.

Pe lângă identificarea efectelor posibile asupra sitului în lumina obiectivelor sale de conservare, evaluarea corespunzătoare va putea stabili dacă măsurile de atenuare propuse sunt suficiente pentru a elimina sau reduce efectele negative la un nivel la care acestea să nu mai poată afecta integritatea sitului, caz în care proiectul poate fi aprobat imediat. O astfel de abordare presupune o perioadă de timp mai scurtă în raport cu așteptarea rezultatelor evaluării privind existența unor efecte semnificative și identificarea ulterioară a potențialelor măsuri de atenuare pentru abordarea acestora.

5.5.7. Monitorizarea și gestionarea adaptativă

Pentru efectuarea evaluărilor corespunzătoare a planurilor și proiectelor în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat” poate fi necesar recursul la principiul precauției. Accentul evaluării trebuie să cadă pe demonstrarea obiectivă, cu dovezi justificative, inclusiv efectuarea studiilor necesare, și pe baza celor mai bune cunoștințe științifice disponibile, a faptului că nu vor exista efecte negative asupra integrității sitului Natura 2000.

Cu toate acestea, gestionarea adaptativă poate fi utilizată pentru abordarea situațiilor în care, din cauza limitelor științei sau a incertitudinii privind funcționarea ecosistemelor complexe și dinamice, autoritățile competente nu pot stabili cu deplină certitudine lipsa efectelor negative în pofida eliminării tuturor îndoielilor științifice rezonabile.

În cazul în care rămân îndoieli științifice cu privire la efectele măsurilor de atenuare sau de compensare, trebuie prevăzute o schemă riguroasă de monitorizare și un pachet predefinit validat de măsuri corective adecvate. Aceste măsuri trebuie să permită ajustarea măsurilor de atenuare și/sau de compensare în funcție de efectele identificate de metoda respectivă și să asigure neutralizarea efectelor negative care nu au fost prevăzute inițial.

5.6. Evaluarea corespunzătoare a planurilor și programelor

Procedura descrisă mai sus are legătură cu evaluările corespunzătoare efectuate în cazul proiectelor individuale. Cu toate acestea, evaluările corespunzătoare sunt, de asemenea, necesare pentru planurile și programele, de exemplu, de tipul planurilor naționale sau

⁶⁹ Considerații privind reducerea impactului navelor asupra mediului – raportul PIANC din februarie 2008.

regionale de dezvoltare a infrastructurii pentru căi navigabile interioare⁷⁰. O evaluare corespunzătoare a unui plan sau program va avea loc, în mod evident, la un nivel mai strategic, însă procesul este în principiu același precum în cazul proiectelor. Prin urmare, evaluarea corespunzătoare trebuie să ia în considerare efectul planului sau programului asupra integrității siturilor Natura 2000, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte.

Exhaustivitatea lucrărilor de evaluare întreprinse trebuie să fie proporțională cu domeniul geografic de aplicare a planului, natura și amploarea oricăror efecte identificate. O evaluare corespunzătoare nu trebuie să conțină mai multe detalii sau să utilizeze mai multe resurse decât cele necesare pentru scopul său. Evaluarea efectelor la nivelul de detaliere solicitat în mod normal în cazul unei evaluări corespunzătoare la nivel de proiect ar fi inadecvată și impracticabilă. Cu toate acestea, trebuie să se obțină suficiente informații pentru a permite efectuarea evaluării corespunzătoare, care poate necesita cercetări suplimentare.

Principiul proporționalității se aplică, de asemenea, pentru planurile mai strategice sau diferite strategii în cazul în care identificarea efectelor asupra siturilor individuale nu este posibilă. În acest caz, analiza ar trebui să se axeze pe constrângerile mai extinse și riscurile majore. Cu toate acestea, obiectivul esențial este întotdeauna cel de a evita sau elimina orice efecte negative predictibile asupra integrității siturilor Natura 2000 sau de a elimina orice motive rezonabile de îngrijorare cu privire la posibilitatea apariției unor astfel de efecte. În cazul în care planul se modifică în mod semnificativ în orice moment înainte de a fi adoptat, modificările respective trebuie să fie, de asemenea, abordate în cadrul evaluării corespunzătoare.

La un nivel superior al planificării (de exemplu, planurile naționale/regionale), atenuarea poate însemna stabilirea parametrilor mai extinși care trebuie cercetați mai în detaliu la un nivel inferior, unde este posibilă stabilirea parametrilor ecologici, locativi, temporali, juridici și financiari care trebuie îndepliniți prin orice punere în aplicare a unei planificări. Parametrii trebuie să fie validați de organismele relevante, cum ar fi autoritățile responsabile de conservarea naturii, cu scopul de a asigura faptul că aceștia sunt adecvați și pot fi puși în aplicare.

Un beneficiu esențial al efectuării evaluărilor corespunzătoare la nivel de plan sau proiect constă în anticiparea oricăror conflicte potențiale viitoare cu siturile Natura 2000, în special în momentul evaluării efectelor proiectelor individuale, de exemplu, privind zonarea activităților la depărtare de siturile Natura 2000. Aceasta solicită părților implicate să ia în considerare soluții mai puțin dăunătoare pentru îndeplinirea obiectivelor planului într-o etapă incipientă a procesului de planificare, încurajându-le însă să dezvolte o abordare mai holistică și mai integrată cu privire la proiectele de dezvoltare în domeniul IWT (pentru detalii, a se vedea capitolul 6 privind bunele practici în planificarea IWT integrată).

5.7. Concluziile evaluării corespunzătoare

Având în vedere concluziile evaluării corespunzătoare a implicațiilor unui plan sau proiect pentru situl Natura 2000 în cauză, autoritățile naționale competente răspund de aprobarea planului sau proiectului respectiv. Autoritățile responsabile pot face acest lucru doar după ce au constatat că integritatea sitului **nu** va fi afectată în mod negativ. În cazul în care concluziile sunt pozitive, în sensul că nu rămân îndoieli științifice rezonabile cu privire la lipsa efectelor asupra sitului, autoritățile competente pot aproba planul sau proiectul în cauză.

⁷⁰ Curtea Europeană de Justiție a confirmat că articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitare trebuie aplicat în cazul planificării urbane care ar putea avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000. Hotărârea CEJ în cauza C-6/04, Comisia/Regatul Unit, 20 octombrie 2005.

Prin urmare, accentul cade pe **demonstrarea lipsei efectelor, mai degrabă decât a prezenței acestora**, reflectând principiul precauției (cauza C-157/96). Acest lucru a fost confirmat de o serie de hotărâri CEJ. În cauza Waddensea (C-127/02), Curtea a confirmat că „*autorizarea planului sau a proiectului [...] poate fi acordată numai cu condiția ca autoritățile naționale competente să fi dobândit certitudinea că acesta nu va avea efecte negative asupra integrității sitului respectiv. În cazul în care există îndoieli cu privire la lipsa unor efecte negative asupra integrității sitului în legătură cu planul sau proiectul avut în vedere, autoritatea competentă va fi nevoită să nu acorde autorizarea.[...] autoritățile naționale competente autorizează (un plan sau proiect) doar dacă s-au convins că acesta nu va afecta în mod negativ integritatea sitului respectiv. Acesta este cazul atunci când **nu există nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific** cu privire la lipsa unor asemenea efecte.*”

Evaluarea corespunzătoare și concluziile acesteia trebuie **înregistrate** în mod clar. În acest sens, raportul privind evaluarea corespunzătoare trebuie să fie suficient de detaliat pentru a demonstra modul în care s-a ajuns la concluzia finală și motivele științifice pe care se bazează aceasta.

5.8. Procedura de derogare în temeiul articolului 6 alineatul (4)

Articolul 6 alineatul (4) prevede excepții de la norma generală a articolului 6 alineatul (3). Aceasta stipulează condițiile care trebuie respectate și pașii care trebuie urmați înainte ca o autoritate națională competentă să autorizeze un plan sau proiect evaluat ca având efecte negative asupra integrității unui sit în temeiul articolului 6 alineatul (3).

Articolul 6 alineatul (4) solicită autorităților competente să asigure respectarea următoarelor condiții înainte de a lua o decizie cu privire la autorizarea unui plan sau proiect care poate avea un efect negativ asupra unui sit:

1. **Alternativa** înaintată spre aprobare este cea mai puțin nocivă pentru habitate, specii și integritatea unui sit Natura 2000 și nu există nicio alternativă fezabilă care nu ar afecta negativ integritatea sitului.
2. Există **motive cruciale de interes public major** care justifică autorizarea planului sau proiectului, inclusiv cele de natură socială sau economică.
3. Au fost adoptate toate **măsurile compensatorii** necesare pentru a asigura protecția coerenței generale a rețelei Natura 2000.

Ordinea în care sunt examinate aceste condiții este importantă, întrucât fiecare etapă o determină pe următoarea. Dacă se constată, de exemplu, că există o alternativă la planul sau proiectul în cauză, atunci nu este necesar să se investigheze dacă planul sau proiectul inițial este de interes public major sau să se elaboreze măsuri compensatorii corespunzătoare deoarece, în orice caz, planul sau proiectul respectiv nu poate fi autorizat dacă există o alternativă viabilă.

5.8.1. Demonstrarea lipsei soluțiilor alternative

Căutarea unor alternative poate fi relativ îndelungată și trebuie corelată cu obiectivele de interes public ale planului sau proiectului. Aceasta poate implica locații alternative, o amploare sau o abordare diferită a proiectului de dezvoltare sau procese alternative. Soluțiile pot include, între altele:

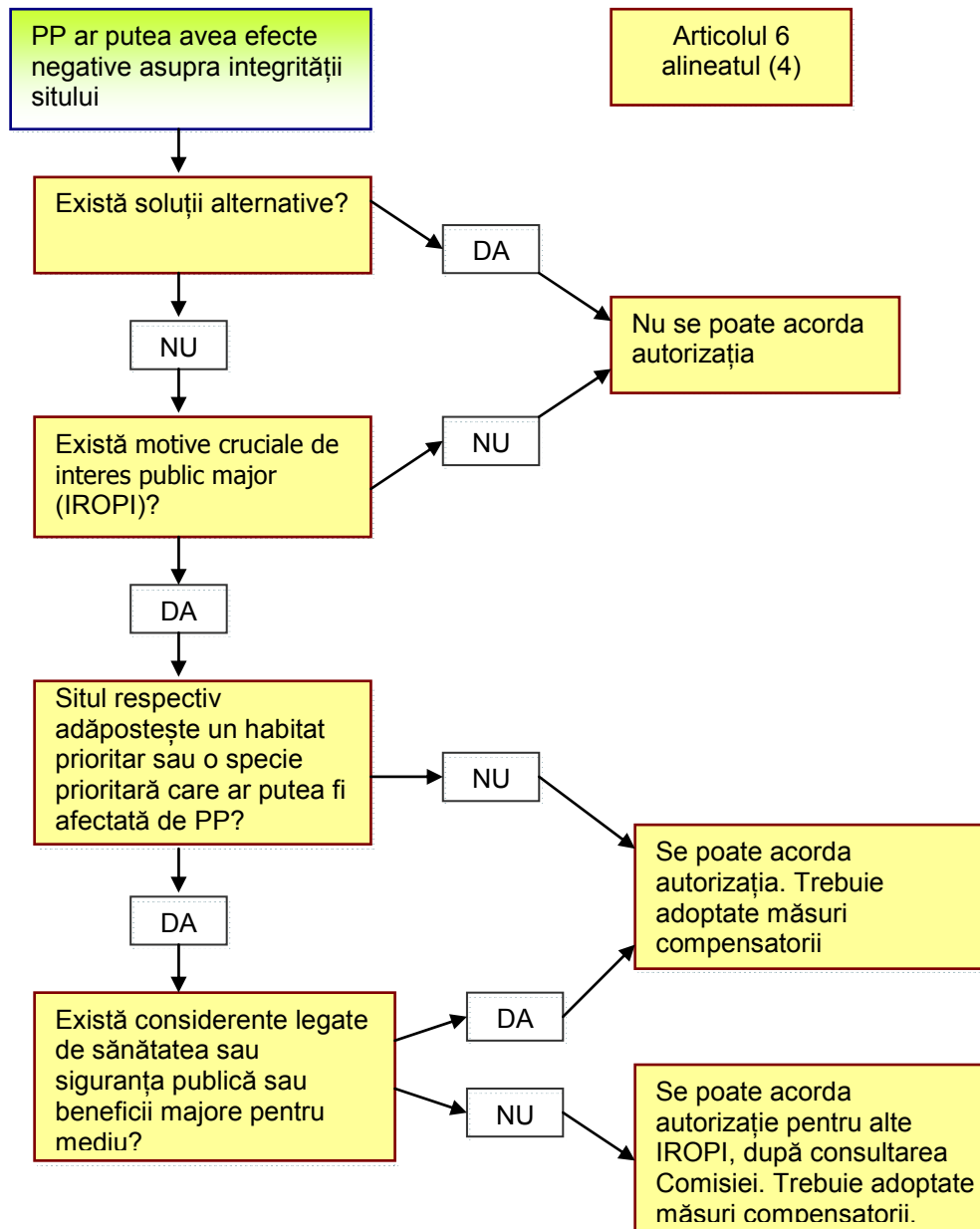
- locații sau rute alternative, nu doar în cadrul zonei respective, ci și în alte regiuni/țări

- amplasare sau abordare diferită a proiectului de dezvoltare
- metode de construcție diferite sau
- procese alternative
- abordări alternative pentru îndeplinirea obiectivelor planului sau proiectului

Deși cerința privind căutarea unor alternative se încadrează în domeniul de aplicare a articolului 6 alineatul (4), în practică este util pentru planificator să ia în considerare toate alternativele posibile într-o etapă incipientă în momentul planificării inițiale a proiectului de dezvoltare, în special să investigheze alternativele care au drept rezultat soluții reciproc avantajoase pentru navigație și conservarea naturii (a se vedea capitolul 4). Dacă în această etapă se descoperă o alternativă corespunzătoare care nu va avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000, atunci proiectul poate fi aprobat imediat, fără a mai fi necesară o evaluare corespunzătoare.

Cu toate acestea, în cazul în care proiectul a făcut obiectul unei evaluări corespunzătoare care a concluzionat că integritatea sitului ar putea fi afectată semnificativ, ține de responsabilitatea autorității competente să stabilească dacă există soluții alternative. Trebuie analizate toate alternativele fezabile, în special performanța lor relativă privind obiectivele de conservare a sitului Natura 2000 și integritatea acestuia.

Soluțiile alternative alese trebuie să facă obiectul unei noi evaluări corespunzătoare în cazul în care pot afecta semnificativ același sit sau un alt sit Natura 2000. În general, dacă alternativa este similară cu propunerea inițială, evaluarea corespunzătoare a acesteia poate să extragă numeroase informații necesare din prima evaluare corespunzătoare.

Diagrama flux a condițiilor de la articolul 6 alineatul (4)**5.8.2. Motive cruciale de interes public major (IROPI)**

În lipsa unor soluții alternative sau dacă există soluții cu efecte mai negative în ceea ce privește obiectivele de conservare sau integritatea sitului în cauză, autoritățile competente trebuie să stabilească dacă există motive cruciale de interes public major care justifică

autorizarea planului sau a proiectului în pofida faptului că acesta ar putea afecta în mod negativ integritatea unui (unor) sit (situri) Natura 2000.

Conceptul de „motiv crucial de interes public major” nu este definit în directivă. Cu toate acestea, rezultă în mod clar din această formulare că, pentru ca un plan sau proiect să fie autorizat în contextul articolului 6 alineatul (4), acesta trebuie să îndeplinească cumulativ cele trei condiții de mai jos:

- trebuie să existe motive **cruciale** pentru realizarea planului sau proiectului – „cruciale” înseamnă clar în acest context că proiectul este esențial pentru societate și nu doar dezirabil sau util;
- planul sau proiectul trebuie să fie de interes **major** – cu alte cuvinte, trebuie să se demonstreze că punerea în aplicare a planului sau proiectului este mai importantă decât îndeplinirea obiectivelor Directivelor „Păsări” și „Habitat”. Este clar că nu este suficient orice tip de interes public de natură socială sau economică, mai ales privit în raport cu ponderea specifică a intereselor protejate de directivă (de exemplu, a se vedea considerentul 4 care prevede „patrimoniul natural al Comunității”). De asemenea, pare rezonabil să se presupună că interesul public poate fi major numai dacă este un **interes pe termen lung**; interesele economice pe termen scurt sau alte interese care ar genera numai avantaje pe termen scurt pentru societate nu par suficiente pentru a contrabalansa interesele de conservare pe termen lung protejate de directivă.
- să fie de interes **public** – din formulare reiese în mod clar faptul că numai interesele de ordin public pot contrabalansa obiectivele de conservare prevăzute de directivă. Prin urmare, proiectele elaborate de organisme private pot fi luate în considerare doar atunci când sunt deservite și demonstrate astfel de interese de ordin public.

Articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf menționează sănătatea umană, siguranța publică și consecințele benefice ca fiind de importanță majoră pentru mediu și ca exemple de astfel de motive cruciale de interes public major. Acesta face trimitere, de asemenea, la „alte motive cruciale de interes public major” cu caracter social sau economic. Proiectele TEN-T care contribuie la atingerea unor obiective majore ale Uniunii, cum ar fi buna funcționare a pieței interne și consolidarea coeziunii economice și sociale, și care vizează în mod specific să permită circulația persoanelor și a bunurilor și asigurarea accesului la toate regiunile din Uniune pot fi considerate, fără îndoială, drept investiții importante de interes public. Cu toate acestea, decizia dacă proiectele sunt cruciale și de interes major trebuie luată întotdeauna de la caz la caz.

Trebuie remarcat faptul că condițiile de interes public major sunt și mai stricte atunci când vine vorba despre realizarea unui plan sau proiect care ar putea afecta în mod negativ integritatea unui sit Natura 2000 care adăpostește tipuri de habitat și/sau specii prioritare. Acestea pot fi justificate numai dacă motivele cruciale de interes public major vizează:

- sănătatea umană și siguranța publică, sau;
- consecințele benefice de importanță majoră pentru mediu, sau;
- alte motive cruciale, în cazul în care Comisia și-a furnizat avizul înainte de aprobarea planului sau proiectului.

Avizele Comisiei în temeiul articolului 6 alineatul (4) ilustrează tipul de proiecte considerate motive cruciale de interes public major⁷¹. De exemplu, Comisia poate considera, printre altele, următoarele motive drept motive de interes major în avizele adoptate până în prezent:

⁷¹ http://ec.europa.eu/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/index_en.htm

crearea unui număr considerabil de locuri de muncă, un efect pozitiv semnificativ asupra economiei regionale și naționale, îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației locale.

5.8.3. Măsuri compensatorii

Dacă cele două condiții de mai sus sunt îndeplinite, atunci autoritățile trebuie să se asigure, de asemenea, că măsurile compensatorii sunt adoptate și puse în aplicare înainte de începerea proiectului. Prin urmare, măsurile compensatorii constituie „ultima alternativă” și sunt utilizate numai în cazul în care s-a luat decizia de a continua un plan sau proiect deoarece nu există alternative, iar proiectul a fost considerat ca fiind de interes public major în condițiile descrise mai sus.

Măsurile compensatorii prevăzute la articolul 6 alineatul (4) diferă în mod clar de măsurile de atenuare menționate la articolul 6 alineatul (3). Măsurile de atenuare sunt măsuri care vizează să minimizeze sau chiar să anuleze efectele negative asupra unui sit care ar putea rezulta în urma punerii în aplicare a unui plan sau proiect. Pe de altă parte, măsurile compensatorii sunt, în sens strict, independente de proiect. Acestea sunt menite să compenseze sau să elimine efectele negative care nu pot fi evitate ale unui plan sau proiect (după introducerea tuturor măsurilor de atenuare posibile în cadrul planului sau proiectului), cu scopul de a asigura coerența de mediu globală a rețelei Natura 2000. Măsurile compensatorii trebuie să poată compensa în totalitate daunele aduse sitului și caracteristicilor-țintă ale acestuia și să fie suficiente pentru a asigura protecția coerenței globale a rețelei Natura 2000.

Pentru a asigura protecția coerenței globale a rețelei Natura 2000, măsurile compensatorii propuse pentru un plan sau proiect trebuie, în special:

- a) să contribuie la conservarea tipurilor de habitat și a speciilor afectate din regiunea biogeografică în cauză sau din aceeași arie, rută de migrație sau zonă de hibernare a speciilor din statul membru vizat;
- c) să ofere funcții comparabile cu cele care au justificat selectarea sitului inițial, în special în ceea ce privește distribuția geografică adecvată;
- d) să completeze sarcinile normale în temeiul directivei, și anume, acestea nu pot substitui angajamentele existente, cum ar fi punerea în aplicare a planurilor de gestionare pentru rețeaua Natura 2000.

În conformitate cu orientările existente ale Comisiei⁷², măsurile compensatorii în temeiul articolului 6 alineatul (4) pot consta în una sau mai multe dintre următoarele:

- recrearea unui habitat comparabil sau îmbunătățirea biologică a unui habitat sub standard în cadrul unui sit desemnat existent cu condiția ca aceasta să depășească obiectivele de conservare a sitului;
- adăugarea la rețeaua Natura 2000 a unui nou sit comparabil sau de o calitate și stare mai bună decât situl inițial;
- recrearea unui habitat comparabil sau îmbunătățirea biologică a unui habitat sub standard în afara unui sit desemnat care să fie inclus ulterior în rețeaua Natura 2000.

⁷² Document de orientare privind articolul 6 alineatul (4) din Directiva Habitate; clarificarea conceptelor: soluții alternative, motive cruciale de interes public major, măsuri compensatorii, coerență globală, avizul Comisiei: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_en.pdf

Tipurile de habitat și speciile afectate în mod negativ trebuie cel puțin să fie compensate în proporții comparabile, însă, având în vedere riscurile ridicate și incertitudinea științifică implicată în încercarea de recreare sau refacere a habitatelor sub standard, se recomandă cu fermitate aplicarea rapoartelor mai mari de 1:1 cu scopul de a se asigura faptul că măsurile respective oferă compensațiile necesare.

Este considerată o bună practică adoptarea de măsuri compensatorii cât mai aproape de zona afectată pentru a spori la maximum posibilitățile de protejare a coerenței globale a rețelei Natura 2000. Prin urmare, situarea compensațiilor în cadrul sitului Natura 2000 în cauză sau în apropierea acestuia într-o locație în care există condiții potrivite pentru ca măsurile să aibă succes este opțiunea preferată. Totuși, acest lucru nu este întotdeauna posibil, fiind necesară stabilirea unei serii de priorități care să se aplice la căutarea locațiilor care să îndeplinească cerințele Directivei „Habitat”. În aceste circumstanțe, posibilitatea succesului pe termen lung este cel mai bine evaluată prin studii sau tendințe științifice examinate *inter pares*.

Statele membre trebuie să fie deosebit de atente atunci când efectele negative ale unui plan sau proiect survin în habitate naturale rare sau în habitate naturale care necesită o perioadă lungă de timp pentru a oferi aceeași funcționalitate ecologică. În cazul anumitor habitate și specii pierderile pot să nu fie compensate într-un interval de timp rezonabil deoarece execuția acestora poate dura decenii întregi.

În cele din urmă, măsurile compensatorii ar trebui să fie în vigoare și să funcționeze înainte de începerea lucrului la plan sau proiect. Aceasta poate contribui la amortizarea efectelor negative asupra speciilor și habitatelor, oferindu-le locații alternative adecvate în zona de compensare. Dacă acest lucru nu se poate realiza pe deplin, autoritățile competente ar putea necesita compensații suplimentare pentru pierderile intermediare care s-ar înregistra între timp.

Informațiile privind măsurile compensatorii trebuie transmise Comisiei înainte de a fi puse în aplicare și înainte de realizarea planului sau proiectului în cauză. Prin urmare, se recomandă ca măsurile compensatorii să fie transmise Comisiei de îndată ce au fost adoptate în procesul de planificare pentru a-i permite Comisiei, în cadrul competenței sale de gardian al tratatului, să evalueze dacă dispozițiile directivei sunt aplicate corect.

6. RELAȚIA DINTRE DIRECTIVELE „PĂSĂRI” ȘI „HABITATE” ȘI DIRECTIVELE DCA, EIA ȘI SEA

6.1. Introducere

Pe lângă Directivele „Păsări” și „Habitat”, există o serie de alte legislații UE în materie de mediu care sunt relevante pentru transportul pe căi navigabile interioare. Acestea includ în special Directiva-cadru privind apa, Directiva privind evaluarea strategică de mediu, Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului și Directiva privind gestionarea riscului de inundații⁷³. Prezentul capitol analizează modul în care aceste directive interacționează cu Directivele „Păsări” și „Habitat” în contextul navigației interioare.

Având în vedere caracterul multifuncțional al râurilor în general, există un merit considerabil în aplicarea unei abordări mai holistice și mai coordonate în legătură cu gestionarea și dezvoltarea râurilor, precum și cu punerea în aplicare a legislației UE în materie de mediu.

6.2. Legăturile dintre DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat”

Este clar că există legături puternice între DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat”. Acestea vizează, cel puțin în parte, același mediu – ecosistemele acvatice și terestre și terenurile umede care depind în mod direct de acestea – și au, în general, ambiții similare în ceea ce privește asigurarea nedeteriorării râurilor și îmbunătățirea stării ecologice a acestor ecosisteme acvatice.

Există trimiteri clare în DCA la Directivele „Păsări” și „Habitat”, ceea ce asigură o ecocondiționalitate deplină între acestea [articolul 4 alineatul (1) litera (c), articolul 4 alineatul (2), articolul 4 alineatul (8), articolul 4 alineatul (9), articolul 6 și anexa IV, articolul 8 și anexa V punctul (1.3.5), articolul 11 alineatul (3) litera (a), precum și anexele VI și VII la DCA].

- **Articolul 6**, în special, solicită statelor membre să țină o evidență a tuturor zonelor din fiecare district hidrografic care au fost desemnate ca necesitând protecție specială în temeiul legislației UE specifice pentru protecția apelor subterane și de suprafață sau pentru conservarea habitatelor și a speciilor care depind în mod direct de resursele de apă. Aceasta include zonele desemnate pentru protecția habitatelor și a speciilor în cazul cărora conservarea sau îmbunătățirea stării apei este un factor important pentru protecția acestora, inclusiv siturile Natura 2000 relevante desemnate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”. În planul de management al bazinului hidrografic trebuie incluse hărți ale acestor zone.
- **Articolul 8**: solicită stabilirea unor programe pentru monitorizarea stării apei cu scopul de a oferi o viziune de ansamblu coerentă și exhaustivă cu privire la starea apei din cadrul fiecărui bazin hidrografic. Întrucât Directivele „Păsări” și „Habitat” solicită, de asemenea, monitorizarea stării de conservare a speciilor și tipurilor de habitat pe care le protejează, există posibilitatea semnificativă de coordonare a programelor de monitorizare astfel încât acestea să se sprijine reciproc și să realizeze economii de costuri.

⁷³ Există, de asemenea, o serie de directive UE în materie de mediu care abordează poluarea aerului și a apei și consumul de energie și care pot fi, la rândul lor, relevante pentru sectorul IWT, însă acestea nu sunt abordate în prezentele orientări.

- Articolul 11, care subliniază conținutul programului de măsuri, solicită, de asemenea, includerea măsurilor pentru punerea în aplicare a Directivelor „Păsări” și „Habitat”, în măsura în care aceste măsuri sunt necesare pentru speciile și habitatele protejate, enumerate în cele două directive, și care depind în mod direct de resursele de apă. Cu alte cuvinte, măsurile din zonele protejate trebuie integrate în programul de măsuri al PMBH. Aceste măsuri reprezintă măsuri suplimentare pentru atingerea unor obiective mai stringente în ceea ce privește conservarea zonelor protejate, care pot depăși chiar atingerea unei „stări ecologice bune” și care sunt definite de o altă legislație a Uniunii în temeiul căreia au fost desemnate zonele protejate în cauză. Faptul că DCA stabilește ca termen limită anul 2015 pentru atingerea unei „stări ecologice bune” ar trebui să stimuleze suplimentar punerea în aplicare timpurie a măsurilor de conservare a speciilor și a tipurilor de habitat protejate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

Planurile de management al bazinelor hidrografice (PMBH) și rețeaua Natura 2000:

Conectarea habitatelor în vederea conservării resurselor de pește din Dunăre⁷⁴

Abordările integrate se află la baza inițiativei PMBH, care promovează planificări coordonate și acțiuni armonizate în habitatele riverane. Diferite proiecte LIFE sunt implicate în mod activ în sprijinirea unor astfel de activități coordonate ale PMBH, iar un bun exemplu cu privire la ceea ce se poate obține prin intermediul lucrărilor coordonate de conservare a zonelor umede este oferit de rezultatele unui proiect LIFE încheiat recent pe Dunăre, în Austria.

Dunărea și afluenții săi reprezintă unul dintre cele mai importante sisteme de căi navigabile de pe teritoriul UE, un număr considerabil de caracteristici hidrologice naturale din bazinul Dunării fiind modificate pentru a contribui la consolidarea potențialului lor socio-economic. Cu toate acestea, intervențiile respective pot afecta în mod negativ peștii sau alte specii care depind de râuri pentru migrație și reproducere.

Partenerii austrieci din domeniul conservării naturii implicați în elaborarea PMBH al Dunării au identificat un program de acțiuni pentru a contribui la îmbunătățirea condițiilor de habitat pentru speciile de pești protejate. Ca parte din acest program PMBH mai larg, s-a acordat sprijin LIFE unui proiect de management al râului care implica două acțiuni interconectate în apropierea gurii de vărsare a afluentului Ybbs în Austria Inferioară. Ambele părți ale proiectului LIFE, numit „Conexiunea Donau-Ybbs”, au reprezentat un real succes, cu beneficii pentru patruzeci de specii diferite de pești, și au implicat refacerea condițiilor naturale de habitat la gura de vărsare a afluentului Ybbs, precum și stabilirea unui canal secundar pentru pești în jurul centralei hidroelectrice Melk.

Cea de-a doua parte a proiectului permite în prezent peștilor să migreze din nou pe Dunăre dincolo de centrală și deschide un continuu fluvial de 22 km pe Dunăre, plus 13 km pe râul Ybbs. Aceste rezultate completează acțiunile altor două proiecte LIFE care operează în vecinătate și care vizează să îmbunătățească habitatele pe un tronson de peste 90 km al bazinului fluviului. Speciile amenințate cu dispariția, inclusiv pietrarul (*Zingel zingel*), fusarul (*Zingel streber*) și răspărul (*Gymnocephalus schraetzer*), se află printre peștii care au fost deja înregistrați ca utilizând canalul secundar de 2 km finanțat prin proiectul LIFE. Soluțiile de inginerie de înaltă tehnologie asigură un debit dinamic de apă prin canalul care șerpuiește și care a fost construit din materiale naturale – au fost plantate aproximativ 5 000 de sălcii pe malurile apei.

Noua rută de migrație a peștilor este completată de activitatea din vecinătatea gurii de vărsare a afluentului Ybbs cu scopul de a îmbunătăți zonele de reproducere a peștilor. Aici au fost refăcute funcțiile hidrologice naturale prin eliminarea infrastructurii care a controlat anterior unirea afluentului Ybbs cu Dunărea. Rezultatele acțiunilor proiectului au permis celor două râuri să recreeze o confluență naturală care conține diverse structuri de habitat. Noua deltă a fost deja colonizată ca zonă de reproducere de către peștii dunăreni, inclusiv de specii protejate precum babușca de Dunăre (*Rutilus pigus*), precum și de păsări și mamifere precum fluierarul de munte (*Actitis hypoleucos*), pescărușul albastru (*Alcedo atthis*) sau castorul (*Castor fiber*).

⁷⁴ <http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/bestprojects/documents/bestnat09.pdf>

Prin reconectarea rutelor de migrație și refacerea zonelor naturale de reproducere pentru speciile de pești amenințate cu dispariția, proiectul LIFE „Conexiunea Donau-Ybbs” demonstrează tipul de sinergie care pot fi obținute prin intermediul planificării coordonate a diferitelor acțiuni de conservare în bazinele hidrografice ale UE. Se preconizează că acest exemplu de bună practică din Austria este primul dintre numeroasele care vor rezulta la inițiativa PMBH pe teritoriul Europei.

Suprapunerea măsurilor menite să asigure o stare ecologică bună cu cele necesare pentru conservarea speciilor și habitatelor UE protejate va depinde, bineînțeles, de circumstanțele individuale ale fiecărui corp de apă. Cu toate acestea, prin corelarea DCA cu directivele privind natura, autoritățile se pot asigura că diferitele acțiuni realizate în temeiul fiecăreia sunt bine coordonate și se sprijină reciproc.

DCA ar trebui să aibă un efect benefic major în ceea ce privește conservarea speciilor și tipurilor de habitat protejate în temeiul legislației UE în general. Prin operarea la nivelul întregului bazin hidrografic și prin adoptarea unei abordări bazate pe ecosistem, DCA va îmbunătăți calitatea tuturor apelor subterane și de suprafață de pe teritoriul UE, atât în interiorul siturilor Natura 2000, cât și în zonele rurale mai extinse, ceea ce ar trebui să ușureze o mare parte din presiunile cu care se confruntă biodiversitatea în general și speciile și tipurile de habitat amenințate cu dispariția în particular.

Cu toate acestea, trebuie făcute anumite distincții importante între aceste directive. Pentru a contribui la înțelegerea modului în care interacționează cele trei directive, Comisia a elaborat o rubrică de „Întrebări frecvente”⁷⁵. Elementele esențiale sunt evidențiate mai jos.

Ce se întâmplă dacă una dintre directive prevede standarde diferite față de cealaltă?

În conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din DCA, „În cazul în care pentru un anumit corp de apă sunt valabile mai multe obiective [...], se aplică obiectivul cel mai strict”. Aceasta face trimitere la situațiile în care cele două obiective vizează același aspect privind calitatea apei. De exemplu, dacă este necesară o anumită concentrație de fosfor pentru a atinge o stare ecologică bună, însă este necesară o valoare mai strictă pentru a atinge o stare de conservare corespunzătoare, de exemplu, a unei midii de apă dulce, atunci se aplică a doua variantă. Din nou, situația trebuie judecată de la caz la caz.

6.2.1. Obiective de mediu diferite, dar coordonate

Prima și cea mai importantă diferență este că, în timp ce DCA și Directivele „Păsări” și „Habitat” se aplică unor medii similare, acestea au obiective diferite. DCA vizează să protejeze și să îmbunătățească calitatea tuturor apelor subterane și de suprafață pentru ca acestea să atingă o stare ecologică bună până în 2015. Pe de altă parte, Directivele „Păsări” și „Habitat” vizează să protejeze, să conserve și să refacă speciile și tipurile de habitat selectate din ecosistemele acvatice. Scopul este de a le aduce la o stare de conservare corespunzătoare, de exemplu, prin desemnarea zonelor specifice (siturile Natura 2000), prevenind continuarea deteriorării și introducând măsuri de gestionare pozitive pentru a asigura recuperarea acestora.

Astfel, în timp ce DCA poate contribui în mod semnificativ la punerea în aplicare a Directivelor „Păsări” și „Habitat” și viceversa, acestea prevăd cerințe juridice diferite. Acest lucru se reflectă în articolul 4 alineatul (1) litera (c) din DCA, care recunoaște faptul că poate

⁷⁵ Întrebările frecvente (FAQ) privind legăturile dintre DCA și directivele privind natura sunt disponibile pe pagina web a Circa:

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/biodiversity_water/faq-wfd-bhd_20dec2011/ EN_1.0 &a=d

fi necesară completarea obiectivului DCA cu măsuri suplimentare cu scopul de a asigura îndeplinirea obiectivelor de conservare a zonelor protejate.

De exemplu, în cazul în care un sit Natura 2000 este desemnat datorită prezenței vidrelor, ar putea fi necesare, de asemenea, măsuri suplimentare celor solicitate pentru atingerea unei stări ecologice bune a corpului de apă cu scopul de a conserva speciile, de exemplu, pentru a reglementa pescuitul excesiv, de a proteja speciile împotriva perturbărilor sau de a reface și defragmenta habitatul acestora. Aceste măsuri nu sunt relevante pentru îndeplinirea obiectivelor DCA, întrucât acestea nu contribuie la atingerea unei „stări ecologice bune”, ci sunt relevante în special pentru habitate deoarece ajută speciile să atingă o stare de conservare corespunzătoare în aria lor de răspândire.

Siturile Natura 2000 sunt deseori desemnate nu doar pentru speciile de apă dulce, ci și pentru alte tipuri de habitat și specii care nu depind de resursele de apă. De exemplu, un sit Natura 2000 tipic poate conține un bazin hidrografic, o zonă cu terenuri umede și o zonă de pădure uscată pe un deal, deasupra văii râului. Habitatul de pădure și speciile sale asociate (de exemplu, ciocănitorele) fac parte integrantă din situl Natura 2000, fără însă a depinde în mod direct de conservarea sau îmbunătățirea stării apei. Prin urmare, DCA nu reglementează protecția și îmbunătățirea acestor alte specii și habitate care nu depind de resursele de apă. Conservarea acestora va depinde, în schimb, de punerea în aplicare a măsurilor prevăzute exclusiv în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

6.2.2. Stare ecologică bună versus stare de conservare corespunzătoare

După cum se poate vedea, obiectivele fiecărei directive în parte sunt evaluate în mod clar conform unor criterii diferite. În cazul Directivei „Habitat”, „succesul” se măsoară în funcție de atingerea stării de conservare corespunzătoare de către o specie sau un habitat protejat. În cazul DCA, succesul se măsoară, între altele, în funcție de starea ecologică bună (sau potențialul ecologic bun) și starea chimică bună a corpurilor de apă de suprafață din cadrul unui bazin hidrografic, respectiv starea cantitativă bună și starea chimică bună a corpurilor de apă subterană. La baza evaluării DCA stau așa-numitele condiții de referință specifice. Starea fiecărui corp de apă se stabilește prin compararea acesteia cu condițiile de referință.

Astfel cum se ilustrează în tabelul de mai jos, DCA ia în considerare în special compoziția și abundența speciilor selectate (fitoplancton, floră acvatică, nevertebrate bentice și faună piscicolă), precum și elementele de calitate hidromorfologică, condițiile chimice și fizico-chimice (care includ poluanții specifici de la nivel național). În schimb, aceasta nu ia în considerare starea de conservare a altor specii riverane protejate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”, cum ar fi pescărușul albastru, broasca țestoasă europeană de apă sau castorul.

Casetă: Stare ecologică bună versus stare de conservare corespunzătoare?

Starea ecologică bună a unui râu în temeiul DCA este determinată de o serie de factori:

(a) elemente biologice:

- compoziția și abundența florei acvatice;
- compoziția și abundența faunei nevertebrate bentice;
- compoziția, abundența și structura de vârstă a faunei piscicole;

(b) elemente hidromorfologice care sprijină elementele biologice:

- cantitatea și dinamica debitelor râului;
- conectarea la corpurile de apă subterană;

- continuitatea râului;
 - adâncimea și variația lățimii râului;
 - structura și substratul albiei râului;
 - structura zonei riverane;
- (c) elemente chimice și fizico-chimice care sprijină elementele biologice:
- condiții termice, condiții de oxigenare, salinitate, starea de acidifiere, condițiile substanțelor nutritive;
 - poluanți specifici identificați la nivel național.

Toate acestea sunt elemente esențiale pentru o funcționare sănătoasă a ecosistemului riveran, însă nu includ evaluarea stării speciilor sau tipurilor de habitat specifice prevăzute de Directivele „Păsări” și „Habitat” care sunt prezente în corpurile de apă. Doar dacă o astfel de specie constituie o parte esențială dintr-un element biologic (de exemplu, o specie dominantă de pești), aceasta va influența, de asemenea, starea ecologică a corpului de apă.

În mod similar, Directiva „Habitat” măsoară doar starea de conservare corespunzătoare pe baza unor caracteristici cum ar fi zona de răspândire, zona, dimensiunea efectivului, structura și funcțiile habitatelor sau speciilor pentru care a fost desemnat situl respectiv și nu comunitatea acvatică în general. În cazul speciilor protejate în temeiul Directivei „Habitat”, se obține o stare de conservare corespunzătoare atunci când specia:

- aparține de un efectiv stabil care o menține pe termen lung în calitate de componentă viabilă a habitatelor sale naturale;
- arealul natural al speciei nu este redus și nici nu va fi redus în viitorul apropiat;
- există și va exista cel mai probabil un habitat suficient de extins care să-și conserve efectivele pe termen lung.

În cazul tipurilor de habitat protejate în temeiul Directivei „Habitat”, se atinge o stare de conservare corespunzătoare atunci când:

- arealul lor natural și zonele pe care le acoperă sunt stabile sau în creștere, și
- structura și funcțiile specifice necesare pentru conservarea lor pe termen lung există și vor continua să existe în viitorul apropiat, și
- starea de conservare a speciilor lor tipice este corespunzătoare.

Starea de conservare corespunzătoare a tipurilor de habitat și a speciilor se stabilește la nivel biogeografic (așadar nu la nivelul fiecărui sit sau corp de apă individual).

Atingerea unei stări ecologice bune de către râuri ar trebui în general să aducă beneficii și speciilor și tipurilor de habitat rare și amenințate protejate în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”, însă poate fi necesară adoptarea unor măsuri de conservare suplimentare pentru a se asigura îndeplinirea obiectivelor celor două directive privind natura.

6.2.3. Corpuri de apă modificate substanțial sau corpuri de apă artificiale și rețeaua Natura 2000

În conformitate cu articolul 4 alineatul (3) din DCA, anumite corpuri de apă influențate în mod considerabil de activitățile umane pot fi desemnate drept corpuri de apă modificate substanțial (HMWB) sau corpuri de apă artificiale (AWB) dacă au fost create recent de activitățile umane respective⁷⁶. În 2005, statele membre au făcut primele desemnări, care au

⁷⁶ Pentru detalii suplimentare, a se vedea documentul de orientare nr. 4 al CE privind identificarea și desemnarea corpurilor de apă artificiale și modificate substanțial.

avut ca rezultat identificarea a aproximativ 15 % din corpurile de apă de suprafață ale UE ca fiind modificate substanțial și a unui procent suplimentar de 4 % drept corpurile de apă artificiale. Situația variază în mod considerabil de la un stat membru la altul. Pentru aceste corpurile de apă, obiectivul constă mai degrabă în atingerea unui „potențial” decât a unei „stări” ecologice bune, însă ce legătură are acest lucru cu Directivele „Păsări” și „Habitat”?

Din nou, este important să nu se piardă din vedere faptul că cele trei directive au obiective diferite. Chiar dacă un sit este desemnat drept HMWB sau AWB, acesta poate să adăpostească în continuare specii sau tipuri de habitat de importanță comunitară protejate și, prin urmare, să fie inclus în rețeaua Natura 2000. Aceasta înseamnă că trebuie luate măsuri pentru a se asigura menținerea sau readucerea speciilor și a tipurilor de habitat protejate la o stare de conservare corespunzătoare.

De asemenea, dacă măsurile prevăzute de rețeaua Natura 2000 solicită condiții ecologice mai stricte în ceea ce privește elementele hidromorfologice decât cele necesare pentru atingerea unui „potențial ecologic bun” în temeiul DCA, atunci trebuie să se aplice măsuri mai stricte. Acest lucru este conform cu dispozițiile articolului 4 alineatul (2).

6.2.4. Evaluarea proiectelor noi de dezvoltare în temeiul DCA: o comparație cu evaluarea corespunzătoare în temeiul Directivelor „Păsări” și „Habitat”

În conformitate cu articolul 4 alineatul (7) din DCA, pot fi acordate derogări pentru noile modificări și activități umane de dezvoltare durabilă care au drept rezultat deteriorarea stării corpurilor de apă sau care împiedică atingerea unei stări ecologice bune sau a unui potențial ecologic bun ori a unei stări bune a apelor subterane. Aceasta poate include, de exemplu, proiecte noi de dezvoltare în domeniul navigației.

Cu toate acestea, derogările respective trebuie să respecte următoarele condiții [articolul 4 alineatul (7) literele (a)-(d)] și articolul 4 alineatele (8) și (9)⁷⁷:

- proiectul trebuie să fie de interes public și/sau beneficiile îndeplinirii obiectivelor DCA trebuie să fie depășite de beneficiile aduse de noua modificare sănătății umane, menținerii siguranței publice sau dezvoltării durabile;
- trebuie adoptate toate măsurile practice cu scopul de a atenua efectele negative asupra stării corpurilor de apă;
- obiectivele benefice ale modificării nu pot fi atinse prin alte mijloace care reprezintă o opțiune de mediu considerabil mai bună;
- motivele modificării sunt explicate în PMBH;
- nu va fi compromisă sau exclusă realizarea obiectivelor DCA în cazul altor corpurile de apă din același bazin hidrografic;
- proiectul este compatibil cu punerea în aplicare a altei legislații de mediu a UE;
- sunt adoptate măsuri pentru a se garanta cel puțin același nivel de protecție prevăzut în legislația UE existentă.

În temeiul Directivei „Habitat” [articolul 6 alineatul (3)], planurile sau proiectele care ar putea afecta un sit Natura 2000, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare în cazul în care execuția planurilor sau proiectelor respective de dezvoltare ar putea afecta negativ un sit Natura 2000 în lumina

⁷⁷ Documentul de orientare nr. 20 privind derogările de la obiectivele de mediu.

obiectivelor de conservare a sitului. Autoritatea de omologare poate aproba planul sau proiectul doar dacă s-a constatat cu suficientă certitudine că acesta nu va afecta în mod negativ integritatea sitului [cu excepția cazului în care se invocă dispoziția articolului 6 alineatul (4)].

În cazul în care un proiect de dezvoltare poate afecta atât un obiectiv DCA, cât și un sit Natura 2000, atunci trebuie întreprinse ambele proceduri, întrucât acestea vor avea un obiectiv diferit. Una dintre ele va stabili dacă proiectul poate compromite obiectivele DCA, iar cealaltă dacă integritatea sitului Natura 2000 vizat va fi afectată în mod negativ.

Cu toate acestea, DCA prevede în mod clar că execuția proiectului de dezvoltare nu poate continua dacă nu este compatibilă cu alte legislații UE de mediu. Cu alte cuvinte, dacă proiectul nu compromite obiectivele DCA, însă afectează în mod negativ integritatea unui sit Natura 2000, atunci acesta nu poate fi aprobat în temeiul DCA, cu excepția cazului în care procedura de derogare prevăzută la articolul 6 alineatul (4) din Directiva „Habitat” a fost, de asemenea, acceptată.

Directiva-cadru privind apa (DCA) și orientările Natura 2000 privind punerea în aplicare transfrontalieră în Germania și Austria

Scopul proiectului de cercetare și dezvoltare intitulat „Directiva-cadru comunitară privind apa și rețeaua Natura 2000 – punerea în aplicare transfrontalieră în Germania și Austria” este de a elabora și testa o procedură armonizată și orientări detaliate privind punerea în aplicare transfrontalieră și transectorială a Directivei-cadru privind apa și a Directivelor „Păsări” și „Habitat”.

Principalele sarcini constau în:

- elaborarea unor recomandări la nivelul UE pentru o procedură armonizată de punere în aplicare a Directivelor UE pe baza rezultatelor și a experiențelor din domeniile de investigație;
- clarificarea abordării metodologice și coordonarea procesului de planificare privind două corpuri de apă diferite;
- calibrarea obiectivelor și a măsurilor de conservare și dezvoltare pentru habitate și specii în conformitate cu anexele I, II și IV la Directiva „Habitat”;
- armonizarea participării publice în conformitate cu Directiva-cadru privind apa și Directiva „Habitat”, precum și în conformitate cu regulamentele individuale ale statelor federale.

Proiectul a fost comandat de Agenția federală pentru conservarea naturii din Bonn (BfN), Germania, contractorii fiind Academia pentru conservarea naturii și gestionarea peisajelor (ANL) din Bavaria, Universitatea de resurse naturale și științe ale vieții aplicate (BOKU) din Viena, Institutul pentru hidrobiologie și gestionarea ecosistemelor acvatice (IHG) și Institutul pentru dezvoltarea peisajelor, recreere și planificarea conservării (ILEN).

Detalii suplimentare la: <http://www.wrrl-natura2000.info/en/index.html> și

<http://www.buchweltshop.de/bv-heft-85-wasserrahmenrichtlinie-und-natura-2000.html>

6.3. Directiva privind gestionarea riscului de inundații

Directiva 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații a fost adoptată în noiembrie 2007. Aceasta stabilește un cadru pentru evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații, vizând reducerea consecințelor negative pentru sănătatea umană, mediu, patrimoniul cultural și activitatea economică asociată cu inundațiile în comunitate.

Directiva solicită statelor membre să realizeze:

- o evaluare preliminară a riscului de inundații, care identifică zonele grav afectate de inundații în trecut și cu risc crescut de inundații considerabile în viitor (termen limită decembrie 2011).
- hărți de hazard și hărți de risc de inundații, care indică zonele cu risc de inundații identificate pentru fiecare bazin hidrografic (sau alte zone de gestionare convenite). Hărțile trebuie, de asemenea, să indice potențialele efecte negative asociate cu diferitele scenarii privind inundațiile, inclusiv informații privind sursele potențiale de poluare a mediului ca rezultat al inundațiilor, precum și zonele protejate, cum ar fi cele vizate de Directivele „Păsări” și „Habitat” (termen limită decembrie 2013).
- planuri de gestionare a riscului de inundații – pe baza celor de mai sus, planurile de gestionare a riscului de inundații ar trebui elaborate în vederea gestionării și reducerii potențialelor efecte negative ale inundațiilor. Planurile ar trebui să includă un set prioritizat de măsuri care să abordeze toate aspectele gestionării riscului de inundații, de la măsurile de prevenire și protecție la cele de pregătire (de exemplu, previziunile de

inundații și sistemele de avertizare rapidă), luând în considerare caracteristicile unui anumit bazin sau subbazin hidrografic (termen limită decembrie 2015).

Din cauza diversității fenomenelor de inundații și a efectelor acestora pe teritoriul Europei, directiva nu prevede obiective mai detaliate la nivelul UE pentru gestionarea riscurilor de inundații; acestea urmează a fi definite de statele membre.

6.3.1. Interacțiunile dintre Directiva privind inundațiile și Directivele „Păsări” și „Habitat”

Deși măsurile de protecție împotriva inundațiilor sunt adeseori identificate drept unul dintre factorii principali ai modificărilor hidromorfologice, există legături importante între obiectivele și metodele de gestionare a riscului de inundații și îndeplinirea obiectivelor privind calitatea apei în temeiul Directivei-cadru privind apa. Prin urmare, Directiva privind inundațiile include o serie de legături încrucișate cu DCA cu scopul de a asigura coordonarea celor două procese de punere în aplicare.

În special, planurile de gestionare a riscului de inundații se pot folosi de acordurile administrative elaborate în temeiul DCA [articolul 3 alineatele (1) și (2)]. De asemenea, hărțile și planurile de gestionare a riscului de inundații trebuie elaborate într-o manieră în care să poată fi coordonate cu, sau, după caz, să fie integrate în revizuirea planurilor de management al bazinelor hidrografice începând cu 2015. Planurile de gestionare a riscului de inundații ar trebui să ia în considerare obiectivele de mediu prevăzute la articolul 4 din DCA.

Directiva privind inundațiile (considerentul 19) face, de asemenea, trimitere la DCA în cazul utilizărilor în mai multe scopuri ale corpurilor de apă pentru diferite forme de activități umane (de exemplu, gestionarea riscului de inundații, ecologie, navigație interioară sau hidroenergie) și al efectelor acestor utilizări asupra corpurilor de apă, întrucât DCA prevede un proces clar și transparent pentru abordarea utilizărilor și a efectelor respective, inclusiv potențiale exonerări de la obiectivele privind „starea bună” sau „nedeteriorarea” prevăzute la articolul 4.

În ceea ce privește Directivele „Păsări” și „Habitat”, există la articolul 7, pe lângă cerința de a include zonele protejate în hărțile privind riscul de inundații [astfel cum se precizează la punctul 1 literele (i), (iii) și (v) din anexa IV la DCA], o trimitere specifică la necesitatea de a lua în considerare protecția naturii în planurile de gestionare a riscului de inundații. Datorită legăturilor cu DCA, este evident faptul că toate activitățile prevăzute de Directiva privind inundațiile trebuie să fie conforme, de asemenea, cu cerințele celor două directive. De exemplu, în cazul în care o măsură de protecție împotriva inundațiilor riscă să afecteze unul sau mai multe situri Natura 2000, aceasta trebuie, de asemenea, să urmeze procedura prevăzută la articolul 6 din Directiva „Habitat” și trebuie efectuată, după caz, o evaluare corespunzătoare pentru a examina efectele posibile ale planului sau proiectului asupra integrității sitului (siturilor) Natura 2000.

Directiva privind inundațiile prevede (considerentul 14), de asemenea, că „*pentru a asigura mai mult spațiu râurilor, gestionarea riscului de inundații ar trebui să ia în considerare, în măsura posibilului, menținerea și/sau reabilitarea zonelor inundabile*”. În prezent există numeroase dovezi care indică faptul că menținerea și refacerea ecosistemelor sănătoase pot reprezenta o modalitate foarte eficientă de prevenire și atenuare a inundațiilor, acestea fiind, de asemenea, un instrument important în adaptarea la schimbările climatice. De asemenea, acestea sunt mai eficiente din punct de vedere al costurilor decât construcțiile

umane și oferă beneficii suplimentare pentru mediu în ceea ce privește serviciile ecosistemice și pentru habitate în ceea ce privește biodiversitatea.

Având în vedere cele de mai sus, reiese că Directiva privind inundațiile nu va cauza preocupări mai mari în ceea ce privește transportul pe căi navigabile interioare decât cele deja existente în temeiul DCA, al Directivelor SEA și EIA sau al Directivelor „Păsări” și „Habitat”, întrucât toate activitățile în temeiul acestora trebuie coordonate pe deplin cu directivele în cauză. De asemenea, în conformitate cu articolul 7 alineatul (3) al doilea paragraf din Directiva privind riscul de inundații, planurile de gestionare a riscului de inundații iau în considerare aspecte relevante precum navigația și infrastructura portuară.

6.4. Directiva SEA și Directiva EIA

Două alte elemente esențiale din legislația UE în materie de mediu sunt în special relevante pentru proiectele de dezvoltare în domeniul IWT:

- Directiva 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (denumită de regulă „Directiva SEA”)⁷⁸;
- Directiva 85/337/CEE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, astfel cum a fost modificată în 1997 (97/11/CE) și 2003 (2003/35/CE) – denumită de regulă „Directiva EIA”⁷⁹, modificată ulterior prin Directiva 2009/31/CE.

6.4.1. Directiva SEA

Scopul Directivei SEA este de a asigura faptul că efectele ecologice ale anumitor planuri și programe sunt identificate, evaluate și luate în considerare pe parcursul elaborării acestora și înainte de adoptare.

În această privință, statele membre trebuie:

- să elaboreze un raport de mediu care să identifice și să evalueze posibilele efecte semnificative asupra mediului ale planurilor și programelor, precum și orice alternative rezonabile;
- să ofere anumitor autorități și publicului larg ocazia de a-și exprima opinia privind raportul de mediu, precum și privind proiectul de plan sau de program. Consultarea contribuie nu numai la asigurarea faptului că informațiile furnizate pentru evaluare sunt cuprinzătoare și fiabile, ci și conferă mai multă transparență procesului decizional.

În cele din urmă, evaluarea strategică de mediu (SEA) urmărește să încurajeze o abordare mai integrată și mai eficientă a planificării teritoriale în care considerentele de mediu, inclusiv cele legate de biodiversitate, sunt avute în vedere mult mai devreme în procesul de planificare și la un nivel mai pronunțat strategic. Dacă se realizează acest lucru, de obicei

⁷⁸ Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului, JO L 197, 21.7.2001, pp. 30–37 – a se vedea

<http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

⁷⁹ Directiva 2003/35/CE de instituire a participării publicului la elaborarea anumitor planuri și programe privind mediul și de modificare a directivelor 85/337/CEE și 96/61/CE ale Consiliului în ceea ce privește participarea publicului și accesul la justiție, JO L 156, 25.6.2003, p. 17.

există mai puține conflicte în etapele ulterioare, la nivelul proiectelor individuale. De asemenea, aceasta permite o amplasare mai adecvată a proiectelor viitoare de dezvoltare, în afara zonelor în care acestea s-ar putea afla în conflict cu obiectivele de conservare a naturii (a se vedea, de asemenea, capitolul 4 pentru detalii privind planificarea și gestionarea integrată).

SEA este obligatorie pentru o varietate de planuri și programe (și anume, aceasta trebuie realizată pentru agricultură, silvicultură, piscicultură, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, urbanism și amenajarea teritoriului sau utilizarea terenurilor) care stabilesc cadrul pentru autorizarea proiectelor viitoare de dezvoltare, conform „Directivei EIA”⁸⁰. De asemenea, trebuie efectuată o SEA pentru orice planuri sau programe în cazul cărora, având în vedere posibilele efecte semnificative asupra siturilor, s-a considerat că este necesară o evaluare în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva „Habitat”.

6.4.2. Directiva EIA

În timp ce procesul SEA funcționează la nivelul planurilor și programelor publice, Directiva EIA funcționează la nivelul proiectelor publice și private individuale. Astfel, autorizarea proiectelor de dezvoltare⁸¹ care ar putea avea efecte semnificative asupra mediului trebuie acordată numai după efectuarea unei evaluări privind efectele semnificative potențiale ale proiectului respectiv.

Directiva EIA face o distincție între proiectele care necesită o EIA obligatorie (așa-numitele „proiecte din anexa I”) și cele pentru care statele membre trebuie să stabilească, prin intermediul unei proceduri numite „examinare”, dacă proiectele pot avea efecte semnificative, luându-se în considerare criteriile din anexa III la directivă (așa-numitele „proiecte din anexa II”). Proiectele care intră sub incidența anexei I includ căile navigabile interioare și porturile pentru traficul pe căi navigabile interioare care permit trecerea unor nave care cântăresc peste 1 350 tone. Proiectele care intră sub incidența anexei II includ proiectele de construcție a căilor navigabile interioare care nu au fost incluse în anexa I, precum și lucrările de canalizare și regularizare a inundațiilor.

6.4.3. Legătura dintre SEA, EIA și evaluările corespunzătoare

Există numeroase similitudini între procedurile pentru SEA, EIA și evaluările corespunzătoare efectuate pentru planurile sau proiectele care afectează siturile Natura 2000 în temeiul Directivei „Habitat”. Aceasta nu înseamnă însă că ele sunt unul și același lucru deoarece există, de asemenea, diferențe importante (a se vedea tabelul). Prin urmare, **o SEA sau EIA nu pot înlocui sau reprezenta un substitut pentru o evaluare corespunzătoare** deoarece procedurile nu se suprapun.

Procedurile SEA/EIA și evaluarea corespunzătoare pot, fără îndoială, să aibă loc în paralel sau evaluarea corespunzătoare poate să facă parte din evaluarea EIA/SEA însă, în acest caz, evaluarea corespunzătoare trebuie să se poată distinge și identifica clar în raportul de

⁸⁰ Orientări utile privind modul în care pot fi efectuate SEA pentru planurile și programele de transport sunt furnizate în Manualul BEACON (Construirea unui consens cu privire la evaluarea impactului asupra mediului), disponibil la: http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-studies-and-reports/beacon_manuel_en.pdf

⁸¹ Directiva EIA definește „proiectul” drept execuția lucrărilor de construcție sau a altor instalații, scheme sau intervenții în peisajele naturale sau în vecinătatea acestora.

mediu al SEA sau în documentația de mediu a EIA sau trebuie raportată separat pentru ca rezultatele sale să se diferențieze de cele ale EIA sau SEA generale.⁸²

Una dintre diferențele de bază dintre evaluările corespunzătoare ale SEA/EIA și Directivei „Habitat”, în afară de faptul că măsoară aspecte diferite ale mediului natural și prezintă criterii diferite de stabilire a „semnificației”, este modul în care este urmărit rezultatul evaluării. SEA/EIA se aplică în cazul tuturor planurilor și proiectelor care se încadrează în domeniul de aplicare a acestora, indiferent de locația propusă pe teritoriul UE. Pe de altă parte, evaluarea corespunzătoare este aplicabilă doar planurilor și proiectelor care ar putea avea un efect negativ asupra unui sit Natura 2000.

De asemenea, există o diferență semnificativă în ceea ce privește rezultatul evaluării. Evaluările din cadrul SEA și EIA prevăd în esență cerințe procedurale și nu stabilesc standarde obligatorii de mediu. Dimpotrivă, evaluarea în temeiul Directivei „Habitat” prevede obligații de fond. Cu alte cuvinte, dacă evaluarea corespunzătoare constată că planul sau proiectul va afecta negativ integritatea unui sit Natura 2000, autoritatea nu poate autoriza planul sau proiectul ca atare cu excepția cazului în care, în situații excepționale, acestea invocă proceduri speciale în temeiul articolului 6 alineatul (4).

Nu la fel se întâmplă în cazul SEA/EIA, care sunt concepute pentru ca autoritățile de planificare să fie pe deplin conștiente de implicațiile de mediu ale planului sau proiectului propus, astfel încât acestea să fie luate în considerare în decizia lor finală.

Tabelul 2: Compararea procedurilor în cadrul EC, EIA și SEA

	EC	EIA	SEA
Ce tipuri de proiecte de dezvoltare sunt avute în vedere?	Orice plan sau proiect care – fie per se, fie în combinație cu alte planuri/proiecte – poate avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000 (în afară de planurile sau proiectele care au legătură directă cu gestionarea sitului de conservare).	Toate proiectele enumerate în anexa I. Pentru proiectele enumerate în anexa II necesitatea unei EIA va fi stabilită de la caz la caz și în funcție de pragurile sau criteriile stabilite de statele membre (ținând cont de criteriile din anexa III).	Orice planuri și programe sau modificări ale acestora care sunt (a) elaborate pentru agricultură, silvicultură, piscicultură, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, urbanism și amenajarea teritoriului sau utilizarea terenurilor și care stabilesc cadrul pentru autorizare de proiecte viitoare de dezvoltare, conform anexelor I și II la Directiva 85/337/CEE sau (b) pentru care, în vederea efectelor posibile asupra siturilor, s-a considerat că este necesară o evaluare în temeiul articolului 6 sau al articolului 7 din Directiva 92/43/CEE; (c) care stabilesc cadrul pentru autorizarea proiectelor viitoare de dezvoltare, altele decât cele menționate la punctul (a) și care au fost identificate ca având un efect semnificativ posibil asupra mediului.

⁸² A se vedea documentul de orientare al Comisiei: „Evaluarea planurilor și proiectelor care afectează semnificativ siturile Natura 2000. Orientări metodologice privind dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva Habitat 92/43/CEE.”

Ce efecte relevante pentru natură trebuie evaluate?	Evaluarea trebuie efectuată având în vedere obiectivele de conservare ale sitului (care sunt legate de speciile/ tipurile de habitat pentru care a fost conceput situl.) Impacturile (directe, indirecte, cumulate..) trebuie evaluate pentru a stabili dacă vor afecta sau nu negativ integritatea sitului în cauză.	Efecte semnificative directe și indirecte, secundare, cumulate, pe termen scurt, mediu și lung, permanente și temporare, pozitive și negative asupra, printre altele, a faunei și florei.	Efecte semnificative posibile asupra mediului, inclusiv asupra aspectelor precum biodiversitatea, populația, sănătatea umană, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii climatici, bunurile materiale, patrimoniul cultural inclusiv patrimoniul arhitectural și arheologic, peisajul și legăturile dintre factorii menționați anterior.
Cine efectuează evaluarea?	Este responsabilitatea autorității competente să asigure că EC este efectuată la standardul corespunzător. În acest context, dezvoltatorul trebuie să efectueze toate studiile necesare și să furnizeze toate informațiile necesare autorității competente pentru a-i permite acesteia să ia o decizie în deplină cunoștință de cauză. În acest proces, autoritatea competentă poate, de asemenea, să colecteze informații relevante din alte surse, după caz.	Dezvoltatorul/autoritatea.	Autoritatea competentă de planificare.
Are loc consultarea publicului/ altor autorități?	Nu este obligatoriu, dar este încurajat („dacă este corespunzător”).	Consultarea obligatorie se efectuează înainte de adoptarea propunerii de proiect de dezvoltare. Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că autoritățile care pot fi vizate de proiect datorită responsabilităților specifice de mediu au ocazia de a-și exprima opinia privind cererea de autorizare a proiectului de dezvoltare. Același lucru este valabil pentru public.	Obligatorie – consultarea se realizează înainte de adoptarea planului sau programului. Autorităților și publicului li se oferă ocazia timpurie și eficientă, într-un interval de timp corespunzător, de a-și exprima opinia privind proiectul de plan sau program și raportul însoțitor de mediu înainte de adoptarea planului sau programului sau supunerea acestuia procedurii legislative. Statele membre trebuie să desemneze autoritățile care vor fi consultate și care, datorită responsabilităților specifice de mediu, pot fi vizate.
Sunt obligatorii rezultatele?	Da. Autoritățile competente pot autoriza planul sau proiectul numai după ce au constatat că acesta nu va afecta negativ integritatea sitului.	Rezultatele consultărilor și informațiile colectate ca parte din EIA „trebuie luate în considerare” în procedura de autorizare.	Raportul de mediu, precum și opiniile exprimate „ <i>vor fi luate în considerare</i> ” pe parcursul elaborării planului sau programului și înainte de adoptarea acestuia sau supunerea la procedura legislativă.

ANEXA I

Siturile Natura 2000 localizate de-a lungul a 13 mari râuri de câmpie din Europa

Hărțile siturilor Natura 2000 localizate de-a lungul celor 13 râuri

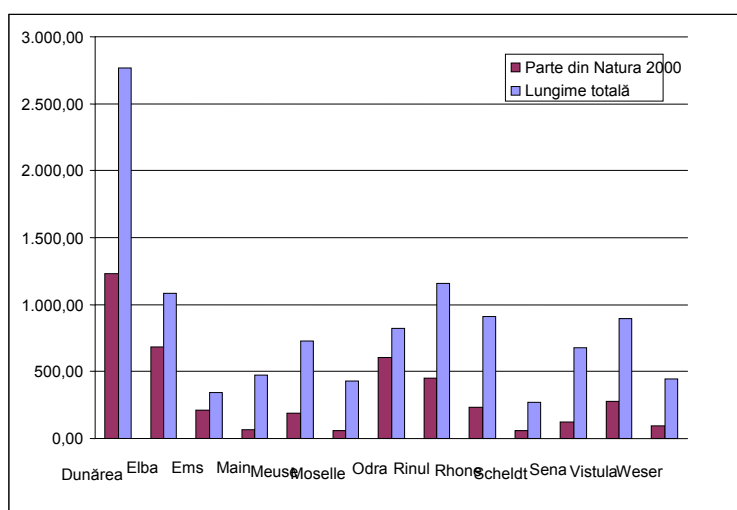
Pentru a ilustra tipul de situri incluse în rețeaua Natura 2000 de-a lungul celor mai mari râuri din Europa și tipul de specii și habitate protejate pentru care au fost desemnate siturile respective, au fost analizate 13 dintre cele mai importante râuri de câmpie din Europa. Acestea au fost selectate deoarece sunt reprezentative pentru tipul de râuri utilizate în general pentru navigația interioară.

Pentru fiecare dintre râurile importante selectate, setul de date spațiale privind rețeaua Natura 2000 a fost suprapus setului de date spațiale privind râurile, creat de Sistemul de informații fluviale pentru Europa (WISE) pentru Directiva-cadru privind apa, cu scopul de a identifica și ilustra siturile Natura 2000 care intră sub incidența zonei tampon de 2,5 km, pe părțile laterale ale râului. A trebuit să fie utilizată o zonă tampon de 2,5 km din cauza rezoluției scăzute a datelor spațiale din cadrul setului de date spațiale privind râurile, care nu a permis crearea unor zone tampon mai restrânse.

Zona tampon extinsă implică riscul ca o parte din siturile identificate să nu fie asociate direct cu râurile, ci doar să fie situate în zona de 2,5 km de pe părțile laterale ale acestora. De exemplu, pot fi incluse siturile Natura 2000 care conțin păduri sau pajiști localizate pe pantele de deal, deasupra văii râului și care, prin urmare, nu au o conexiune hidrologică cu râul respectiv. Mai mult, din cauza faptului că siturile Natura 2000 sunt adesea formate dintr-o serie de habitate diferite în cadrul aceleiași zone, este posibil ca doar o parte din sit să conțină habitate de apă dulce sau habitate dependente de râu.

Prin urmare, rezultatele prezentate mai jos ar trebui tratate cu precauție, întrucât reprezintă o viziune de ansamblu asupra tuturor siturilor Natura 2000 localizate în zona tampon de 2,5 km pe părțile laterale ale râului, nefiind restricționate la cele conectate sau dependente parțial sau în totalitate de râu. Cu toate acestea, informațiile sunt utile în sensul prezentelor orientări deoarece oferă părților interesate din sectorul IWT indicații privind bazinele hidrografice incluse în rețeaua Natura 2000. La sfârșitul prezentei anexe există o serie de date mai detaliate pentru fiecare dintre cele 13 râuri.

Pentru informații mai detaliate privind siturile Natura 2000 individuale, vă rugăm să consultați site-ul web al observatorului Natura 2000: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Procentul și numărul de situri Natura 2000 localizate de-a lungul a 13 mari râuri de câmpie din UE; sursă: Comisia Europeană, DG ENV.B.2, septembrie 2010.

Specii și tipuri de habitat specifice pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000

Următoarele tabele furnizează o listă a celor mai citate specii și tipuri de habitat de apă dulce ca motiv de desemnare a siturilor Natura 2000 de mai sus de-a lungul celor 13 râuri europene principale. Tabelele conțin specii și tipuri de habitat existente pe râu, în zona riverană sau habitatele de zone umede care depind de râu sau sunt conectate la acesta (păduri din zone inundabile, pajiști umede, lunci, mlaștini etc.).

Aceasta indică tipul de specii și habitate care necesită o atenție specială în momentul elaborării proiectelor integrate de dezvoltare descrise în capitolul 4 sau în momentul desfășurării unei evaluări corespunzătoare în temeiul Directivei „Habitat”, astfel cum se descrie în capitolul 5.

Această listă nu oferă o viziune de ansamblu exhaustivă asupra tuturor speciilor și tipurilor de habitat de apă dulce protejate pe teritoriul UE, enumerate în cele două directive privind natura, și care pot fi întâlnite pe râurile din Europa, ci identifică numai speciile și tipurile de habitat cel mai des întâlnite de-a lungul celor 13 râuri de câmpie monitorizate. În caz contrar, lista ar fi prea lungă deoarece ar include, de exemplu, speciile întâlnite pe râurile mai mici și cursurile de apă din zona montană.

Siturile Natura 2000 au fost desemnate, de exemplu, pentru desmanul de Pirinei *Galemys pyrenaicus*, însă specia respectivă nu este menționată mai jos deoarece ea poate fi întâlnită doar în curenții de apă mici din Munții Pirinei, care, bineînțeles, nu sunt utilizați pentru navigația comercială interioară. Același lucru este valabil, de asemenea, pentru tipurile de habitat cum ar fi 6450 *Pajiștile aluvionare boreale nordice* sau 3290 *Râurile mediteraneene cu debit intermitent, cu specii de Paspalo-Agrostidion*, care fac parte din rețeaua Natura 2000, dar care nu sunt în general prezente pe principalele râuri din Europa Centrală.

Tabelul 1: Tipurile de habitat protejate în temeiul Directivei „Habitat” (anexa I) pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000 pe unul sau mai multe dintre cele mai mari 13 râuri din UE:

Codul habitatului	Tipul de habitat
3130	Ape stătătoare oligotrofe până la mezotrofe, cu vegetație de <i>Littorelletea uniflorae</i> și/sau de <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
3140	Ape puternic oligomezotrofe cu vegetație bentică cu <i>Chara</i> spp.
3150	Lacuri eutrofile naturale cu vegetație de tip <i>Magnopotamion</i> sau <i>Hydrocharition</i>
3160	Lacuri și iazuri distrofice naturale
3260	Cursuri de apă de la nivel de câmpie la nivel montan, cu vegetație <i>Ranunculion fluitantis</i> și <i>Callitricho-Batrachion</i>
3270	Râuri cu maluri nămoase cu vegetație de <i>Chenopodion rubri</i> p.p. și <i>Bidention</i> p.p.
3280	Râuri mediteraneene cu debit permanent cu specii de <i>Paspalo-Agrostidion</i> și galerii riverane de <i>Salix</i> și <i>Populus alba</i>
6410	Pajiști cu <i>Molinia</i> pe soluri calcaroase, turboase sau argilos-nămoase (<i>Molinion caeruleae</i>)

6420	Pajiști umede mediteraneene cu ierburi înalte de <i>Molinio-Holoschoenion</i>
6430	Liziere de ierburi înalte hidrofile de câmpie și de nivel montan până la alpin
6440	Pajiști aluvionare inundabile, de <i>Cnidion dubii</i>
6510	Fânețe de joasă altitudine (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
7140	Mlaștini turboase de tranziție și turbării mișcătoare
7230	Mlaștini alcaline
91E0	Păduri aluvionare cu <i>Alnus glutinosa</i> și <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	Păduri mixte riverane de <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> și <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> sau <i>Fraxinus angustifolia</i> , de-a lungul marilor râuri (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	Galerii de <i>Salix alba</i> și de <i>Populus alba</i>
92D0	Galerii și tufărișuri riverane sudice (<i>Nerio-Tamaricetea</i> și <i>Securinegion tinctoriae</i>)

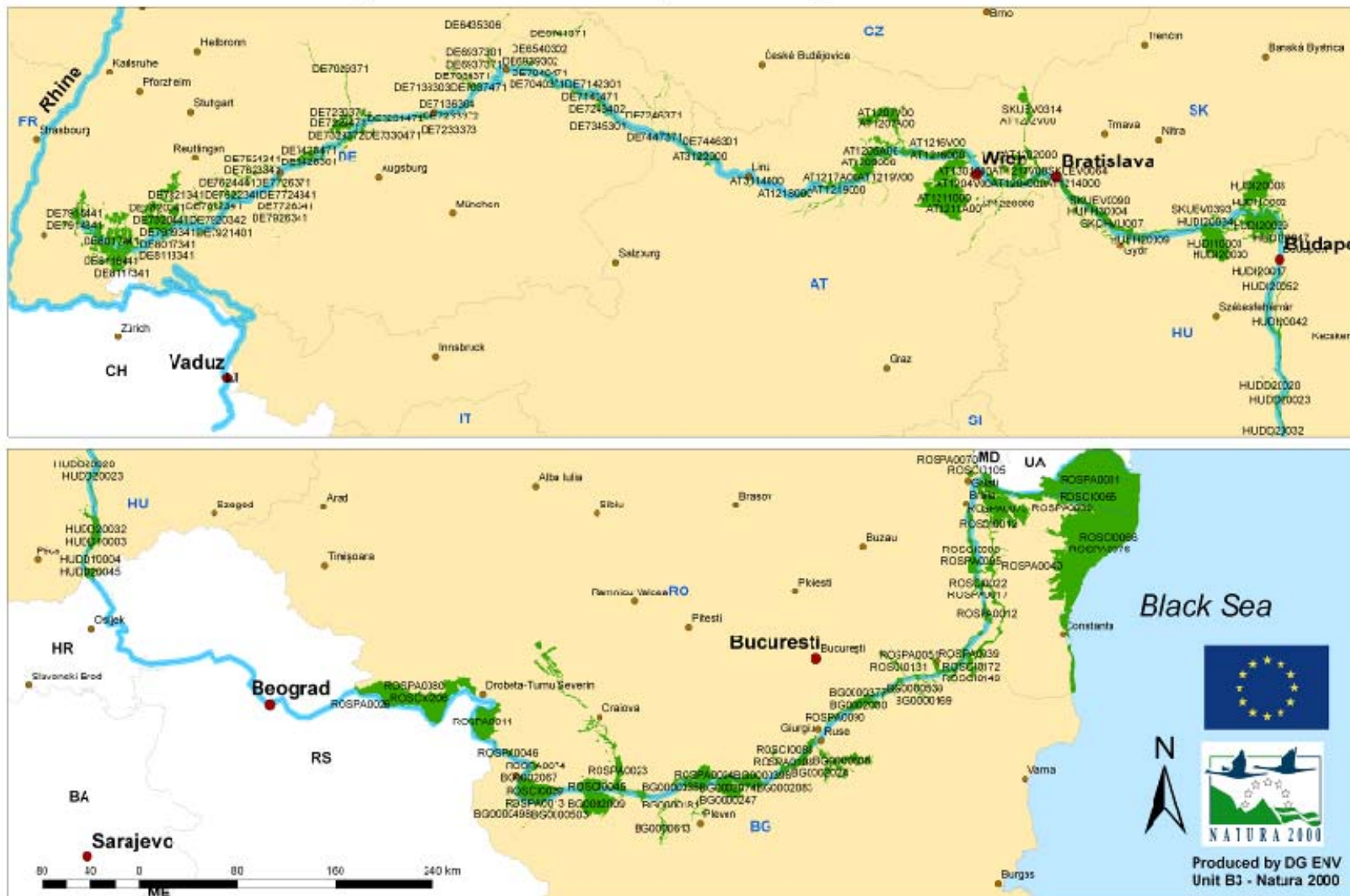
Tabelul 2: Specii protejate în temeiul Directivei „Habitat” (anexa II) și al Directivei „Păsări” (anexa I) pentru care au fost desemnate siturile Natura 2000 de-a lungul unuia sau mai multor dintre cele 13 mari râuri din UE⁸³:

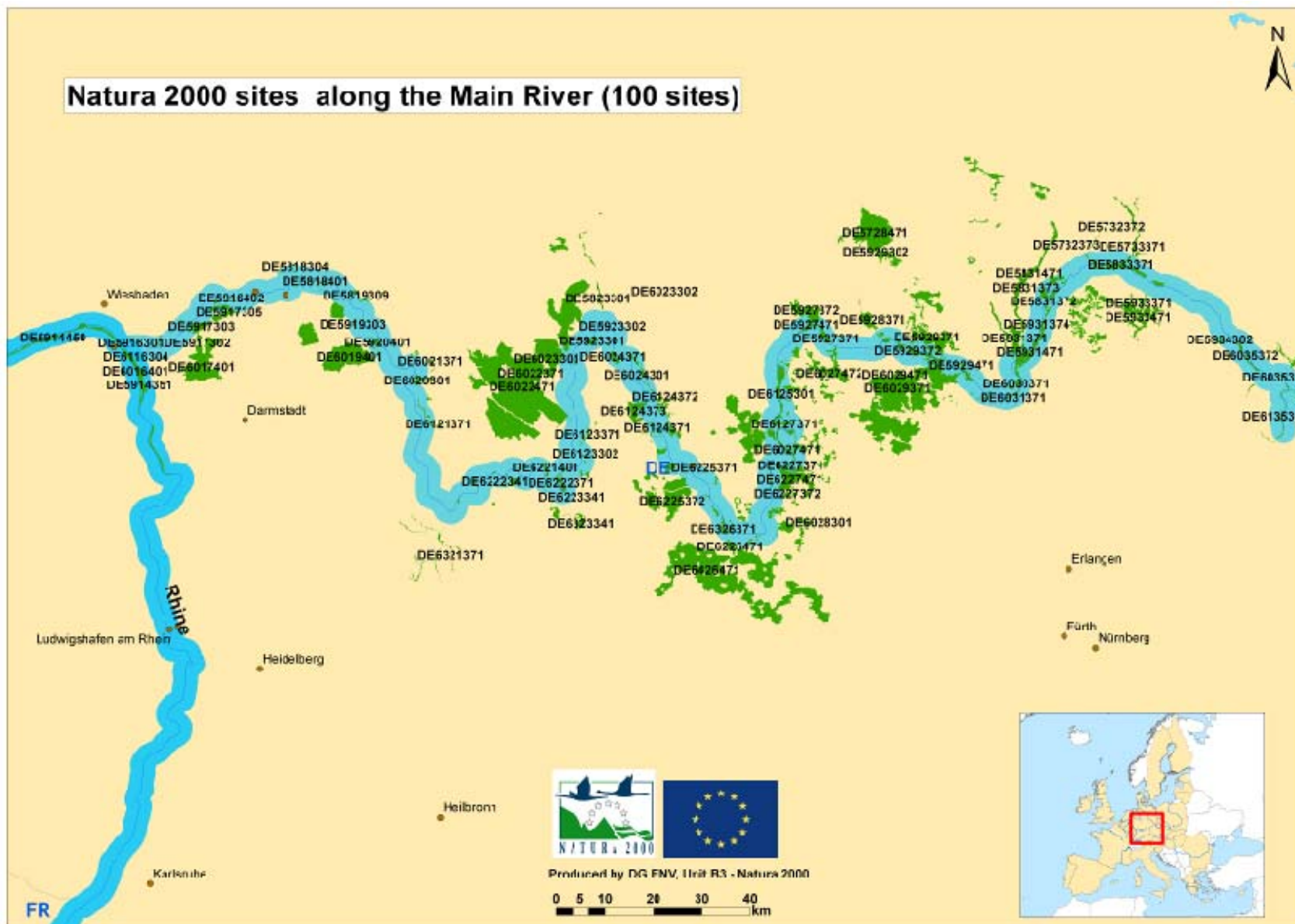
denumirea speciei	grupul	NUMĂR DE SITURI						
		Anexa I	ELBA	EMS	MAIN	MEUSE	MOSELLE	ODRA
păsări								
Accipiter brevipes	păsări	da						
Acrocephalus paludicola	păsări	da						6
Acrocephalus melanopogon	păsări	da						
Aegolius funereus	păsări	da	8	2	5	3	8	1
Alcedo atthis	păsări	da	37	9	17	30		28
Anser erythropus	păsări	da	4	1				4
Anthus campestris	păsări	da	9		3	1		7
Aquila chrysaetos	păsări	da	2					1
Aquila clanga	păsări	da						
Aquila heliaca	păsări	da						
Aquila pomarina	păsări	da	5		1	1		11
Ardea purpurea	păsări	da	1		3	1	2	1
Ardeola ralloides	păsări	da			1			
Asio flammeus	păsări	da	18	7	1	6	2	8
Aythya nyroca	păsări	da	9		5	1	1	5
Bonasa bonasia	păsări	da	2			7	3	
Botaurus stellaris	păsări	da	19	4	8	3	3	15
Branta leucopsis	păsări	da	14	6	1	3		4
Branta ruficollis	păsări	da	4	1				4
Bubo bubo	păsări	da	8	2	5	9	6	6
Burhinus oedicanus	păsări	da						
Buteo rufinus	păsări	da						
Calandrella brachydactyla	păsări	da						
Calonestris diomedea	păsări	da						
Caprimulgus europaeus	păsări	da	10	2	3	9		10
Charadrius alexandrinus	păsări	da	3	5				
charadrius morinellus	păsări	da						
Chlidonias hybridus	păsări	da	1		1			2
Chlidonias niger	păsări	da	17	6	4	4	4	13
Ciconia ciconia	păsări	da	30	3	5	5	2	17
Ciconia nigra	păsări	da	23	3	8	9	5	22
Circaetus gallicus	păsări	da						3
Circus aeruginosus	păsări	da	39	10	13	10	2	23
Circus cyaneus	păsări	da	21	10	2	6	4	12
Circus macrorus	păsări	da						
Circus pygargus	păsări	da	19	3	3	4	2	8
Coracias garrulus	păsări	da						
Crex crex	păsări	da	31	6	4	4		19
Cygnus columbianus bewickii	păsări	da	22	1		4		4
Cygnus cygnus	păsări	da	27	5	3	2	2	13
Dendrocopos leucotos	păsări	da						
Dendrocopos medius	păsări	da	18	2	4	15	5	22
Dendrocopos syriacus	păsări	da						
Dryocopus martius	păsări	da	30	8	14	24	8	22
Egretta alba	păsări	da	4		6	5	3	6
Egretta garzetta	păsări	da		1	2	2		
Emberiza hortulana	păsări	da	22		6			11
Falco cherrug	păsări	da	1					
Falco columbarius	păsări	da	21		1	5	3	7
Falco eleonorae	păsări	da						
Falco naumanni	păsări	da						
Falco peregrinus	păsări	da	20	5	5	12	4	7
Falco rusticolus	păsări	da						
Falco vespertinus	păsări	da	1					
Ficedula albicollis	păsări	da	2		8	2		7
Ficedula parva	păsări	da	6		3			19
Gallinago media	păsări	da	1					2
Gavia arctica	păsări	da	4	1	4		2	3
Gavia immer	păsări	da			1			
Gavia stellata	păsări	da	4	1	5		2	3
Gelochelidon nilotica	păsări	da	4	1				
Glareola pratincola	păsări	da						
Glaucidium passerinum	păsări	da	6		6			1
Grus grus	păsări	da	21	3	2	6		20
Gyps fulvus	păsări	da						

⁸³ Denumirile științifice ale speciilor corespund celor oficiale din anexele la Directivele Păsări și Habitat.

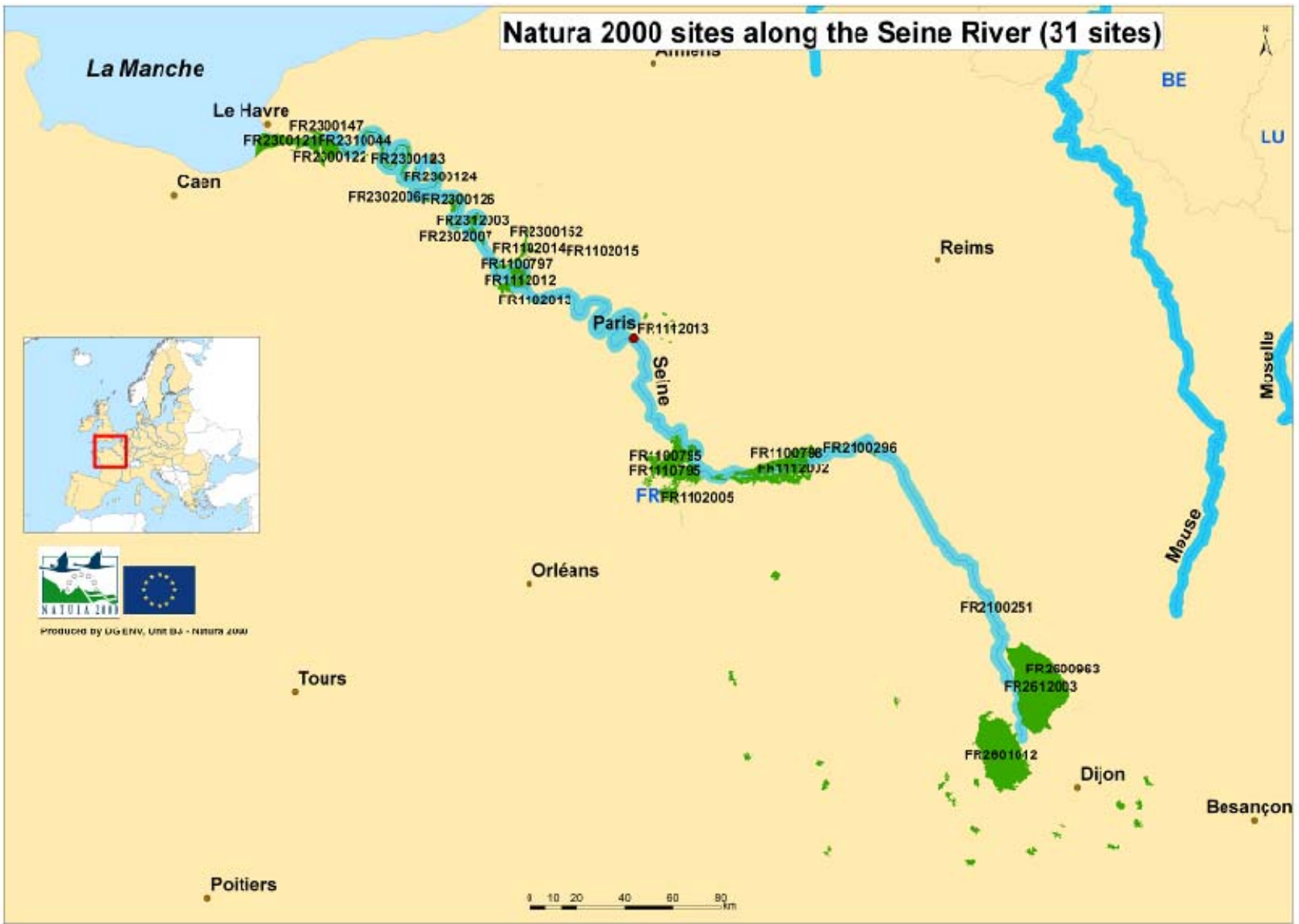

Natura 2000 sites along the Danube River (230 sites)

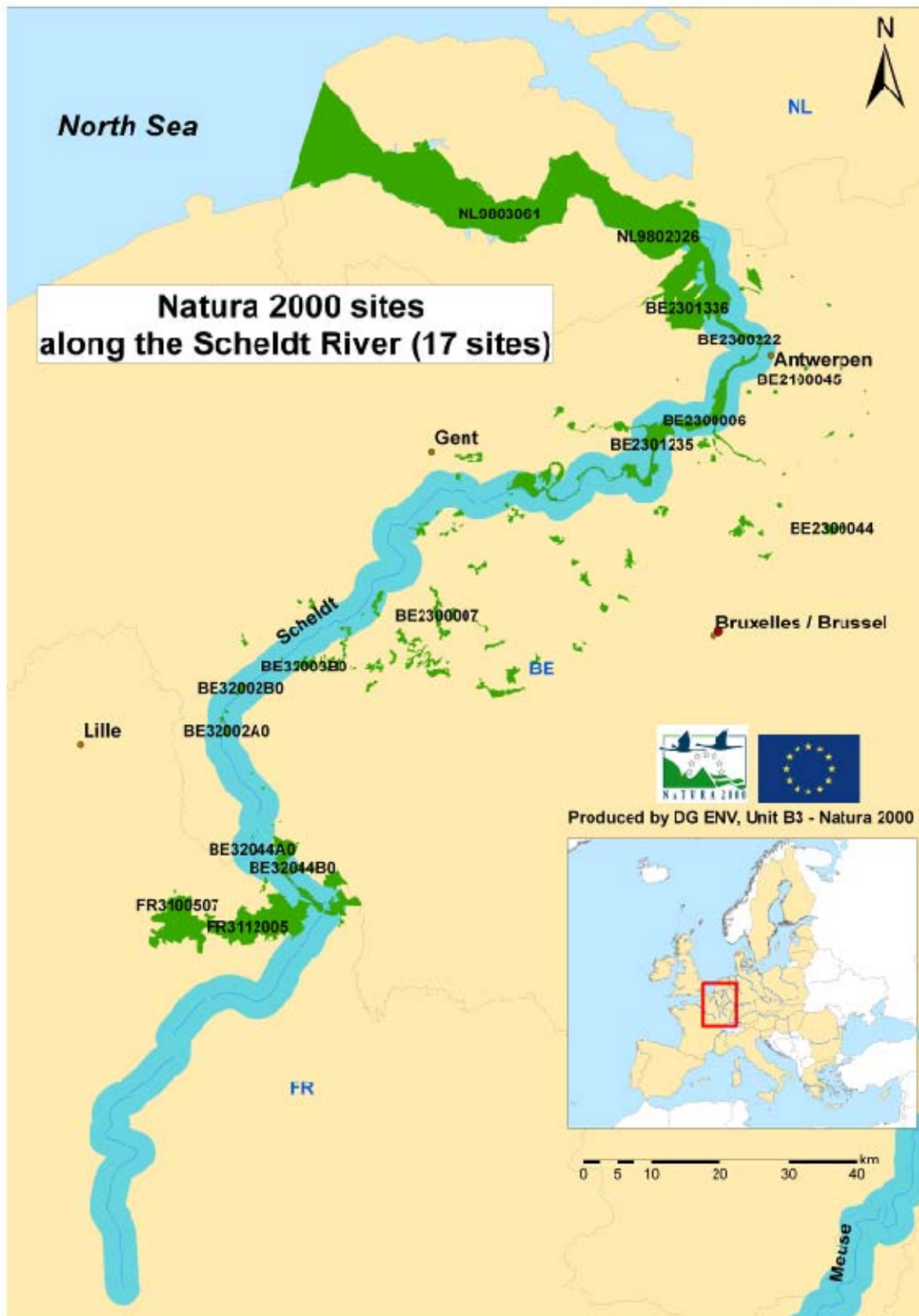

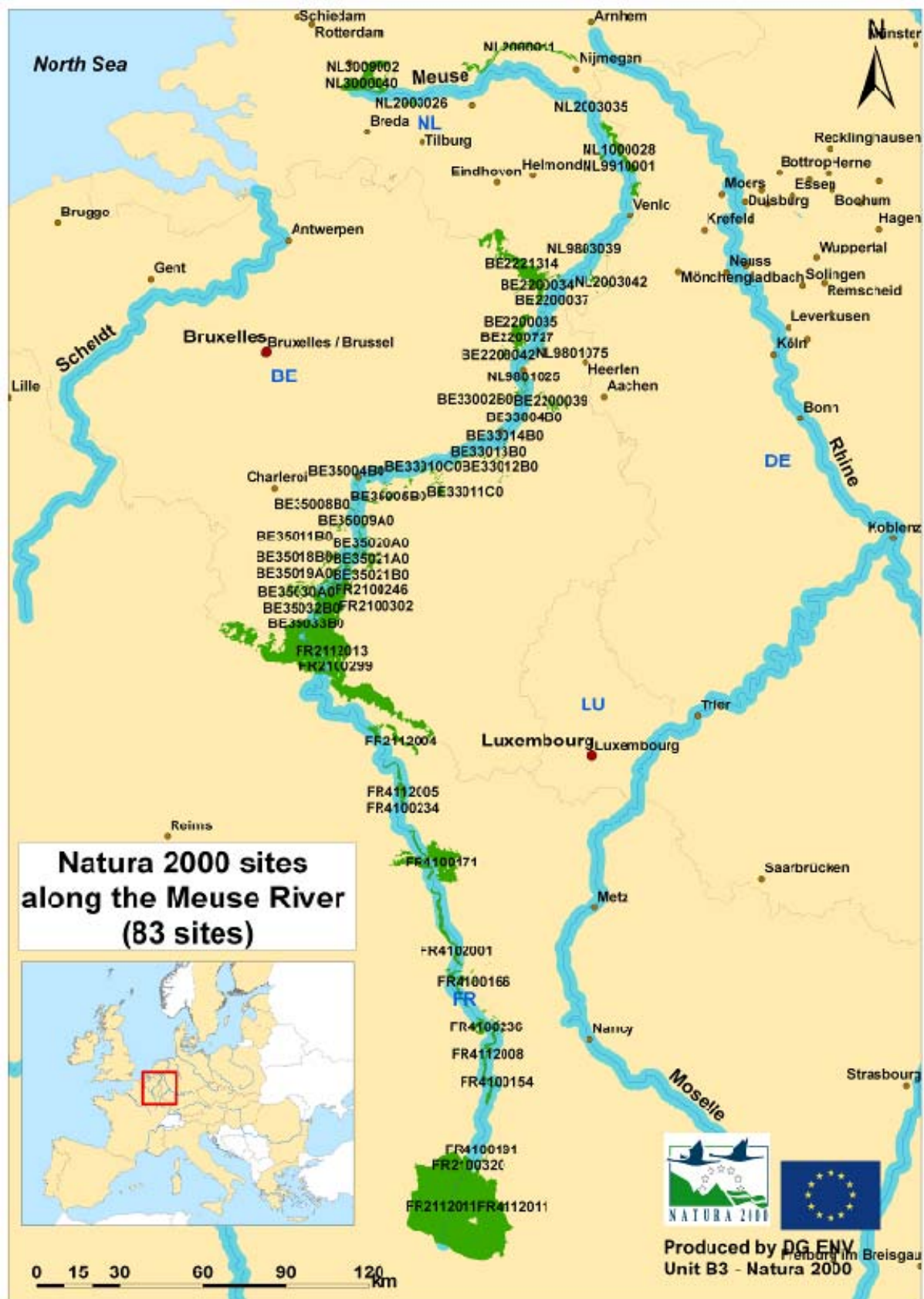

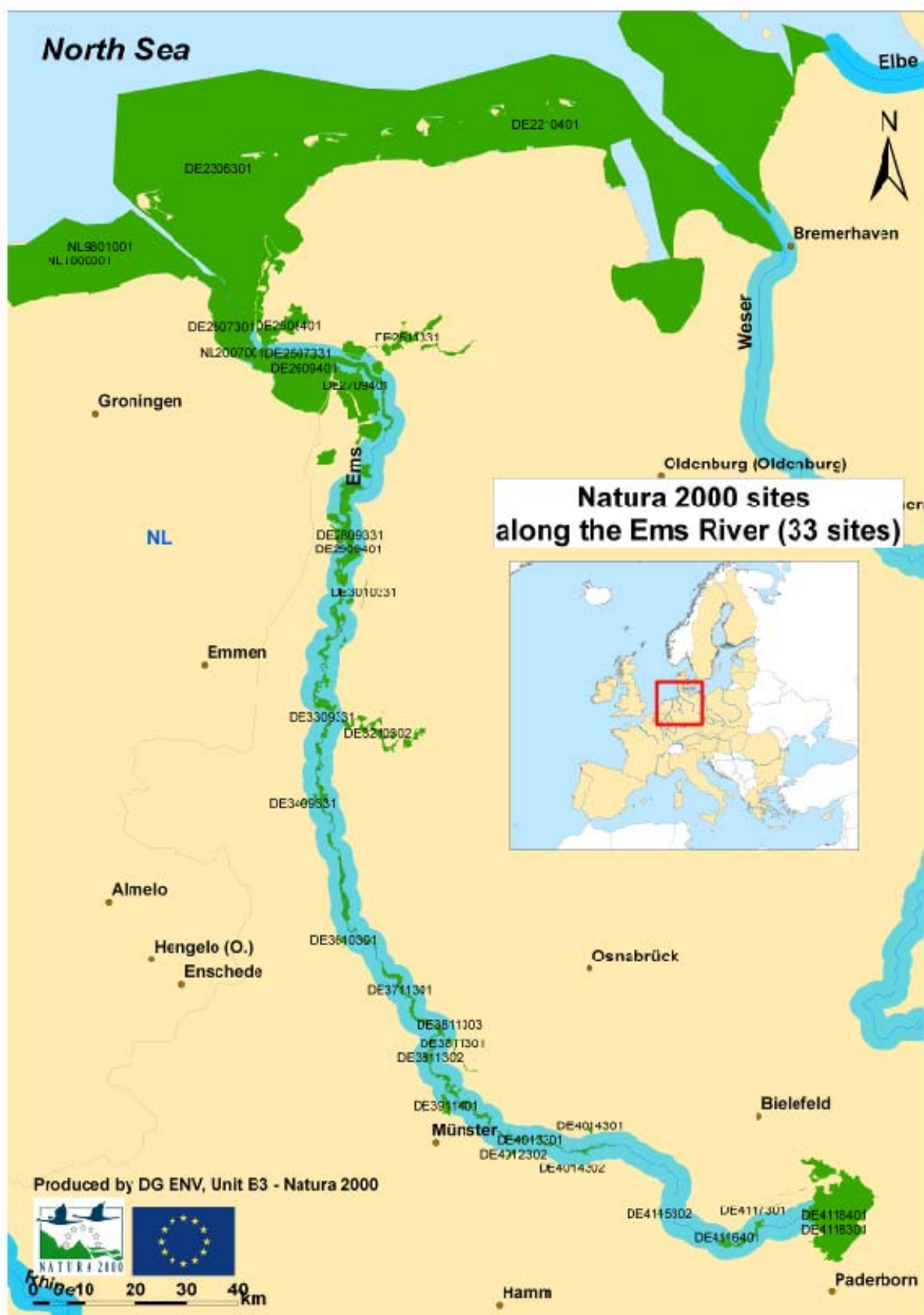

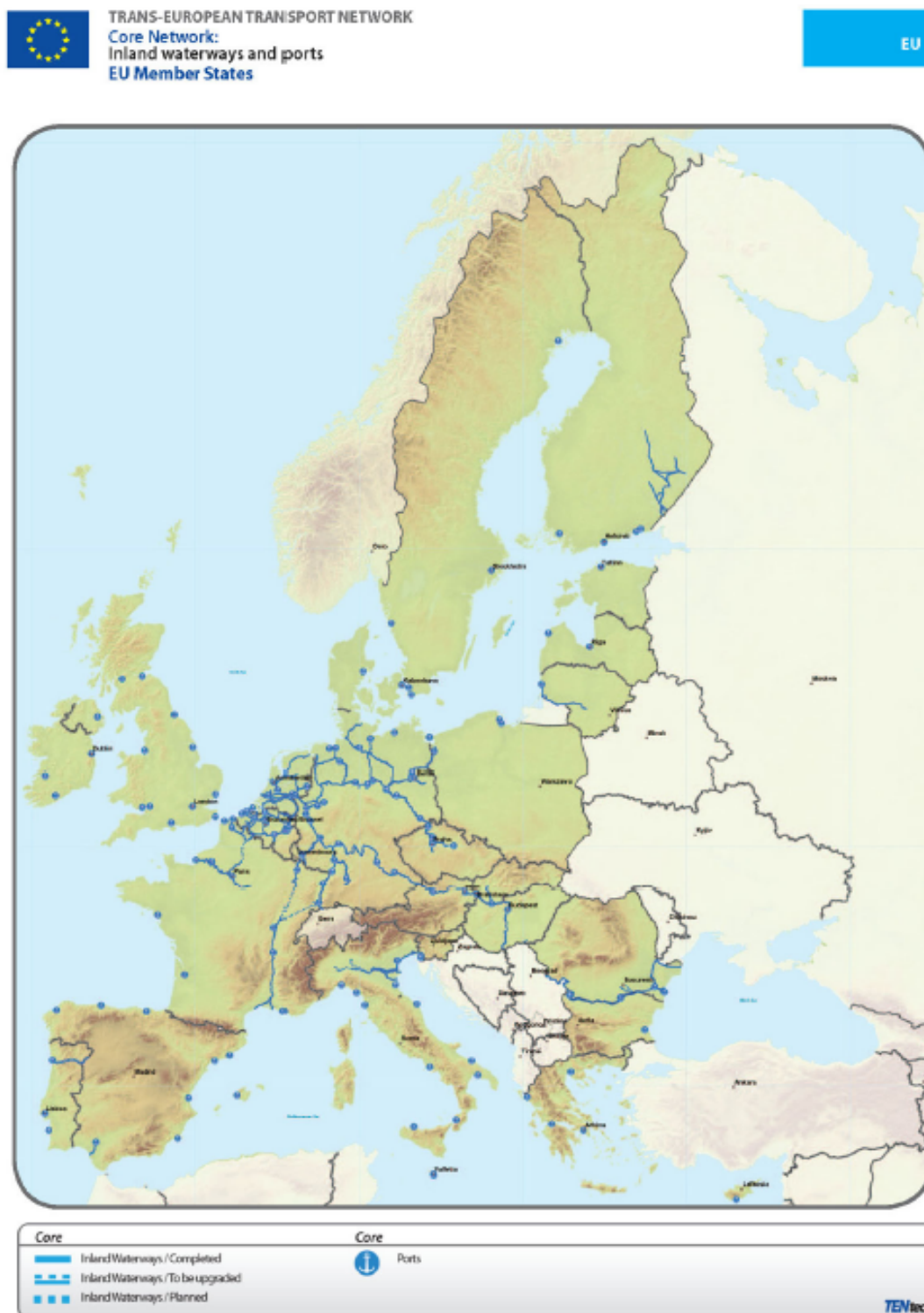

ANEXA II

Căile navigabile interioare din noua rețea de bază TEN-T propusă recent⁸⁴

⁸⁴ COM(2011) 650 Anexa I - Volumul 02, Propunere de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind orientările Uniunii pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport.

ANEXA III

Documente și orientări relevante ale Comisiei

Documente de orientare esențiale ale Comisiei cu privire la Directivele „Păsări” și „Habitat”

- Comisia Europeană, (2000), Gestionarea siturilor Natura 2000: dispozițiile articolului 6 din Directiva „Habitat” 92/43/CEE. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/provision_of_art6_en.pdf
- Comisia Europeană, (2002), Evaluarea planurilor și proiectelor care afectează semnificativ siturile Natura 2000. Orientare metodologică privind dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva „Habitat” 92/43/CEE. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene.
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/natura_2000_assess_en.pdf
- Comisia Europeană (2007), Document de orientare privind articolul 6 alineatul (4) din Directiva „Habitat” 92/43/CEE. Clarificarea conceptelor: soluții alternative, motive cruciale de interes public major, măsuri compensatorii, coerență globală, avizul Comisiei.
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_en.pdf
- Comisia Europeană (2010), Orientare privind punerea în aplicare a Directivelor „Păsări” și „Habitat” în estuare și în zonele costiere, cu atenție deosebită asupra dezvoltării portuare și dragării. <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Estuaries-EN.pdf>
- Comisia Europeană (2007), Document de orientare privind protecția strictă a speciilor de animale de interes comunitar în temeiul Directivei „Habitat” 92/43/CEE, pp. 87.
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/species_protection/library?l=/commission_guidance/english/final-completepdf/ EN 1.0 &a=d
- Comisia Europeană (2006) Cauze privind natura și biodiversitatea: Hotărâre a Curții Europene de Justiție http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/others/ecj_rulings_en.pdf
- Comisia Europeană (2011) Comunicarea Comisiei: Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020, Bruxelles, 3.5.2011, COM(2011) 244 final
- Comisia Europeană (2009) Raport de sinteză privind starea de conservare a tipurilor de habitat și a speciilor în conformitate cu articolul 17 din Directiva „Habitat”, Bruxelles, 13.7.2009, COM(2009)358 final http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm
- Comisia Europeană (2001) Comunicarea Comisiei: O Europă durabilă pentru o lume mai bună: o strategie a Uniunii Europene pentru dezvoltare durabilă (Propunerea Comisiei adresată Consiliului European de la Göteborg), Bruxelles, 15.5.2001, COM(2001)264 final
- Comisia Europeană, Observatorul Natura 2000 <http://natura2000.eea.europa.eu>

Documente de orientare esențiale ale Comisiei cu privire la Directiva-cadru privind apa

- Comisia Europeană, (2003), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Analiza presiunilor și a impacturilor. Documentul de orientare nr. 3, pp. 157
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/guidance_documents/guidancesnos3spresses/ EN 1.0 &a=d

- Comisia Europeană, (2003), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Identificarea și desemnarea corpurilor de apă modificate substanțial și a corpurilor de apă artificiale, Documentul de orientare nr. 4, pp. 14.
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/guidance_documents&vm=detailed&sb=Title
- Comisia Europeană, (2003), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Tipologia, condițiile de referință și sistemele de clasificare a apelor costiere și tranzitorii, Documentul de orientare nr. 5, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene, pp. 116
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/guidance_documents&vm=detailed&sb=Title
- Comisia Europeană, (2003), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Rolul terenurilor umede în temeiul Directivei-cadru privind apa, Documentul de orientare nr. 12, pp. 69
- Comisia Europeană, (2005), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Documentul de orientare nr. 13: Abordare globală privind clasificarea stării ecologice și a potențialul ecologic.
- Comisia Europeană (2006), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa. Scutiri de la obiectivele de mediu prevăzute de Directiva-cadru privind apa autorizate pentru noile modificări sau activități de dezvoltare durabilă (articolul 4.7 din DCA), document de strategie.
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/environmental_objectives&vm=detailed&sb=Title
- Orientările CE privind punerea în aplicare a legislației UE privind natura în estuare și zonele costiere – Comisia Europeană (2006), DCA și presiunile hidromorfologice cu accent pe hidroenergie, navigație și activitățile de protecție împotriva inundațiilor, Recomandări pentru o mai bună integrare a politicilor, document de strategie, pp. 44
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology&vm=detailed&sb=Title
- Comisia Europeană (2006), DCA și presiunile hidromorfologice, Bune practici privind gestionarea efectelor ecologice ale schemelor de producere a energiei hidroelectrice; lucrări de protecție împotriva inundațiilor; și lucrări concepute să faciliteze navigația în temeiul Directivei-cadru privind apa, pp. 68
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology&vm=detailed&sb=Title
- Comisia Europeană (2006), DCA și presiunile hidromorfologice, Studii de caz care pot fi relevante pentru îmbunătățirea stării/potențialului ecologic prin intermediul măsurilor de refacere/atenuare.
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/technical_reportpdf/EN_1.0_&a=d
- Comisia Europeană, (2006), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Document de orientare privind derogările de la obiectivele de mediu, Documentul de orientare nr. 20, pp. 46
http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/guidance_documents/documentn20_mars09pdf/EN_1.0_&a=d
- Comisia Europeană, (2003), Strategia comună de punere în aplicare a Directivei-cadru privind apa (2000/60/CE), Tipologia, condițiile de referință și sistemele de clasificare a râurilor și lacurilor, *Documentul de orientare nr. 10*, pp. 94

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/guidance_documents/guidancesnos10sreferenc e/ EN_1.0_&a=d

- Rezultatele atelierului de lucru comun privind biodiversitatea și apa și legătura dintre legislațiile UE privind natura și apa. Documente esențiale: Întrebări frecvente (versiunea 1) din iunie 2010; Document cu studii de caz (versiunea 1) din iunie 2010.

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/implementation_conventio/biodiversity_legislatio n/faq-wfd-bhd_june2010doc/ EN_1.0_&a=d

- Nota Comisiei: către opțiuni ecologice mai bune pentru gestionarea riscului de inundații, 2011

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/river_working_group/library?l=/scientific_documents/environmental_management& vm=detailed&sb=Title

Orientările Comisiei cu privire la Directivele EIA și SEA

- Orientarea Comisiei privind interpretarea categoriilor de proiecte în Directiva EIA, 2008

http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/interpretation_eia.pdf

- Punerea în aplicare a Directivei 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului,

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/river_working_group/library?l=/meeting_1902/supporting_guidance/ia_eia_and_se a/030923_guidancepdf/ EN_1.0_&a=d

Documentele politice ale Comisiei în domeniul transportului

- Comisia Europeană (2011), Carte albă – Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor, 28.3.2011 COM(2011) 144 final

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0144:FIN:RO:PDF>

- Comisia Europeană (2011), Documentul de lucru al serviciilor Comisiei de însoțire a Cărții albe – Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor, 28.3.2011 SEC(2011) 391 final

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:0391:FIN:EN:PDF>

- Comisia Europeană (2011), Propunerea de regulament privind orientările Uniunii pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport, 18.10.2011 COM(2011) 650/2

<http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/connecting/doc/revision/legislative-act-ten-t-revision.pdf>

- Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a facilității „Conectarea Europei”, COM(2011) 665/3 octombrie 2011

<http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/connecting/doc/connecting/proposition.pdf>

- Comisia Europeană (2011), Document de lucru al serviciilor Comisiei: Raportul privind progresul înregistrat pe termen scurt cu privire la punerea în aplicare a programului de acțiune NAIADES pentru promovarea transportului pe căi navigabile interioare, Bruxelles, 4.4.2011, SEC(2011)453 final

http://ec.europa.eu/transport/inland/promotion/doc/sec_2011_453.pdf

- PLATINA (2010) Manual privind bunele practici în planificarea căilor navigabile durabile

<http://www.naiades.info/downloads>

- Comisia Europeană (2010), Comunicare: Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării, Bruxelles 8.12.2010, COM(2010)715 final
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0715:FIN:RO:PDF>
- Comisia Europeană (2009), Comunicare: Un viitor sustenabil pentru transporturi: către un sistem integrat, bazat pe tehnologie și ușor de utilizat, Bruxelles, 17.6.2009 COM(2009) 279 final
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0279:FIN:RO:PDF>
- Comisia Europeană (2009), Cartea verde TEN-T: Reexaminarea politicii în domeniu: către o rețea transeuropeană de transport mai bine integrată în slujba politicii comune în domeniul transporturilor, COM(2009)44 final
- Comisia (2007); Comunicarea Comisiei: Rețelele transeuropene: spre o abordare integrată, 21.3.2007 COM(2007)135 final
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2007/com2007_0135en01.pdf
- Comisia Europeană (2006), Comunicarea Comisiei privind promovarea transportului pe căi navigabile interioare: NAIADES, un program european integrat de acțiune pentru transportul pe căi navigabile interioare, 17.1.2006 COM(2006) 6 final
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0006:FIN:EN:PDF>

Anexa IV

Alte documente consultate pe parcursul redactării prezentelor orientări

- Le Fluvial, un Mode de Transport à Forte Valeur Ajoutée, L'avenir du transport de marchandises et de la navigation fluviale en Europe 2010-2011 (Transportul fluvial, un mod transport cu o importantă valoare adăugată: Viitorul transportului de mărfuri și al navigației fluviale în Europa în perioada 2010-2011), Biroul de informații privind navigația fluvială, 2008.
- Navigația interioară în Europa – Observații de piață; Comisia centrală pentru navigația pe Rin și Comisia Europeană, iunie 2010.
- Conferința Europeană a Miniștrilor de Transport; Protecția căilor navigabile interioare și a mediului, CEMT 2006.
- Conferința Europeană a Miniștrilor de Transport; Cooperarea pan-europeană privind progresul și consolidarea transportului pe căi navigabile interioare, CEMT, 2006.
- Conferința Europeană a Miniștrilor de Transport; Rezoluția nr. 92/2 privind noua clasificare a căilor navigabile interioare {CEMT/CM(92)6/FINAL}.
- Declarația comună privind principiile de bază referitoare la dezvoltarea navigației și protecția mediului în bazinul hidrografic al fluviului Dunărea, ICPDR.
- Rețeaua transeuropeană de transport TEN -T: Punerea în aplicare a proiectelor prioritare – Raport privind progresul înregistrat, iunie 2010.
- Rețeaua transeuropeană de transport TEN -T: Punerea în aplicare a proiectelor prioritare – Raport privind progresul înregistrat, mai 2008 – Consiliul neoficial al transporturilor, Brdo, 6 mai 2008.
- Rețeaua transeuropeană de transport (TEN-T): Selecția proiectelor pentru programul TEN-T multianual pentru perioada 2007-2013 și programul TEN-T anual pentru anul 2007, MEMO/07/491, Bruxelles, 21 noiembrie 2007.
- Un viitor sustenabil pentru transporturi: către un sistem integrat, bazat pe tehnologie și ușor de utilizat, Evaluarea UE a politicii comune în domeniul transporturilor (PCT) pentru perioada 2000-2008 și analiza evoluției și structurii sectorului european de transporturi în contextul evoluțiilor pe termen lung ale PCT D3 – studiul Comisiei Europene – raport final, august 2009.
- Proiectul PINE – Predicții privind navigația interioară în cadrul Europei extinse. Raport final concis, martie 2004.
- Documentul de poziție al PIANC, „Colaborarea cu natura”, octombrie 2008.
- PIANC – EnviCom – Grupul de lucru 3 – Schimbări climatice și navigație.

Transportul maritim, porturile și căile navigabile: O revizuire a factorilor declanșatori, a impacturilor, a răspunsurilor și a atenuării schimbărilor climatice.

- PIANC – EnviCom – raportul Grupului de lucru 6 – 2003.

Orientări privind căile navigabile și navigația durabile.

- PIANC – raportul nr. 99 – 2008.

Considerații asupra reducerii impactului navelor asupra mediului.

- PIANC – raportul nr. 100 – 2009.

Practicile de dragare și de gestionare a mediului – O abordare privind selecția structurată.

- PIANC – raportul nr. 107 – 2009.
- Căi navigabile durabile în contextul navigației și al gestionării riscului de inundații.
- Transportul pe apă – diferite rapoarte ale Inland Navigation Europe (INE).
- Starea mediului în Europa - situația actuală și perspective, 2010, Agenția Europeană de Mediu, Copenhaga, 2010. <http://www.eea.europa.eu/soer>
- Evaluarea biodiversității Europei – Raportul din 2010 al Agenției Europene de Mediu, Copenhaga, 2010. www.eea.europa.eu/publications/assessing-biodiversity-in-europe-84
- Ecosistemele de ape dulci – 10 mesaje pentru 2010, Agenția Europeană de Mediu, Copenhaga, 2010. www.eea.europa.eu/publications/10-messages-for-2010-2014-1
- Leitfaden zur FFH-Verträglichkeitsprüfung an Bundeswasserstraßen Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, aprilie 2008.
- Leitfaden zur Berücksichtigung des Artenschutzes bei Aus- und Neubau von Bundeswasserstraßen Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, mai 2009.
- Leitfaden zur Umweltverträglichkeitsprüfung an Bundeswasserstraßen, Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, iunie 2007
- Grundsätze für das Fachkonzept der Unterhaltung der Elbe zwischen Tsechien und Geesthacht mit Erläuterungen Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, mai 2005.
- Tagungsband Wasserstraßen – Verkehrswege und Lebensraum in der Kulturlandschaft Berücksichtigung ökologischer Belange an Bundeswasserstraßen Symposium am 11 septembrie 2007 în Bonn Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, martie 2008.
- Empfehlung für Erfolgskontrollen zu Kompensationsmaßnahmen beim Ausbau von Bundeswasserstraßen 2. überarbeitete Fassung Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, iunie 2006.
- Rahmenkonzept Unterhaltung Verkehrliche und wasserwirtschaftliche Unterhaltung der Bundeswasserstraßen, Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung, iulie 2010.
- Bericht: Methode der Umweltrisikoeinschätzung und FFH-Verträglichkeitseinschätzung für Projekte an Bundeswasserstraßen, Bundesanstalt für Gewässerkunde, BFG.
- Mitteilungen Nr 26: Methode der Umweltrisikoeinschätzung und FFH-Verträglichkeitseinschätzung für Projekte an Bundeswasserstraßen, Bundesanstalt für Gewässerkunde, BFG mai 2004.
- Mitteilungen N28: Posibilități de îmbunătățire a stării ecologice a căilor navigabile federale din Germania, colecție de studii de caz, Bundesanstalt für Gewässerkunde, BFG martie 2009.
- Richtlinie für die Entwicklung naturnaher Fließgewässer in Nordrhein-Westfalen, Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz des Landes Nordrhein-Westfalen, Düsseldorf 2010.
- Wasserrahmenrichtlinie und Natura 2000, Gemeinsame Umsetzung in Deutschland und Österreich am Beispiel der Grenzflüsse Salzach und Inn, BV Helft 85, Bundesamt für Naturschutz, BFN, 2010.
- Planificarea unui viitor pentru căile navigabile interioare, Manual de bune practici privind atractivitatea căilor navigabile interioare, Consiliul consultativ Defra, IWAAC, DTLR, decembrie 2001.
- Grupul consultativ tehnic al Regatului Unit instituit în temeiul Directivei-cadru privind apa. Orientări privind identificarea zonelor protejate, proiect de lucru final redactat de UKTAG.

- Grupul consultativ tehnic al Regatului Unit instituit în temeiul Directivei-cadru privind apa. Deteriorarea actuală a stării apelor, proiect de lucru definit de UKTAG.
- Grupul consultativ tehnic al Regatului Unit instituit în temeiul Directivei-cadru privind apa. Orientări privind stabilirea conformității zonelor Natura 2000 protejate cu cerințele articolului 4 alineatul (1) litera (c) pentru primul PMBH, proiect de lucru final definit de UKTAG.
- Impactul ecologic al navigației interioare și al dezvoltării căilor navigabile – DGG/TB/2600415 proiect de raport final – Rezumat al Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Țările de Jos, august 2006.
- LIFE și râurile din Europa; Protejarea și îmbunătățirea resurselor noastre de apă, LIFE Focus, Comisia Europeană, 2007.
- LIFE și râurile din Regatul Unit – Un proiect Life Nature privind conservarea râurilor Natura 2000 – Anexa 2.48.
- Programul LIFE; Rhin Vivant – die naturlichen, Lebensräume des Rheins revitalisieren.
- Rinul – un fluviu și relațiile acestuia; Internationales Kommission zum Schutz des Rheins.
- Teză de lucru pentru soluționarea conflictelor potențiale din politica europeană privind navigația interioară și protecția naturii. Raport situațional de operare – versiunea 2 WELL Consulting (nepublicată) 2009.
- TEN-T și Natura 2000: Calea de urmat; O evaluare a impactului potențial al proiectelor prioritare TEN-T asupra siturilor Natura 2000. RSPB, mai 2008.
- Dunărea – O linie a vieții sau doar un coridor navigabil; Documentul de poziție al Fondului mondial pentru mediu (FMM) privind navigația interioară pe Dunăre, decembrie 2005.
- Transportul pe căi navigabile interioare pe linia vieții Europei. Impacturile, amenințările și oportunitățile privind Dunărea, Viena, ianuarie 2002.
- Standarde pentru reabilitarea ecologică eficientă a râurilor, 2005, Articol din *Journal of Applied Ecology*, numărul 42, pg 208-217.
- La restauration des fonctionnalités écologiques des voies navigables (Restaurarea funcțiilor ecologice ale căilor navigabile), ianuarie 2004, Voies Navigables de France.
- Asistarea planificării integrate a căilor navigabile prin intermediul tehnicilor de modelare – Integrated Floodplain Response Model INFORM, a 38-a conferință IAD din iunie 2010, Desden, Germania.
- Proiectarea ecologică a navelor pentru căile navigabile interioare în rezumatul privind fluviul Dunărea.
- Fondul mondial pentru mediu (FMM) pentru Programul internațional privind natura și spațiul carpato-danubian din 2009.
- Ecology, navigation and sustainable planning in the Danube River Basin (Ecologie, navigație și planificarea sustenabilă a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea), H. Habersack, M. Jungwirth și B. Vogel.
- Alterations of Riparian Ecosystems Caused by River Regulation (Modificările suferite de ecosistemele riverane în urma reglementării râurilor), articol redactat de Christer Nilsson și Kajsa Berggren, publicat în *Bio Science*, volumul 50, numărul 9, septembrie 2000.
- Riparian Zones: Where biogeochemistry meets biodiversity in management practice (Zonele riverane: unde biogeochimia întâlnește biodiversitatea în practicile de management), lucrarea specială publicată în *Journal of Ecology*, Polonia, 2004.
- The Ecology of Interfaces: Riparian Zones (Ecologia interfețelor: zonele riverane), articol publicat în *Annual Reviews* în 1997.

- Floodplain River Ecology and the Concept of River Ecological Health (Ecologia zonelor inundabile din jurul râurilor și conceptul de sănătate ecologică a râurilor), Kenneth Lubinski, în *Floodplain River ecology*.
- Gestionarea și restaurarea siturilor Natura 2000 în bazinul hidrografic Doviné: Proiect-pilot pentru o punere în aplicare combinată a Directivei-cadru comunitare privind apa și a Directivelor „Păsări” și „Habitat” în Lituania, iunie 2006.
- Instrumente economice din Directiva-cadru privind apa: O posibilitate de protecție a apelor: document de politică din Grüne Liga e.V, 2011.
- Salvarea Dunării ca linie a vieții: Pași către o navigație sustenabilă, poziția comună a ONG-urilor în ceea ce privește navigația în bazinul Dunării, octombrie 2009.